

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Náměty pro pracovní vyučování pro 1. stupeň ZŠ
Diplomová práce

Autor: Lucie Raclavská
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Marie Hubálovská, Ph. D.
Oponent práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Lucie Raclavská**
Osobní číslo: **P12926**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy (1. stupeň)**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Náměty pro pracovní vyučování na 1. stupni ZŠ**
Zadávací katedra: **Ústav primární a preprimární edukace**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Cílem diplomové práce je vytvořit soubor námětů do hodin pracovní výchovy, který bude podpořen případovou studií, zabývající se problematickými činnostmi v hodinách pracovní výchovy. Teoretická část bude zaměřena na obsah Rámcového a školního vzdělávacího programu, rozvojem dětské motoriky a kognitivních procesů. Dále budou uvedeny i materiály z nichž je možné v hodinách pracovní výchovy čerpat. V praktické části bude uveden zásobník námětů do hodin pracovní výchovy, který bude vycházet z případové studie. Zásobník bude zaměřen na činnosti, které žákům činí problémy, neradi je plní nebo je učitelé z nějakého důvodu neradi žákům zadávají. Cílem praktické části tedy je vytvořit soubor námětů problémových činností.

MAREŠ, Jiří. Pedagogická psychologie. Portál, 2013.

PRŮCHA, Jan, Eliška Walterová, Jiří Mareš. Pedagogický slovník. Portál, 2008.

PECINA, Pavel. Tvořivost ve vzdělávání žáků. Masarykova univerzita, 2008.

RVP

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. et Mgr. Marie Hubálovská, Ph.D.**
Katedra technických předmětů
Oponent diplomové práce: **doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.**

Datum zadání diplomové práce: **26. 5. 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **22. 6. 2019**

doc. PhDr. MgA. František Vaníček, Ph.D.
děkan

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce Mgr. et Mgr. Marii Hubálovské, Ph.D. za ochotu a trpělivost, kterou mi věnovala. A také mému partnerovi, který mi byl po celou dobu velkou oporou.

Anotace

RACLAVSKÁ, Lucie. *Náměty pro pracovní vyučování na 1. stupni ZŠ*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 128 s. Diplomová práce.

Diplomová práce s názvem *Náměty pro pracovní vyučování na 1. stupni ZŠ* se věnuje Rámcovému vzdělávacímu programu a zejména pak oblasti Člověk a svět práce. Práce je především zaměřena na činnosti s drobným materiálem, textilem a přípravu učitele na vyučování čemuž se věnuje i výzkumná část. V závěru práce se nachází příklady vypracovaných a v praxi provedených námětů.

Klíčová slova: pracovní vyučování, Člověk a svět práce, textil, drobný materiál, náměty, inspirace

Annotation

RACLAVSKÁ, Lucie. *Suggestions for Manual Training Lessons at Primary School*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2018. 128 p. Diploma Thesis.

Diploma thesis named *Suggestions for Manual Training Lessons at Primary School* deals with Framework Education Programme in Czech Republic. Mainly focusing on working with small materials, textile and on teachers' preparation for classes which is also a subject of the work's research part. Last part of the thesis contains examples of prepared and executed ideas for teaching.

Keywords: manual training, Framework Educational Programme, textile, ideas, inspiration

Obsah

1	Pracovní vyučování.....	12
2	Rámcový vzdělávací program.....	13
2.1	Školní vzdělávací program.....	14
2.2	Člověk a svět práce	15
2.2.1	Práce s drobným materiálem.....	16
2.2.2	Konstrukční práce	16
2.2.3	Pěstitelské práce	17
2.2.4	Příprava pokrmů.....	17
2.2.5	Rozvíjené klíčové kompetence v oblasti Člověk a svět práce	18
3	Materiály a nástroje	19
3.1	Drobný materiál.....	19
3.1.1	Práce s drobným materiálem.....	20
3.1.2	Bezpečnost práce	20
3.1.3	Náměty pro seznámení se s drobným materiálem.....	20
3.2	Dřevo.....	20
3.2.1	Práce se dřevem.....	21
3.2.2	Náměty pro seznámení se se dřevem	21
3.3	Papír	21
3.3.1	Práce s papírem.....	22
3.3.2	Nástroje pro práci s papírem	22
3.3.3	Náměty.....	22
3.4	Kovy	22
3.4.1	Nástroje pro práci s kovem.....	22
3.4.2	Náměty.....	22

3.5	Plasty.....	23
3.5.1	Práce s plasty.....	23
3.5.2	Náměty.....	23
3.6	Modelovací hmoty.....	23
3.6.1	Práce s modelovací hmotou.....	25
3.6.2	Náměty.....	25
3.7	Textil.....	25
3.7.1	Práce s textilem	26
3.7.2	Bezpečnost práce.....	27
3.7.3	Textilní techniky	27
3.7.4	Náměty.....	30
4	Příprava učitele na vyučování.....	30
4.1	Organizační formy výuky	31
4.2	Příprava učitele na výuku pracovních činností	32
4.3	Zdroje informací a inspirace	32
4.3.1	Internet a média.....	32
4.3.2	Časopisy a populární publikace	35
4.3.3	Učebnice a metodiky	36
4.4	Kreativní sady a projekty	36
5	Výzkum	38
5.1	Dotazník.....	39
5.2	Výzkumné otázky a tvrzení	39
5.2.1	Zdroje inspirací pedagogů, učebnice.....	39
5.2.2	Bezpečnost práce, manuální zručnost žáků	39
5.2.3	Šití a vyšívání v pracovních činnostech	40

5.2.4	Vybavenost školy, financování pomůcek.....	40
5.3	Dotazníkové šetření.....	40
5.4	Výsledky dotazníkového šetření	41
5.5	Shrnutí dotazníkového šetření.....	52
6	Náměty v praxi.....	54
6.1	Náměty a techniky.....	55
6.1.1	Techniky šití a vyšívání	55
6.1.2	Terminologie	57
6.2	1. ročník.....	57
6.2.1	Tvorba počítadla	57
6.2.2	Pozorování a evaluace	62
6.3	2. ročník.....	62
6.3.1	Tvorba strašidla z rukavice	63
6.3.2	Pozorování a evaluace	67
6.4	3. ročník.....	68
6.4.1	Tkaná podložka	68
6.4.2	Pozorování a evaluace	72
6.5	4. ročník.....	73
6.5.1	Šití dýně.....	73
6.5.2	Pozorování a evaluace	78
6.6	5. ročník.....	78
6.6.1	Vyšití tašky	79
6.6.2	Pozorování a evaluace	82
6.7	Další náměty a techniky	82
6.7.1	Šití příšerky – vlastní návrh.....	83

6.7.2	Pozorování a evaluace	86
6.7.3	Vyšívání zalaminovaného obrázku	87
6.7.4	Pozorování a evaluace	91
6.7.5	Klaun.....	92
6.7.6	Pozorování a evaluace	95
6.7.7	Ptačí hnízda.....	96
6.7.8	Pozorování a evaluace	99
6.7.9	Tvorba z bambulek	99
6.7.10	Pozorování a evaluace	102
6.7.11	Náměty, které zatím nejsou vyzkoušené.....	103
	Seznam grafů.....	114
	Seznam obrázků.....	114
	Seznam příloh.....	115

Úvod

Diplomová práce s názvem Náměty pro pracovní vyučování na 1. stupni ZŠ se zabývá tvůrčí činností s textilem a drobným materiálem, jako jsou knoflíky, korálky a jiné galanterní komponenty. Pracovní vyučování mě, jako budoucího pedagoga, velmi zajímá a oslovuje. Při svých praxích i v zaměstnání se často setkávám s tím, že žáci v hodinách pracovních činností tvoří převážně z papíru a k jinému materiálu se dostanou pouze několikrát do roka. Přitom pedagogy již nesvazují závazné osnovy. Díky RVP a tematickým plánům, které sestavují, mají tvůrčí svobodu a prostor zvolit nejlepší způsob, jakým si žáci osvojí nové dovednosti v oblasti práce s drobným materiálem, pěstitelství, přípravě pokrmů i v konstrukčních činnostech. Možný problém může nastat, pokud škola není pro tyto činnosti vybavena nebo nemá finance pro nákup pomůcek. Další překážkou ve výuce pracovních činností by mohl být velký počet žáků ve třídě, který je v dnešní době zcela běžný a znesnadňuje učiteli práci s jednotlivci.

Cílem diplomové práce je vytvořit soubor námětů, které jsou realizovatelné s žáky mladšího školního věku. Konkrétně jsem se zaměřila na práci s drobným materiálem, především s textilem, protože je to materiál zanedbávaný, ale relativně snadno dostupný. Má diplomová práce dále obsahuje informace o Rámcovém vzdělávacím programu a o vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, kterou se zabývá právě předmět pracovní vyučování, či pracovní činnosti. Další teoretické části této práce jsou například různé zdroje námětů a inspirací, rozdělní materiálů a technik v hodinách pracovních činností nebo příprava učitele na vyučovací jednotku.

Výzkumná část byla řešena pomocí dotazníkového šetření mezi pedagogy, které odhalilo, jak se v pracovních činnostech na 1. stupni základní školy přistupuje k práci s textilními materiály, objasnilo situaci ve třídě při práci žáků a zaměřilo se také na zdroje inspirací učitelů a financování pomůcek pro tvoření. Zároveň jsem navštívila malotřídní základní školu v obci Chotětov, kde jsem sama vyzkoušela připravené náměty s žáky 1. – 5. ročníku. Zjistila jsem, co dokážou a provedla jsem

zúčastněné nesystematické pozorování jejich práce, které bylo zdokumentováno pomocí fotografií.

Touto prací bych chtěla ukázat, že není třeba se bát zařazování nových materiálů v hodinách pracovní výchovy, protože žáci bývají velice vděční za každou novou zkušenost a možnost tvoření z různorodých materiálů.

1 Pracovní vyučování

Pracovní vyučování, pracovní činnosti, pracovní výchova, praktické činnosti, praktická výchova – všechny tyto názvy označují vyučovací předmět, jenž spadá do vzdělávací oblasti Člověk a svět práce¹. Škola má právo si název předmětu zvolit a zakotvit ho ve svém Školním vzdělávacím programu. V diplomové práci budu používat i označení pracovní činnosti.

Předmět pracovní činnosti vede žáky k rozvoji jejich tvořivosti, technickému myšlení a představivosti (Milec, 1977). Žáci mají možnost využívat své dovednosti v tvořivé činnosti i při řešení problémových úloh. Zároveň tento předmět formuje jejich osobnost, například vlastnosti žáků nebo tvořivé a motorické schopnosti. Může také být důležitým prvkem v rozhodování o budoucím povolání žáků (Lokšová, Lokša 2003; Honzíková, 2014 In Vančát).

Tento předmět seznamuje žáky s různými materiály a postupy práce. Naučí žáky, jak pracovat s rozličnými pracovními pomůckami, nástroji a náradím s ohledem na bezpečnost. A v neposlední řadě žáky vede k plánování a dobré organizaci práce (Honzíková, Bajtoš, 2004).

Pracovní vyučování procvičuje u žáků kognitivní funkce mozku a jemnou motoriku. Kognitivní neboli poznávací funkce mozku jsou fantazie, vnímání, myšlení, paměť a představivost. Paměť je nepostradatelná pro schopnost učení. Informace se do paměti ukládají ve třech krocích, těmi jsou vstřípení, uchování a vybavení. S pamětí je úzce spojena pozornost. Díky pozornosti je člověk schopen ukládat informace do paměti. Schopnost učení dělíme na bezděčné nebo záměrné, škola by měla

¹ Vzdělávací oblasti jsou součástí Rámcového vzdělávacího programu. Viz. Rámcový vzdělávací program (s. 12)

podporovat oba druhy učení. Jak záměrné, tedy předávání informací při vyučování, tak bezděčné, kdy se žáci učí sami, tím co si vyzkouší. Představitost slouží k vybavování si obrazů, které žák už zažil a viděl. Zatímco fantazie umožňuje žákovi představit si vždy něco jiného, neobvyklého, zajímavého (Pecina, 2008).

Motivace se sice neřadí mezi kognitivní funkce, ale je potřebná k tomu, aby se poznávací procesy uskutečňovaly (Havigerová, 2014 In Křováčková). Motivace ve vyučování je využívána ke vzbuzení zájmu o danou práci. V předmětu pracovní činnosti se může motivace žáků aktivovat různými způsoby (Honzíková, 2013).

V úvodu hodiny můžeme motivovat žáky pomocí vyprávění o výrobku nebo technice. Také můžeme zařadit problémové úlohy, které zároveň rozvíjí tvořivost žáků. Problémovou úlohou může být pouhé zadání materiálu nebo tématu, se kterým budou pracovat (např.: Co lze vytvořit z papírových ruliček?). Dalším způsobem motivace je předvedení výrobků, neboli demonstrace, při které se žáci seznámí s různými materiály a pracovními postupy, proto je důležité, aby učitel dobře ovládal činnosti, které chce žáky naučit. Stejně důležité jako dovednosti pedagoga, je jeho zapálení a tvořivost. Nemělo by se zapomínat na motivaci v průběhu vyučovací hodiny, k tomu obvykle postačí žáky chválit a povzbuzovat k další práci.

Jemná motorika je součástí psychomotorického vývoje žáků. Je důležité ji rozvíjet hlavně v předškolním věku, aby byli připraveni pro vstup na základní školu, ale je dobré věnovat se manipulačním aktivitám i dále. Jemná motorika je především činnost rukou, proto ji rozvíjíme konstrukčními činnostmi (Bartošová, 2011, In Skutil). K rozvoji dále napomáhá práce s modelovací hmotou, práce s papírem (mačkání, trhání, skládání, lepení, stříhání), práce s textilem (namotávání klubek příze, šití, přišívání, navlékání) a jakékoliv používání náradí a nástrojů. (Grafomotorika, 2012)

2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (RVP) je kurikulární dokument na státní úrovni vzdělávání, který v roce 2005 nahradil jednotné osnovy v rámci reformy školství. Stalo se tak na základě zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. RVP je dokument spadající pod

Národní program vzdělávání. Národní program vzdělávání vymezuje vzdělávání jako celek, zatímco RVP se soustředí na jednotlivé etapy vzdělávání – tedy na vzdělávání předškolní, základní, střední a ostatní (Školský zákon, 2018).

Rámcový vzdělávací program klade důraz na uplatnění vědomostí a dovedností získaných v praktickém životě. Vychází z koncepce celoživotního vzdělávání a zdůrazňuje rozvoj klíčových kompetencí²(RVP ZV, 2017).

2.1 Školní vzdělávací program

Dokument na školní úrovni se nazývá Školní vzdělávací program (ŠVP). Tvoří ho škola na základě RVP ZV. Díky ŠVP se vzdělávání na jednotlivých školách liší. Spoluvytváří ho učitelský sbor, a proto je možné přizpůsobit vzdělávání profilu školy, propojování učiva, a kreativnímu a efektivnímu způsobu výuky. V plánech ŠVP se již neurčuje přesné učivo, které musí učitel žákům vyložit, ale to, jaké dovednosti a znalosti musí žák mít. ŠVP je veřejný dokument, který vydává ředitel školy.

Podle Václavíka (2011, s. 83 In Skutil) do Školního vzdělávacího programu patří:

- charakteristika školy
- společné výchovné a vzdělávací strategie školy
- učební plán s průřezovými tématy
- plán dalších doplňujících vzdělávacích a výchovných činností
- učební osnovy s charakteristikou jednotlivých předmětů
- přehled materiálních, personálních, hygienických, organizačních a jiných podmínek, které jsou nezbytné pro plnění cílů vzdělávání
- autoevaluace školy
- hodnocení žáků

²Souhrn požadavků na vzdělávání, který zahrnuje vědomosti, schopnosti, dovednosti, postoje a hodnoty důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. (Pecháčková, 2011, s. 39)

Klíčové kompetence v RVP ZV³

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Vzdělávací oblasti

V RVP ZV (2017) je obsah vzdělávání na základní škole rozdělen do devíti oblastí.

Oblasti vzdělávání jsou:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a svět práce
- Člověk a společnost
- Člověk a zdraví
- Člověk a příroda
- Umění a kultura

2.2 Člověk a svět práce

Pracovní činnosti spadají do vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Tato vzdělávací oblast postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií. Přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků a vede je k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti.

Koncepce vzdělávací oblasti vychází z konkrétních životních situací, ve kterých žáci přicházejí přímo do kontaktu s lidskou činností a technikou. Žáci lidskou činnost a techniku poznávají v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech.

³ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a svět práce na 1. stupni ZŠ podle RVP ZV (2017) je rozdělen do tematických okruhů:

- práce s drobným materiálem
- konstrukční práce
- pěstitelské práce
- příprava pokrmů

2.2.1 Práce s drobným materiálem⁴

Mezi očekávané výstupy v 1. období se řadí požadavky na to, aby žák jednoduchými postupy vytvářel různé předměty z tradičních i netradičních materiálů, a aby dokázal pracovat dle slovního návodu a předlohy.

Očekávané výstupy žáků ve 2. období základního vzdělávání obsahují požadavky na to, aby při tvořivých činnostech využívali prvky lidových tradic, udržovali pořádek na pracovním místě a dodržovali zásady hygieny, bezpečnosti práce a dokázali poskytnout první pomoc při úrazu. Dalším výstupem v tomto období je schopnost žáků volit vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu a vytváření výrobků přiměřenými pracovními operacemi na základě představitosti žáků.

Učivem tematického okruhu Práce s drobným materiálem je:

- vlastnosti materiálu (přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, fólie, aj.);
- pracovní pomůcky a nástroje (jejich funkce a využití);
- jednoduché pracovní operace a postupy (organizace práce);
- lidové zvyky, tradice a řemesla.

2.2.2 Konstrukční práce

V tematickém okruhu konstrukční práce, by žáci v 1. období měli zvládat elementární dovednosti a činnosti pro práci se stavebnicemi.

⁴ dle RVP ZV, 2017, s. 103-106

Ve druhém období jsou výstupy poněkud obsáhlejší. Žáci by měli provádět jednoduchou montáž a demontáž při práci se stavebnicí. Měli by dokázat pracovat podle slovního návodu nebo jednoduchého náčrtu, a také by měli dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce. A v neposlední řadě by měli dokázat poskytnout první pomoc při úrazu.

Učivem tematického okruhu Konstrukční práce je:

- stavebnice (plošné, prostorové, konstrukční), sestavování modelů;
- práce s návodem, předlohou, jednoduchým náčrtem.

2.2.3 Pěstitelské práce

Tematický okruh pěstitelské práce se v 1. období zaměřuje na schopnost žáků pečovat o nenáročné rostliny a pozorování přírody. S tím souvisí i zaznamenávání a zhodnocování svého pozorování.

Ve 2. období žáci provádí jednoduché pěstitelské činnosti a vedou samostatně pěstitelské pokusy a pozorování. Ošetřují a pěstují rostliny podle daných zásad a volí vhodné pomůcky, nářadí a náčiní podle druhu pěstitelských činností.

Učivem tematického okruhu Pěstitelské práce je:

- základní podmínky pro pěstování rostlin, půda a její zpracování, výživa rostlin, osivo;
- pěstování rostlin ze semen v místnosti, na zahradě (rostliny okrasné, léčivky, koření, zelenina,...);
- pěstování pokojových rostlin;
- rostliny jedovaté, rostliny jako drogy, alergie.

2.2.4 Příprava pokrmů

V 1. období by se žáci měli umět chovat vhodně při společném stolování a dokázat připravit tabuli pro jednoduché stolování.

V tematickém okruhu příprava pokrmů ve 2. období základního vzdělávání jsou výstupy žáků definovány tak, aby se žáci orientovali v základním vybavení kuchyně a dokázali samostatně připravit jednoduchý pokrm. Dokáží udržovat pořádek a čistotu na pracovní ploše. Dodržují zásady správného stolování, společenského

chovní a také hygieny a bezpečnosti práce. Měli by umět poskytnout první pomoc při úrazu v kuchyni.

Učivem tematického okruhu Příprava pokrmů je:

- základní vybavení kuchyně;
- výběr, nákup a skladování potravin;
- jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování;
- technika v kuchyni (historie a význam).

2.2.5 Rozvíjené klíčové kompetence v oblasti Člověk a svět práce

Kompetence k učení

- posiluje kladný vztah k práci,
- poznává výrobní postupy a materiály,
- zná zásady hygieny a bezpečnosti.

Kompetence k řešení problému

- uplatňuje vlastní nápady a tvořivost,
- organizuje a plánuje činnost, volí vhodné postupy a materiály,
- pracuje ve skupině, diskutuje o problému a navrhuje postup řešení.

Kompetence komunikativní

- komunikuje při práci,
- vyjadřuje myšlenky logicky a stručně,
- popisuje pracovní postupy.

Kompetence sociální a personální

- orientuje se v oborech lidské činnosti,
- poznává fyzickou a duševní práci,
- pracuje ve skupinách,
- přijímá pochvalu a kritiku, hodnotí sám sebe.

Kompetence občanské

- chápe práci jako příležitost k vlastnímu rozvoji,
- nese odpovědnost za kvalitu výsledků práce.

Kompetence pracovní

- používá správné nástroje,
- osvojuje si pracovní návyky,
- dodržuje hygienické a bezpečnostní zásady.

Tato kapitola je zpracována podle RVP ZV (2017) a ŠVP základní školy Chotětov (2016).

3 Materiály a nástroje

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce zahrnuje práci s drobným materiálem, konstrukční činnosti, přípravu pokrmů a pěstitelství. Přestože všechny tyto činnosti jsou důležité a přispívají ke správnému a komplexnímu rozvoji žáků, se tato práce zaměří na práci s drobným materiálem, především textilem.

3.1 Drobný materiál

Drobný materiál dělíme na materiál přírodní a technický. Tyto materiály mají různé vlastnosti – tvar, barvu, povrch a tvrdost (Kociánová, 1997).

Drobný materiál technický

Do této kategorie můžeme zařadit všechny materiály a předměty, které vytvořil člověk. Například kousky drátů, textilie, kovové folie, korunkové uzávěry, plastové lahve, molitan, polystyren, kelímky, překližka, korálky, dýhy, nitě, lepicí pásy, atp.

Drobný materiál přírodní

Ve skupině přírodního drobného materiálu nalezneme, jak název napovídá, vše co získáme z přírody – přírodniny. Jsou to materiály nerostné, rostlinné a živočišné. Patří sem například kaštiny, žaludy, ořechy, šišky, pecky, sláma, makovice, kůra stromů, ulity, mušle, listy, větvičky, mech, kamínky, aj. (Honzíková, 2006).

3.1.1 Práce s drobným materiálem

Pracovní techniky musí odpovídat věkovým zvláštostem a schopnostem žáků, proto musí učitel jejich zařazování do výuky řádně promyslet. Mezi nástroje⁵ pro práci s drobným materiálem můžeme zařadit nůžky, nože, jehly, nebozezy, atd. Kladiva, náprstky, špendlíky, šroubováky a třeba pravítka patří do skupiny nářadí⁶. Zatímco tužky, lepidla, brusný papír, špejle, špachtle, aj. nazýváme pomůcky (Kociánová, 1997).

3.1.2 Bezpečnost práce

Připomeneme žákům, že se nůžky podávají rukojetí napřed a stříhanou věc nepřidržíme příliš blízko ostří. Je důležité vybrat správnou velikost nůžek a správný druh lepidla. Zdůrazníme, že při práci s lepidlem nejíme, nepijeme a často si myjeme ruce. Učitel více větrá. Jehlu ukládáme do krabičky nebo jehelníčku. Pracujeme pomalu, postupně a pozorně (Štěpánková, 1984; Kociánová, 1997).

3.1.3 Náměty pro seznámení se s drobným materiálem

- Vyplétaný obraz
- Navlékání přírodnin
- Výroba hudebních nástrojů

3.2 Dřevo

Dřevo je přírodní materiál, který zaujímá významnou úlohu v naší společnosti. Tato surovina je hojně využívána díky svým izolačním vlastnostem, výhřevnosti a snadné opracovatelnosti (Simondies, 1975).

Lada (1981) uvádí, že dřevo z jehličnatých domácích dřevin má zvýšený obsah pryskyřice, díky tomu je odolnější a pevnější. Dřevo z jehličnatých stromů vyniká také svou lehkostí, měkkostí a dobrou štípatelností. Mezi nejčastější dřeviny patří smrk, jedle, borovice a modřín.

⁵ Jejich pomocí se přímo mění tvar a povrch výrobku. Patří mezi činné nástroje. Jejich základní částí je břit.

⁶ Nářadí patří do skupiny nečinných nástrojů. Slouží pro přidržení či upevnění předmětu, který nástrojem přeměňujeme.

Dřeviny listnaté mohou mít dřevo měkké i tvrdé a pevné. Měkké dřevo z listnatých domácích dřevin získáme například z vrby, topolu a lípy. Mezi tvrdé domácí dřeviny můžeme zařadit dub, buk, jasan, břízu, ořešák, javor, jilm a také dřevo ovocných stromů jakými jsou jabloň, třešeň, hrušeň nebo slivoň.

3.2.1 Práce se dřevem

Pro práci se dřevem používáme podle Honzíkové (2006) různé druhy nástrojů, například nůžky, nebozezy, rašple, pilníky, dláta, nože a různé druhy pil. Nářadí, které nám umožňuje pracovat se dřevem, dělíme na pomocné (kladivo), přidržovací (kleště), upínací (svěrák), montážní (různé druhy montážních klíčů a šroubováků), měřící a rýsovací nářadí (metr, posuvné měřítko, pravítko, úhelníky, tužky, šablony)

3.2.2 Náměty pro seznámení se se dřevem

- Výroba tkacího rámečku
- Práce s lupenkovou pilkou
- Rozety z hoblin
- Práce s dýhou

3.3 Papír

Papír je materiál, který nás obklopuje každý den. Prošel dlouhým vývojem od egyptského papyrusu a dnes je pro nás nepostradatelným materiálem jak ve školství, tak v běžném životě. Můžeme se setkat se spoustou druhů papírů (Simondies, 1975)

Jedním z možných způsobů rozdělení papírů je, podle Honzíkové (2006), dělení podle určení a použití. Patří sem skupina papírů tiskových – novinový papír, knihtiskový, plakátový, bankovkový. Dále papíry balící – hedvábný papír, balíkový, pergamenový. Další skupinou hojně zastoupenou ve školství je papír psací a kreslicí – sešitový papír, náčrtkový, bezdřevý psací papír, kterému říkáme papír kancelářský. Další skupinou je papír k rozmanitému použití, tam zařazuje papír smirkový, toaletní, filtrační a jiný.

3.3.1 Práce s papírem

Jako techniky práce s papírem uvádí Honzíková (2006) tvarování, spojování, oddělování a upravování povrchu. Do technik tvarování lze zařadit ohýbání, skládání, lisování. Do technik, které spojují papír, patří nalepování, slepování, proplétání a sešívání. Stříháním, řezáním a trháním se papír odděluje. Papír můžeme upravovat (např. barvením) a rozměřovat.

3.3.2 Nástroje pro práci s papírem

Pro práci s papírem se používají běžné nástroje, jako jsou nůžky, lepidlo, pravítko, sešivačka, různé druhy děrovaček, tužky a lepicí páska. Můžeme používat i jehlu nebo nůž na papír, či kartón (Kociánová, 1997).

3.3.3 Náměty

- Výroba ručního papíru
- Výroba papírových korálků
- Konstrukční činnost s kartonem a lepenkou

3.4 Kovy

S mladšími dětmi s kovem příliš nepracujeme. V hodinách pracovních činností se využívají především drátky, hliníková fólie, odpadové materiály (např. plechovky), drobné technické předměty (matky, šrouby, hřebíky, pružinky,...)

3.4.1 Nástroje pro práci s kovem

Pro práci s kovovými materiály používáme různé druhy kleští (Vaňková, 1991). Kleště štípací, tvarovací a kombinované, které nazýváme „kombinačky“. Při práci s hliníkovou fólií (alobalem) používáme obyčejné nůžky (Honzíková, 2015)

3.4.2 Náměty

- Hračka vyskakující z krabičky
- Nepotřebné/odpadní kovové materiály – robot/plastiky, svícen z plechovky
- Drátkování
- Merkur

3.5 Plasty

Plasty jsou velice mladým materiálem. A přestože zpočátku sloužily jako náhražkový materiál, dnes jsou nepostradatelné (Vaňková, 1991, s. 161). Jsou na potravinách, v automobilech, tvoří se z nich školní pomůcky, nádoby i nádobí, nábytek, textil a ve spoustě a spoustě dalších věcí. Dnes jsme plasty doslova zavaleni a snažíme se jich postupně používat méně, abychom si neničili svou planetu.

Protože plasty jsou na zpracovávání poněkud náročné, v hodinách pracovních činností využíváme k tvoření výrobky z plastů – slámky na pití, kelímky, nafukovací balónky, sáčky, polystyren, drobný materiál – korálky, knoflíky, bužírky, aj.

3.5.1 Práce s plasty

Při tvoření s plastovými materiály používáme nejčastěji techniky stříhání, polepování a tvarování plastů nad plamenem. Jako nástroje nám slouží obyčejné nůžky, nůž a kleště (Honzíková, 2015, s. 144).

3.5.2 Náměty

- Postavy z PET lahví
- Mozaika z PET víček
- Zažehlovací korálky

3.6 Modelovací hmoty

Modelovací hmoty můžeme rozdělit na samovytvrzovací a hmoty, které se vytvrzují teplem, tedy pečením nebo vysušováním v troubě. Existují také modelovací hmoty, které nijak nevytvrzujeme, abychom je mohli použít opakovaně (Honzíková, 2013). Těmi jsou například modelína, plastelína, chytrá modelína, kinetický písek nebo nyní tolik oblíbený sliz.

V současné době je velice populární modelína Play-Doh, pracuje se s ní totiž lépe, než s klasickou plastelínou. Nevýhodou je její vysoká pořizovací cena a nutnost skladovat ji v plastové krabici. Inteligentní nebo chytrá modelína je modelína, která mění své vlastnosti. Můžeme ji trhat, rozbít na kousky, dokáže skákat jako

gumový míček nebo se roztékat či natahovat. Na trhu je tato modelína i v magnetickém provedení. Modelína kuličková je tvořena polystyrénovými kuličkami. Tato modelína není vhodná pro tvoření detailů. Stále častěji se objevuje modelína domácí, kterou je ale nutno uchovávat v chladu a v uzavřených dózách (Co vybrat, 2018).

Modelovací hmoty, které se vytvrzují při pokojové teplotě, se nazývají hmoty samotvrdnoucí či samovytvrzovací. Na trhu se nachází mnoho druhů těchto hmot v bílé, hnědé nebo tělové barvě. Barví se až po zaschnutí. Alternativou ke kupovaným hmotám je možnost vyrobit si vlastní modelovací hmotu doma nebo ve škole, například studený porcelán. Studený porcelán je snadný na výrobu, vytvrzuje se při pokojové teplotě a je možné ho kolorovat během výroby nebo až jako finální výrobek.

Stejně jako si můžeme vyrobit studený porcelán, můžeme vyrobit i modelovací hmotu, kterou musíme vytvrzovat teplem, tedy pečením nebo sušením v troubě. Nejčastějšími hmotami, které si sami vyrobíme, jsou těsta, a to těsto slané a vizovické. Vizovické těsto se skládá z hladké mouky a vody. Těsto slané, jak již název napovídá, se skládá z hladké mouky, vody a soli. Obě těsta sušíme v troubě na 50 °C cca 4 – 5 hodin. Těsto slané se po usušení v troubě ještě peče.

Další modelovací hmoty, které je nutné vytvrzovat teplem, jsou například Modelit a jemu příbuzné hmoty, Fimo, Cernit, Premo a další. Modelit se prodává v bílé barvě, lze ho vytvrdit vařením v horké vodě nebo pečením v troubě (Kociánová, 1997, s 28). Fimo, Cernit, Premo jsou hmoty, které se dají vzájemně kombinovat a prodávají se ve velké barevné škále. Pro žáky 1. stupně základní školy se nejvíce hodí modelovací hmota značky Cernit, protože je měkkší než Fimo a Premo, a nešpiní ruce.

Silikonová modelovací hmota je netoxická a omyvatelná. V současnosti je nejoblíbenější značkou této hmoty Think Doh, která se prodává ve spoustě barevných provedení. Je možné ji modelovat opakovaně, ale musí se skladovat v uzavřených dózách, výrobek si svůj tvar drží až po upečení. Výrobky z této hmoty jsou, na rozdíl od předchozích hmot, pružné a měkké. (Co vybrat, 2018)

3.6.1 Práce s modelovací hmotou

Pro práci s modelovací hmotou je zapotřebí podložka nebo vál, váleček, nůž, různé druhy špachtlí a modelovací očko. Pokud budeme pracovat s modelovací hmotou, kterou je potřeba vytvrdit teplem, musíme mít k dispozici pečící troubu a plech na pečení. (Kociánová, 1997)

3.6.2 Náměty

- Výroba šperků nebo dekorací
- Zdobení hrnků či příborů
- Výroba hraček

3.7 Textil

Textil je oblíbený materiál tvořený z vláken. Můžeme u nich sledovat lesk, hřejivost, nasákavost a pružnost. Vlákna mohou být přírodní nebo syntetická. Přírodní vlákna jsou buď původu rostlinného, nebo živočišného.

Textilní vlákna rostlinného původu

Textilní vlákna rostlinného původu získáváme z rostlin. Vlákna se mohou získávat ze semen, stonků, listů nebo plodů. Nejdůležitějšími rostlinami pro výrobu textilního vlákna jsou len a bavlna.

Len je modře kvetoucí rostlina, která byla pěstována již 6 tisíc let př. n. l. v Mezopotámii. Vlákna se získávají ze stonku rostliny. Látky ze lnu se hodí na výrobu letního oblečení, ubrusů a utěrek, protože jsou lesklé, lehké, savé, chladivé a pevné.

Bavlník je jednoletá rostlina s bílým chmýřím. Vlákna na zpracování bavlny se získávají ze semen, která se sklízí ručně. Bavlněné látky jsou velice rozšířené, používají se k výrobě ložního prádla, oblečení, pracovních oděvů, kapesníků a mnoho dalšího, protože jejich vlastnostmi jsou udržitelnost tepla, savost a hebkost. V poslední době je na trhu k dostání i organická (BIO) bavlna, kvůli množství pesticidů používaných k pěstování bavlníku (Vaňková, 1991).

Textilní vlákna živočišného původu

Vlákna živočišného původu se získávají ze srsti zvířat a kukel některých motýlů. Nejvýznamnějšími textiliemi z těchto vláken jsou vlna a hedvábí (Lada, 1981).

Vlna se získává nejčastěji z ovčí srsti. Různá plemena ovcí mají různou srst. Základem pro zpracování vlny je rouno – ostříhaná ovčí srst. Vlnu postupně spojujeme do vlákna. Vlněné výrobky se vyznačují svou hřejivostí, pružností, pevností a sklony k plstnatění. K výrobě vlny se využívá i srst velbloudí, kozí, králíčí, psí a kočičí a také koňské žíně.

Přírodní hedvábí pochází z Číny. Vyrábí se z kukel samiček motýla bource morušového. Jeden kokon obsahuje asi 1 kilometr hedvábného vlákna. Pro další zpracování se spojuje dohromady 3 až 10 vláken do hedvábné příze. Hedvábí je oblíbené pro svou lehkost, lesk, jemnost a pevnost, a také pro schopnost v chladu hřát a v teple chladit. (Honzíková, 2015; Lada 1981)

Chemická textilní vlákna

Uhlí nebo ropa se v dnešní době používá na výrobu bezpočtu věcí, textilie nevyjímaje. Látky vyrobené z těchto surovin jsou nemačkové, lehké, pružné a špatně sají pot. Často se kombinují s přírodními vlákny. Vznikají tak úplety, umělé kožešiny, dekorační textilie, aj. (Honzíková, 2006)

3.7.1 Práce s textilem

Nástroje pro práci s textilem ukládáme do krabičky na šití, kam všechny potřebné věci srovnáme. Máme tam několik jehel různých druhů a velikostí, zapíchané v jehelníčku nebo krabičce. Dále do krabičky uložíme nitě, látačí a vyšívací příze, krejčovskou křídu a metr, knoflíky, háčky a spínátka, náprstek, hříbek na látání a nůžky.

Tkaninu zarovnáme podle vytažené nitě. Takto postupovat lze u tkaniny s plátňovou vazbou. Nit vytáhneme pomocí jehly a prstů. Po vytažení vznikne linka, podle které textil stříháme. Pokud je nerovných více stran, postup opakujeme. (Kociánová, 1997)

3.7.2 Bezpečnost práce

Při práci s jehlou a nůžkami musí být žáci opatrní. Ve třídě musí být pořádek a klid. Pokud se žák píchne nebo stříhne, hned ho ošetříme. Žákům připomeneme, že se špičaté předměty nekládají do úst a proti očím. Vštěpujeme žákům, aby jehly a špendlíky zapichovali do jehelníčku a ihned zvedli to, co jim upadne na zem. Samozřejmě, že se při šití nejí a nepije. (Štěpánková, 1984; Kociánová 1997)

3.7.3 Textilní techniky

Tkaní

Tkaní je technologický postup, díky kterému se nitě přeměňují na tkaninu. K této textilní technice je zapotřebí dvou skupin příze, tkalcovského stavu nebo rámu a člunku. Na tkalcovský stav natáhneme osnovu. Osnova je první skupina nití, která nám určuje délku a šířku tkaniny, kterou chceme vytvořit. Osnovou se kolmo proplétá útek, tedy druhá skupina nití. Při tkaní se vzájemně proplétají osnova a útek. Způsob jakým se proplétají, se nazývá vazba. Útek se osnovou proplétá volně, aby se tkanina nestahovala do středu. Útky se k sobě stahují kovovým hřebenem (Honzíková, 2006). Ve škole se může používat jednoduchý tkalcovský rám, který si žáci zakoupí nebo sami vyrobí. Pro školní účely postačí stav vyrobený ze čtyř kusů latí, dřevěného foto rámečku, nebo klacíků. Rám nemusí být pouze dřevěný, ale může být také vyrobený z kartonu či ze slámek na pití.

Šití

Šití je technika, která pomocí jehly a nitě spojí více kusů textilu k sobě. K ručnímu šití je potřeba jehla, nit, textil a nůžky. Dále jsou potřeba měřicí pomůcky, kterými mohou být pravítko nebo krejčovská míra (měkký ohebný metr, který nepruží), navlékaček, stříhový papír nebo připravený stříh, špendlíky pro sešpendlení látky, krejčovská křída na překreslení stříhu na látku a náprstek, pro bezpečné šití. Pokud se šijí bavlněné látky, je lepší pořídit entlovací nůžky, aby se okraje látky netřepily (Brittaniová, 1996).

Před šitím látku vypneme a srovnáme. Na takto připravenou látku si křídou překreslíme stříh. Je nutné počítat s přidanou látkou na švy⁷, tzv. švový přídavek. Pokud chceme mít stehy schované, látku šijeme z rubu a necháme malý otvor pro přetočení, po přetočení otvor zašijeme skrytým stehem. Při šití předmětu z líce musíme určit, o jaký druh textilu se jedná. Bavlněné látky se třepí, proto jejich okraj stříháme entlovacími nůžkami. Naproti tomu například filc entlovacími nůžkami stříhat nemusíme, jelikož to není třepivá látka.

Vyšívání

Vyšívání je stará technika, která sloužila především ke zdobení oděvů, ubrusů a stěn v podobě vyšívaných obrazů. I dnes používáme tuto techniku ke zkrášlování svého oblečení a doplňků. K dostání jsou vyšívané šperky, vánoční ozdoby, bytové dekorace, jmenovky na dárky a spousta dalších produktů.

K vyšívání potřebujeme vyšívací jehlu a vyšívací přízi. Vyšívací příze mohou být bavlněné, hedvábné, vlněné nebo třeba i lněné. Bavlněné příze jsou nejrozšířenější, protože jsou univerzální pro všechny vyšívací techniky a jsou k dostání v různých barvách a tloušťkách. Vyšívací jehla má většinou tupý hrot a velké dlouhé ouško (Bullová, 2011). Dalšími pomůckami pro vyšívání jsou vyšívací rám nebo kruh, který slouží pro vypnutí látky, a samotná vyšívací látka. Látka určená na vyšívání může být například kanava nebo panama, které mají pravidelnou vazbu a hodí se na křížkové vyšívání. Vyšívací kruh se vyrábí ze dřeva nebo plastu, jedná se o dva kruhy, jeden menší druhý větší, které zasuneme do sebe, upnutí látky nastavujeme pomocí šroubku na větším kruhu. Vyšívací rám může být obyčejný dřevěný rám ze čtyř latí nebo rám se stojanem, u kterého sedíme podobně jako u stolu (Brittaniová, 1996).

Ve škole žáci mohou vyšívat papír, vyšívat pomocí vyšívacího kruhu buď podle předlohy, nebo dle vlastního námětu. Mohou si ozdobit trička, plátěné tašky, plstěné dekorace, či hračky. Bylo by dobré žáky naučit různé vyšívací stehy a obeznámit je s existujícími sadami pro vyšívání, které obsahují vše, co je pro daný projekt potřeba.

⁷ Šev je řada stehů za sebou.

Pletení a háčkování

Pletením a háčkováním přetváříme přízi v textilii. U pletení nám k tomu dopomáhají pletací jehlice a příze. Příze se používá nejčastěji vlněná. Jehlice se vyrábí v různých velikostech a materiálech. Mohou být jednostranné, oboustranné nebo kruhové. Jehlice se používají většinou v páru, jejich velikost volíme podle použité příze. Počáteční oko pletení vytvoříme dvojitým obtočením příze kolem dvou prstů, pletací jehlicí protáhne smyčku a zatáhneme za oba konce vlny. Tak utáhneme počáteční oko, které navlékneme dál na jehlici a začneme nahazovat oka. Pracujeme zatím pouze s jednou jehlicí, kterou držíme v pravé ruce, levý palec vede přízi. Když máme nahozený potřebný počet ok, jehlici otočíme a přendáme do levé ruky. Do pravé ruky si vezmeme druhou jehlici, kterou postupně přeplétáme oka z levé jehlice.

Je možné plést také na prstech, pletacím kruhu a pomocí pletací dutinky, která vytváří šňůry. Je tedy spousta možností, jak se vyhnout špičatým pletacím jehlicím, které mohou být ve škole nebezpečné, a přesto žákům techniku pletení přiblížit.

K háčkování používáme nejen bavlněnou háčkovací přízi, ale také vlněné a bavlněné příze pletací. Dále potřebujeme k této technice speciální háčkovací jehlu (háček), která se vyrábí ve velkém množství velikostí a z různých materiálů. Základem háčkování je smyčka a řetízkové oko. Základní smyčka je stejná jako u pletení. První řetízkové oko vytvoříme tak, že háček se smyčkou držíme v pravé ruce, levá ruka přidržuje přízi. Háček nejdříve protáhneme pod přízí, poté ji nabere do háčku a protáhneme smyčkou, postup opakujeme. Po řetízku následují pevná oka. Háček zasuneme do druhého řetízkového oka od háčku. Zahákneme volnou přízi a protáhneme ji okem ven, takto pokračujeme dalšími oky. Po každé dokončené řadě práci otáčíme. Základními prvky háčkování jsou tedy smyčka, řetízkové oko, pevné oko. Další řady háčkujeme například dlouhým nebo krátkým sloupkem. (Bullová, 2011; Brittaniová, 1996)

Drhání

Drhání neboli technika macramé je v podstatě pouhé vázání uzlů. Základní dva druhy uzlů jsou plochý a kroužkový. Na plochý uzel potřebujeme tři kusy svázané příze. Příze vedená uprostřed se nazývá vodící. Obě krajní příze se nazývají

pracovní. Pracovní příze vážeme přes přízi vodící. Kroužkový uzel se skládá ze dvou přízí: jedna je vodící, druhá příze je pracovní. Pracovní přízi uvážeme kolem příze vodící a utáhneme směrem nahoru. Pomocí drhání se vytváří náramky přátelství, které jsou stále oblíbené. Lze je vytvořit v nepřeberném množství vzorů a barevných kombinací (Brittaniová, 1996).

Plstění

Plstění rozdělujeme na mokré a suché. Jde vlastně o zpracovávání vlny, která není předena do příze. K suchému plstění potřebujeme molitanovou podložku a speciální jehlu pro plstění, která má po stranách drážky, jimiž splétá jednotlivá vlákna vlny (Honzíková, 2013). Na mokré plstění je zapotřebí dvou misek (do jedné nalijeme vodu studenou, do druhé vodu teplou), mýdla a plstící vlny. Touto technikou vlákna spojujeme namáčením a mydlením příze (Grimmichová, 2017).

3.7.4 Náměty

- Vázání koberečků
- Tisk na látku/batika
- Náramky z filcu a knoflíků
- Pletení na prstech/dutinka
- Tkaní pomocí slámek na pití

4 Příprava učitele na vyučování

Pokud má být vyučovací jednotka úspěšná, měl by ji učitel podrobně naplánovat. Plánování učitele začíná u ŠVP, podle kterého sestavuje učitel roční plán výuky. Je to vlastně pouze přehled činností, exkurzí a například mimoškolních aktivit. Dalším krokem je sestavení tematického plánu. Tematický plán obsahuje konkrétní učivo rozvržené po týdnech.

Posledním plánem, který by měl učitel sestavovat, je plán učební jednotky. Ten má obsahovat vyučovací cíle, učivo, motivaci, organizační formy, potřebný materiál, strukturu vyučovací jednotky a zpětnou vazbu.

Aby mohl učitel začít s plánováním vyučovací jednotky, musí nejprve zvolit vhodný pracovní námět, který bude splňovat určité požadavky. Námět musí být přiměřený

schopnostem žáka, a to schopnostem dušním i tělesným. Je dobré zvolit takový námět, který bude uplatňovat vhodné organizační formy, využívat mezipředmětových vztahů a bude rozvíjet představivost žáků. Je také potřeba se zamyslet nad dostupností materiálu a délkou práce na námětu.

Pokud námět splňuje všechna kritéria, začne učitel pracovat na konkrétní přípravě, zvolí potřebný materiál, nářadí, nástroje a pomůcky. Dále si učitel výrobek načrtne, sepíše si pracovní postup a vyzkouší si jeho funkčnost, aby odhalil případné problémy a bezpečnostní rizika.

4.1 Organizační formy výuky

Organizační formy výuky jsou vlastně způsobem vedení výuky. Způsobů vedení výuky je několik druhů a každý druh vytváří vztahy mezi vyučujícím, žáky a obsahem vzdělávání, a také mezi vzdělávacími prostředky (Skalková, 1999).

Individuální výuka – žáci pracují samostatně. Pokud potřebují, učitel se jim bude věnovat. Výhodou této formy výuky je možnost žáka pracovat vlastním tempem.

- Hromadná (frontální) výuka – žáci pracují současně. Největší výhodou této formy výuky je přímý vliv učitele na žáky.
- Skupinová výuka – během této formy práce se vytváří skupiny žáků, které společně pracují na splnění úkolu.
- Diferenciovaná výuka – tento styl výuky má za úkol přistupovat k žákům, jako k jednotlivcům s rozdílnými schopnostmi a zájmy.
- Projektová výuka – žáci během projektové výuky pracují na splnění úkolu, ke kterému musí samostatně vyhledávat informace, využívají dosavadní znalosti, učí se spolupracovat a organizovat práci.
- Exkurze – mimoškolní aktivita, díky které se žáci setkávají s reálným prostředím a odborníky (Honzíková, 2015; Maňák 2003)

4.2 Příprava učitele na výuku pracovních činností

Příprava vyučujícího na výuku pracovních činností by měla obsahovat formulaci konkrétních cílů. Což znamená pedagogovy znalosti cílů, které jsou vedeny v učebnicích a tematických plánech.

Další fází přípravy na pracovní činnosti by měl být výběr a konkretizace učiva, kdy učitel vymezí učivo a sestaví aktivity, které navážou na stávající znalosti a dovednosti žáků a pomohou jim osvojit si učivo nové.

Učitel by neměl zapomínat na volbu vhodných vyučovacích metod a organizačních forem, v závislosti na volbě materiálu a učiva, kterému se budou věnovat. Tato fáze souvisí s didaktickými zásadami, učivem, cíli a typem vyučovací jednotky a také možnostmi žáků.

Z těchto etap pedagog určí strukturu vyučovací jednotky a vhodným uspořádáním vytvoří přípravu na vyučovací jednotku. (Honzíková, 2015, s. 49)

Učitel by svou přípravu neměl v žádném případě podceňovat. Námět musí dobře promyslet, načrtnout si ho, vybrat vhodný materiál a zvolit pracovní postup. Nesmí opomenout přihlídnout ke schopnostem a dovednostem žáků – zda umí vše potřebné k této tvorbě. V každém případě, by učitel měl výrobek vždy sám vytvořit a to nejen z důvodu ukázky žákům, ale hlavně, aby ho při vyučování nezaskočil nějaký nečekaný problém. V neposlední řadě by měl mít sepsány všechny pomůcky, nástroje a nářadí potřebné pro práci. (Honzíková, 2015)

4.3 Zdroje informací a inspirace

Zdroji inspirací, námětů a informací či postupů mohou být učebnice, časopisy a odborné publikace nebo v dnešní době velmi populární zdroje televizní a internetové.

4.3.1 Internet a média

V době internetového připojení není o zdroje inspirací nouze. Existují sociální sítě, kde pedagogové sdílejí své zkušenosti a poznatky z praxe a zároveň se odkazují na spoustu internetových portálů zaměřených na tvořivost. Internetové zdroje jsou

snadno dostupné. Často nabízejí video návody, což může pomoci k lepšímu pochopení postupu. Pro někoho může být problémem často se vyskytující cizí jazyk nebo nekompletní popis.

Mezi internetové zdroje informací bych zařadila především webové stránky:

Krokotak

Stránky krokotak jsou v anglickém jazyce. Náměty se dělí podle materiálu, období nebo příležitosti. Najdeme zde mnoho pracovních listů k tisku i nápady pro tvorbu didaktických pomůcek nebo aktivit.

Nalezneme je na internetové adrese: <http://krokotak.com/>

Pinterest

Pinterest je obrovská databáze námětů, nápadů, aktivit, pracovních listů, obrázků. Je to sociální síť, kde ale nevyhledáváme přátele, nýbrž sdílíme různé nápady a obrázky. Tvoříme si libovolné složky – nástěnky, kam umísťujeme to, co nás zaujalo i to, co jsme vytvořili. Stránky jsou anglické, ale vzhledem k tomu, že je to celosvětová sociální síť a tvoří ji uživatelé, je zde zastoupení více jazyků. Některé náměty je dokonce možné nalézt i v českém jazyce.

Pinterest není zaměřen pouze na výuku a tvoření. Slouží také k propagaci firem, internetových obchodů nebo živnostníků, kteří své výrobky prodávají například na Fler.cz nebo Etsy.com. Najdeme zde recepty a nápady na bydlení, zkrátka cokoliv vás napadne.

Problémem může být to, že ne vždy nás obrázek po rozkliknutí odkáže na postup. Někdy je to opravdu pouze fotografie, toho co uživatel vytvořil nebo sdílel, či odkaz na prodejní stránky. Nicméně obrázek často jako inspirace postačí. Mnohdy se pod obrázkem skrývá odkaz na webové stránky (většinou anglické), kde je vysvětlen postup a často i videonávod.

Internetová adresa této sociální sítě je: <https://cz.pinterest.com/>

Pomoc učitelům

Webová stránka Pomoc učitelům je v českém jazyce. Jedná se o místo, kde pedagogové sdílejí své materiály a zkušenosti. Materiály vzájemně hodnotí pomocí

hvězdiček a je možné o nich diskutovat. Katalog materiálů je členěn podle vyučovacích předmětů. Vyhledávat můžeme podle hesel i autorů.

Internetová adresa webové stránky pomoc učitelům je: <http://pomocucitelum.cz/>

Veselá chaloupka

Tento blog se zaměřuje hlavně na didaktické pomůcky pro pedagogy, ale nalezneme tu i záložku Kreativní inspirace, kam paní magistra Chaloupková nahrála náměty pro tvoření s žáky i s postupem.

Webové stránky Mgr. Terezy Chaloupkové: <https://www.vesela-chaloupka.cz/>

Tvořivé děti

Tvořivé děti jsou internetové stránky věnované kreativní a tvořivé činnosti dospělých a dětí, ať už rodičů nebo pedagogů. Po registraci mohou uživatelé sdílet své výtvary a nahrávat nové nápady. Katalog je tříděn podle materiálů a příležitostí. Najdeme zde odkazy na další tvořivé stránky v anglickém jazyce.

Adresa internetových stránek: <http://www.tvorivedeti.cz/>

Facebook

Jedna z největších sociálních sítí na světě. Lidé zde navazují přátelství, utváří virtuální společenství v různých skupinách a přihlašují se k odběru novinek ze stránek, které je zajímají.

Mezi české facebookové skupiny zaměřené na pracovní činnosti patří například Pracovní činnosti – nápady a motivace a Pracovní činnosti – inovace a výuka v praxi. Je mnoho pedagogických skupin zaměřujících se na učitelství pro 1. stupeň základní školy. Patří mezi ně třeba Náměty a inspirace pro paní učitelky a pány učitele, Náměty a inspirace pro keramickou dílnu, PČ a VV, Náměty a inspirace pro 1./2./3./4./5. třídu. Existuje řada českých skupin zaměřených na tvoření a kreativní činnost dětí i dospělých a stejně tak existuje nespočet kreativních skupin a facebookových stránek v cizím jazyce.

Internetová adresa této sociální sítě: <https://www.facebook.com/>

Šikulové

Televizní pořad Šikulové vysílá Česká televize na stanici Děčko. Jedná se o pořad vysílaný zejména pro děti. Moderátoři pořadu se v každém díle vydávají na některou ze základních škol v naší republice a společně s žáky tvoří.

V roce 2016 se odvysílal díl natočený v královéhradecké Základní škole Sion J. A. Komenského. Společně s moderátory přetvářeli žáci, tehdy 5. ročníku, krabičku od sirek na šperkovnici, steré tričko v pásek a vyráběli šperky z barevných těstovin.

Internetová adresa pořadu Šikulové: <https://decko.ceskatelevize.cz/sikulove>

4.3.2 Časopisy a populární publikace

Knih s kreativními náměty je nepřeberné množství. Může se jednat pouze o brožury, které se zaměřují na konkrétní téma s konkrétním materiálem a technikou, nebo i o objemné knihy seznamující nás s různými materiály a technikami.

Publikace, které mě v poslední době oslovily, jsou například Šikulka – Jane Bull, Bible papírových inspirací – Elizabeth Moad, Kniha výtvarných nápadů – Howard Allman a Fiona Watt, Tvořit se dá ze všeho – Pia Pedevilla nebo Tvořivá dílna české autorky Libuše Schneiderové.

Časopisů je na trhu také velké množství. Nějaká tvořivá činnost se nachází téměř v každém časopise pro děti. Uvedeno je několik časopisů, které obsahují hlavně náměty pro tvoření:

Tvořivý AMOS

Tvořivý Amos je časopis zaměřený na kreativní tvorbu. Není určený pouze rodičům s dětmi, ale má sloužit i jako metodika pro pedagogy. Vychází čtvrtletně buď v tištěné, nebo elektronické podobě a je možné sjednat si předplatné či koupit jednotlivá vydání. Výhodou tohoto časopisu je vlastní e-shop, kde jsou k sehnání veškeré materiály potřebné k tvorbě. Další výhodou je i Youtube domovská stránka My AMOS, kde jsou videonávody.

Rozmarýnka

Časopis Rozmarýnka vychází desetkrát za rok. Obsahem časopisu jsou jednoduché i složitější náměty pro dětské tvoření. Rozmarýnku nenajdeme na Youtube, ale má

internetovou podporu na facebookových stránkách, kde najdeme videonávody v anglickém jazyce a spoustu dalších námětů.

Kreativně s dětmi

Jedná se o speciální vydání časopisu Kreativ. Kreativně s dětmi si můžeme prolistovat online na Youtube. Časopis Kreativ najdeme na Youtube i na sociální síti Facebook. Další využitelná speciální vydání časopisu jsou například Háčkování/Pletení/Šití v ruce i na stroji pro úplné začátečníky.

4.3.3 Učebnice a metodiky

Nejnovější metodikou je publikace s názvem Pracovní výchova s didaktikou z roku 2015, kterou napsala doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D. a vydala ji Univerzita Jana Amose Komenského v Praze.

Učebnice pro tento předmět jsou jinak poměrně zastaralé. Přesto mohou jako inspirace posloužit. Postupy práce zůstávají stejné, jen je potřeba promyslet, jaké výukové metody zvolíme, abychom u žáků správně rozvíjeli klíčové kompetence.

4.4 Kreativní sady a projekty

Na trhu se objevují kreativní sady a projekty na podporu a rozvoj kreativity a zvědavosti dětí. Kreativní sady ocení zejména rodiče s dětmi. Koupí jednu krabičku a mají v ní vše potřebné, nemusí nic dalšího vymýšlet a shánět, což ušetří čas. Je to skvělý začátek pro tvoření, protože ne všichni mají vlastní nápady a fantazii. Děti mohou po prvotním impulsu získat inspiraci a samy bez návodů a postupu tvořit věci podobné, vylepšené, doplňkové z materiálů, které mají k dispozici.

Ani-Muk

Vzdělávací a kreativní sada Ani-Muk, je určena pro děti od 5 do 11 let. V předplatném na rok je zahrnuto šest krabic a přichází tedy jednou za dva měsíce. V každé krabici jsou tři kreativní sady zaměřené na téma krabice, každá obsahuje veškerý materiál potřebný k tvoření a detailní návod.

Tým tvůrců Ani-Muk má své zásady, které se snaží při tvorbě kreativních sad dodržovat. Chtějí, aby se výtvořiny dále využívaly, proto na sebe jejich aktivity

navazují. Ani-Muk nemá žádného maskota, protože by dětem odváděl pozornost od objevování tématu. Vybírají témata, která baví jak děvčata, tak chlapce a díky propracovaným návodům mohou děti tvořit i bez pomoci dospělého. V neposlední řadě se snaží do krabice spojit aktivity vzdělávací a tvořivé, aby jejich produkt bavil co nejvíce dětí.

Ještě před pár lety měly kreativní sady Ani-Muk více konkurentů. Byly nabízeny kreativní sady MAKABOX. Pro děti od 3 do 7 let. Obsahem bylo 3-5 aktivit, ze kterých děti vyrobily hračku a přiložen byl dětský časopis Chápadlo.

Dalším konkurentem bývaly Pikle z pytle. Pikle z pytle zasílaly balíček plný kreativních úkolů, stejně jako Ani-Muk a MAKABOX. V každé krabici byl látkový batůžek se všemi pomůckami, jako jsou vodové barvy, nůžky, lepidlo a spoustou dalšího, a šest papírových sáčků s náměty a postupy tvoření. Další objednávky bylo možné uskutečnit bez nákupu pomůcek.

Bohužel MAKABOX již není v nabídce a Pikle z pytle se přejmenovaly pouze na Pikle a nabízí převážně české kreativní hračky pro děti s názvem Kufříkov.

Instantní patchwork

Kreativní sada šití patchworkového polštáře, obsahuje nastříhanou látku, plechovou krabičku KPZ šitíčko, kde se nachází základní pomůcky pro šití, výplň polštářku, propracovaný návod a pár dalších drobností. Na výběr je z desítek barevných kombinací. Pro děti je k dispozici polštářek na domalování, k němu jsou dodávány fixy na textil. Polštář je možné ušít v ruce nebo na šicím stroji. Podle recenzí na webu Testováno na dětech, jsou děti starší deseti let schopné šít podle návodu samostatně, i když s šitím nemají velké zkušenosti.

Montessori hračky

Internetový obchod Montessori hračky nabízí spoustu dětských kreativních sad. Můžeme zde koupit například sadu na linoryt, různé sady na šití, sady na práci s korálky, kufřík s příslušenstvím na pletení, sady s pletací dutinkou, dřevěné tkalcovské stavy a tkací rámečky, zatloukací sady s různými motivy a sady na vyřezávání ze dřeva lupínkovou pilkou.

FÍHA-DÝHA!

FÍHA-DÝHA je projekt pro mateřské, základní a střední školy probíhající po celé republice. Pro školská nebo zájmová, či volnočasová zařízení je krabice s téměř sedmi kily vzorků dýhy⁸ posílán pouze za poštovné. Hlavní myšlenkou projektu je seznámit žáky s různými druhy dřeva a jeho vlastnostmi a také poukázat na to, že kvalitní přírodní materiály, často nahrazujeme materiály umělými. Partnery projektu jsou české firmy zabývající dřevovýrobou. Zapojeny jsou firmy Jitona a. s. (výroba nábytku), SAPELI, a. s. (výroba dveří a zárubní), Danzer Bohemia Dýhárna s. r. o. (výroba krájené a loupané dýhy) a Jan Ficek Dřevovýroba s. r. o. (výroba sesazenek⁹ z dýh).

Na internetových stránkách projektu FÍHA-DÝHA! jsou k dispozici fotografie tvorby žáků. Najdeme tam informace o historii dýhy, jejich druzích, využití i zpracovávání. Také je uvedeno několik námětů jak dýhu začlenit do výuky různých předmětů.

Samozřejmě sady pro tvoření se dají sehnat v podstatě kdekoliv – v papírnickví, obchodních řetězcích, hračkárnách, někdy třeba také v knihkupectví. Může se jednat o sadu pro výrobu náramků, mýdel, sádrových odlitků, papírových přání, sešití připraveného maňáska a spousty dalších.

5 Výzkum

Dle Gavora (2000) je výzkumem způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují vědomosti. Výzkum potvrzuje či vyvrací dosavadní poznatky, což dokazuje jeho korekční schopnost – pro výzkum je potvrzení už známých poznatků nutné, neboť se realita neustále mění. V empirickém výzkumu jde hlavně o práci s fakty. Interpretací těchto faktů se získává nový pohled na již existující poznatky. Výzkum je prováděn pomocí výzkumné metody, jako je například dotazník.

⁸ Dýha je tenký plát dřeva. Jeho síla se pohybuje mezi 0,20mm a 3,00mm.

⁹ Sesazenka je výsledek procesu spojování plátů dýh k sobě.

5.1 Dotazník

Dotazníkem rozumíme „... způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“ (Gavora, 2000, s. 99).

Dle Chrásky je dotazník „...soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.“ (2007, s. 163)

Dotazník nám dovoluje nám získat od respondentů velké množství informací při malé investici času. Navíc je tato metoda pro získávání odpovědí asynchronní neboť respondent není časově ani místně závislý na osobě, která dotazník vytvořila.

5.2 Výzkumné otázky a tvrzení

Výzkumné otázky vymezují samotný cíl výzkumu a jsou to otázky, na které by nám měl výzkum dát odpovědi.

V této kapitole jsem uvedla nejen výzkumné otázky, ale také své domněnky pro dotazníkové šetření.

5.2.1 Zdroje inspirací pedagogů, učebnice

Výzkumná otázka

Jaké zdroje pedagogové využívají při práci v hodinách pracovních činností?

Domněnka

Pedagogové využívají při vyučování pracovních činností častěji internetové zdroje inspirací než učebnice nebo metodiky.

5.2.2 Bezpečnost práce, manuální zručnost žáků

Výzkumná otázka

Jak hodnotí pedagogové manuální zručnost žáků a jejich schopnost pracovat bezpečně?

Domněnka

Pedagogové s praxí delší než 5 let hodnotí manuální zručnost žáků slabší než dříve.

5.2.3 Šití a vyšívání v pracovních činnostech

Výzkumná otázka

Zařazují pedagogové do hodin pracovních činností spíše šití nebo vyšívání?

Domněnka

Pedagogové zařazují častěji šití než vyšívání, pro jeho menší časovou náročnost.

5.2.4 Vybavenost školy, financování pomůcek

Výzkumná otázka

Kdo financuje materiál pro výuku pracovních činností?

Domněnka

Pomůcky financují více rodiče žáků než škola.

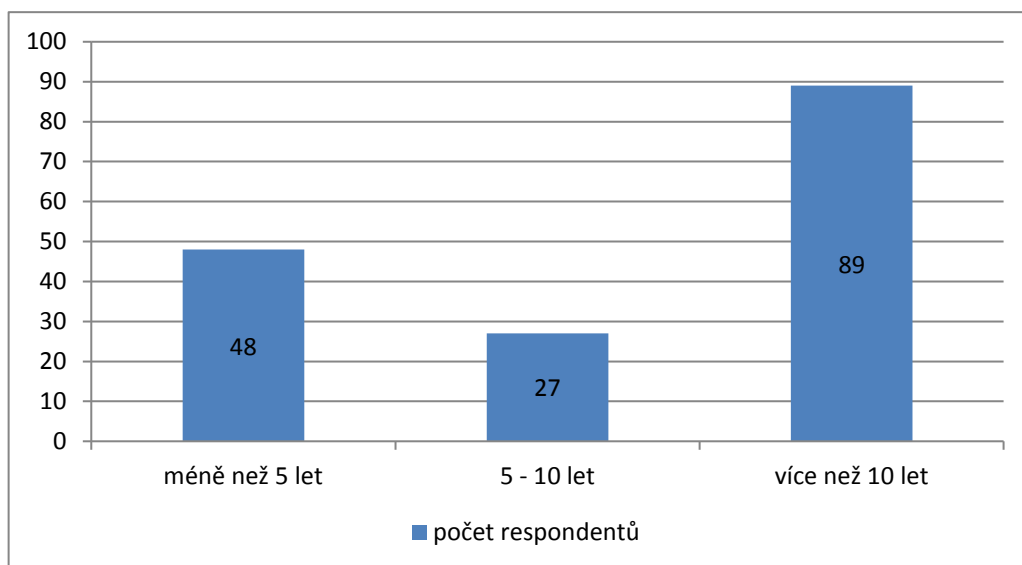
5.3 Dotazníkové šetření

Kvantitativního výzkumu, který byl proveden pomocí anonymního dotazníkového šetření, se za čtyři dny, kdy by dotazník k dispozici účastnilo 168 respondentů. Dotazník byl elektronické formy a distribuován byl hlavně pomocí sociálních sítí. U části otázek bylo možné vložit vlastní text a tím rozšířit nebo zcela nahradit předepsané odpovědi. Bylo cíleno na skupiny sdružující učitelky a učitele a věnující se jak aktivitám s žáky při pracovních činnostech tak i učitelství obecně.

Směřování výzkumu bylo ovlivněno předvýzkumem s širším tematickým zaměřením, který přispěl i ke vzniku domněnek, které měl výzkum potvrdit či vyvrátit.

5.4 Výsledky dotazníkového šetření

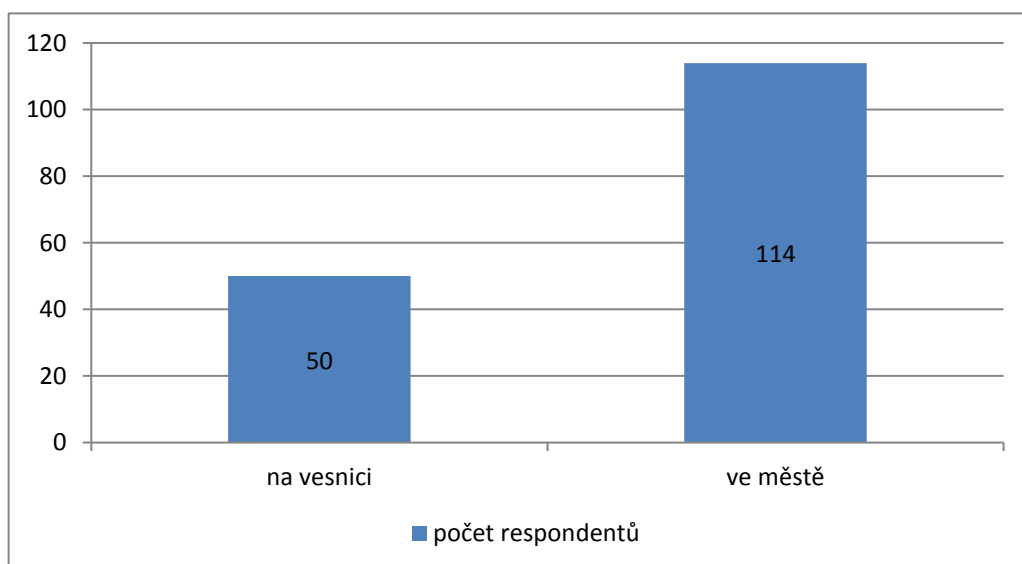
Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

Graf 1 – Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

Úvodní otázka měla ukázat, zda se dotazník dostal pouze k mladým či nezkušeným pedagogům a zároveň může poukázat na případný zájem nebo nezájem zkušenějších kantorů. Učitelé s praxí delší než 10 let ale jasně převažují.

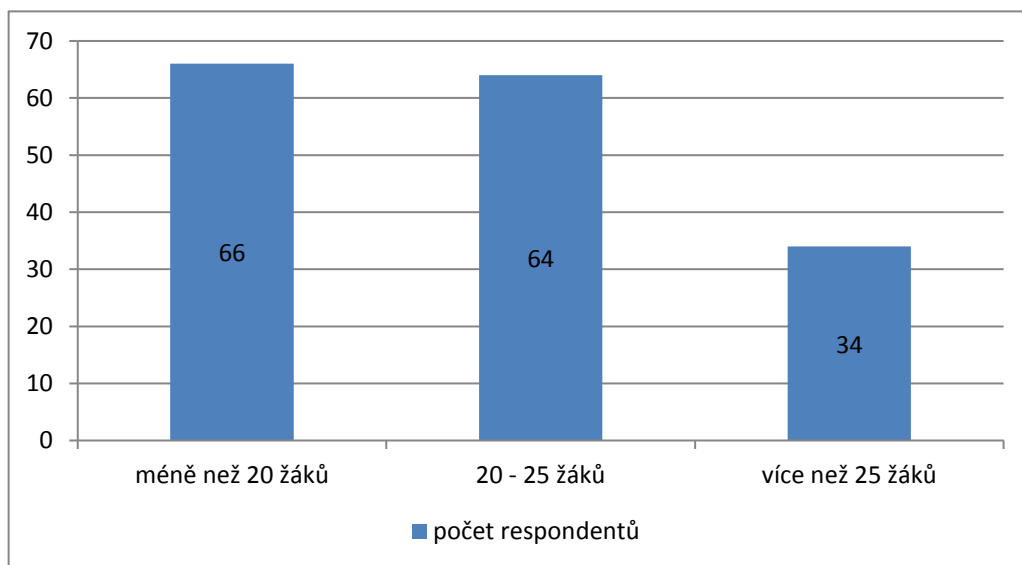
Kde se nachází škola, ve které učíte?

Graf 2 – Kde se nachází škola, ve které učíte?

Z výsledného grafu vidíme, že nadpoloviční většina respondentů vyučuje ve škole, která se nachází ve městě.

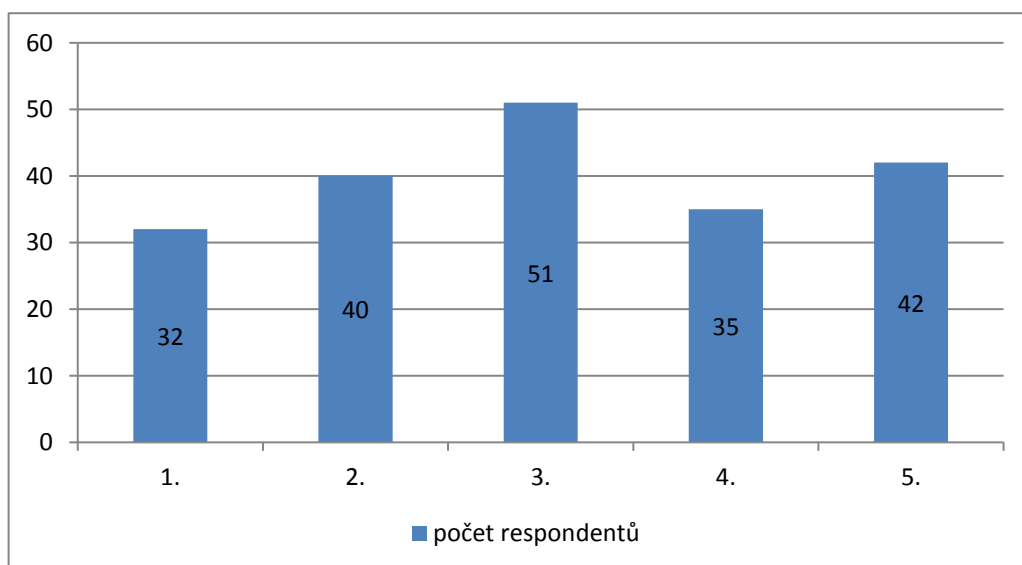
Jaký počet žáků máte ve třídě?

Graf 3 – Jaký počet žáků máte ve třídě?

Pokud vycházíme z toho, že se respondenti zajímají o kreativnější tvorbu v hodinách pracovních činností (jinak by dotazník pravděpodobně nevyplňovali) a pouze 20% z těchto pedagogů vyučuje více než 25 žáků, můžeme vyvodit, že s rostoucím počtem žáků ve třídě, klesá zájem učitelů o časově náročnější techniky, které jsou s touto tvorbou spojené.

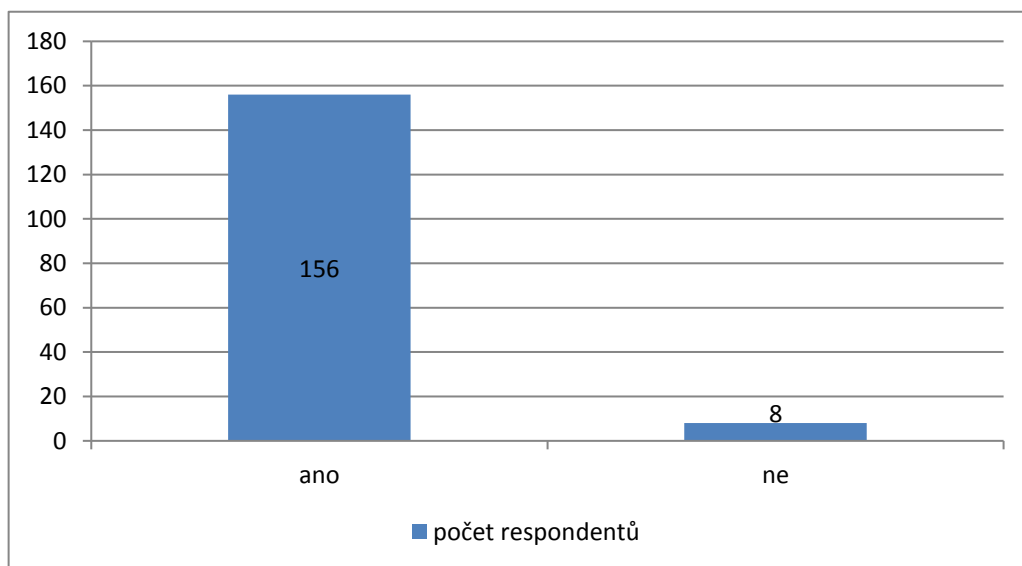
Jaký ročník právě vyučujete?

Graf 4 – Jaký ročník právně vyučujete?

Zde měli respondenti možnost zaškrtnout více možností. Nejvíce dotázaných, 51, uvedlo, že vyučují 3. třídu.

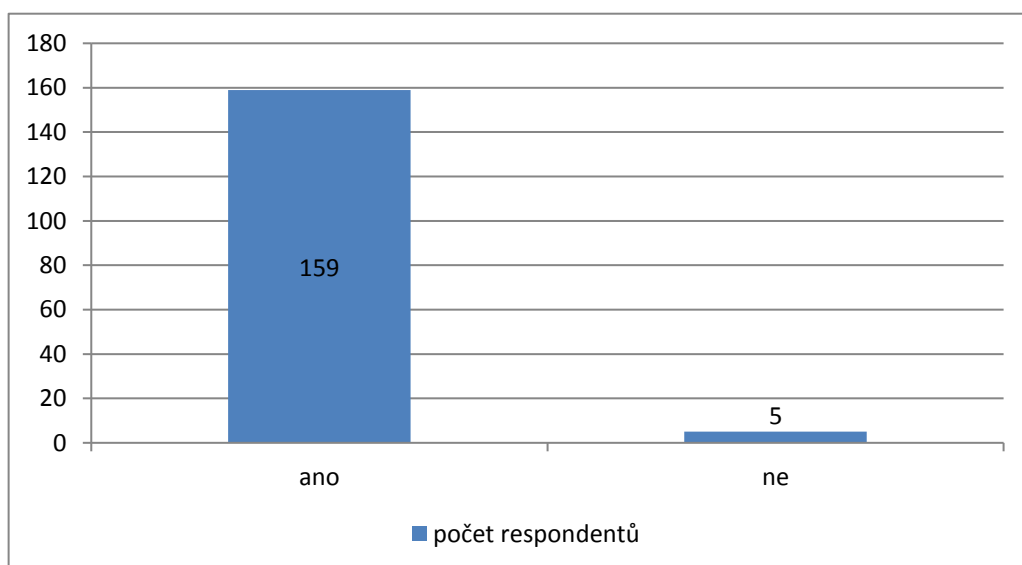
Vedete žáky k poznání vlastností různých materiálů? (přírodniny, modelovací hmota, karton, dřevo, drát, textil, plast,...)

Graf 5 – Vedete žáky k poznání vlastností různých materiálů?

Naprostá většina dotázaných uvedla, že žáky vede k poznání vlastností různých materiálů.

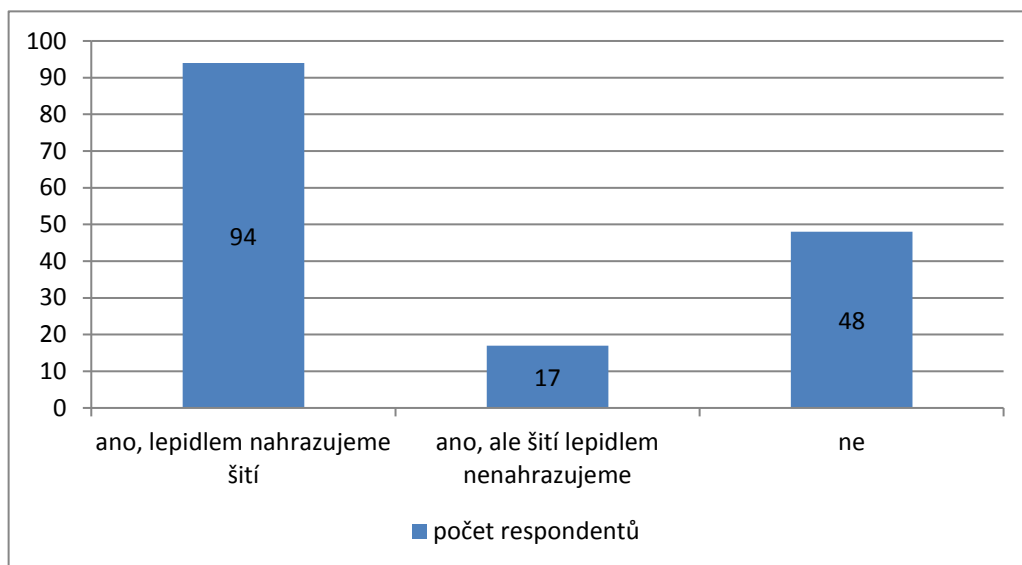
Pracujete s žáky v hodinách pracovních činností s textiliemi?

Graf 6 – Pracujete s žáky v hodinách pracovních činností s textiliemi?

Podobně vysoký počet učitelů také uvedl, že s žáky pracují v hodinách pracovních činností s textiliemi.

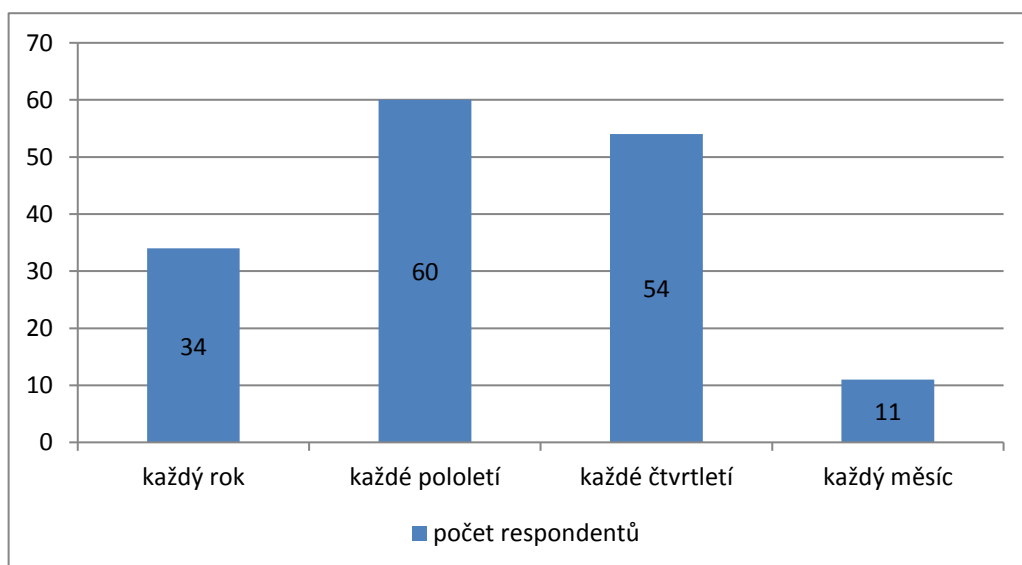
Používáte při práci s textilem tavnou lepicí pistolí?

Graf 7 – Používáte při práci s textilem tavnou lepicí pistolí?

Otázka sedmá se zaměřila na používání tavné lepicí pistole při práci s textilem. 94 dotázaných uvedlo, že lepidlem nahrazují šití, což může být v důsledku malé zručnosti žáků nebo kvůli úspoře času. Pouze 17 učitelů lepicí pistolí používá, ale šití s její pomocí nenahrazují. Část respondentů také uvedla, že kvůli bezpečnosti může s tavnou lepicí pistolí zacházet pouze učitel.

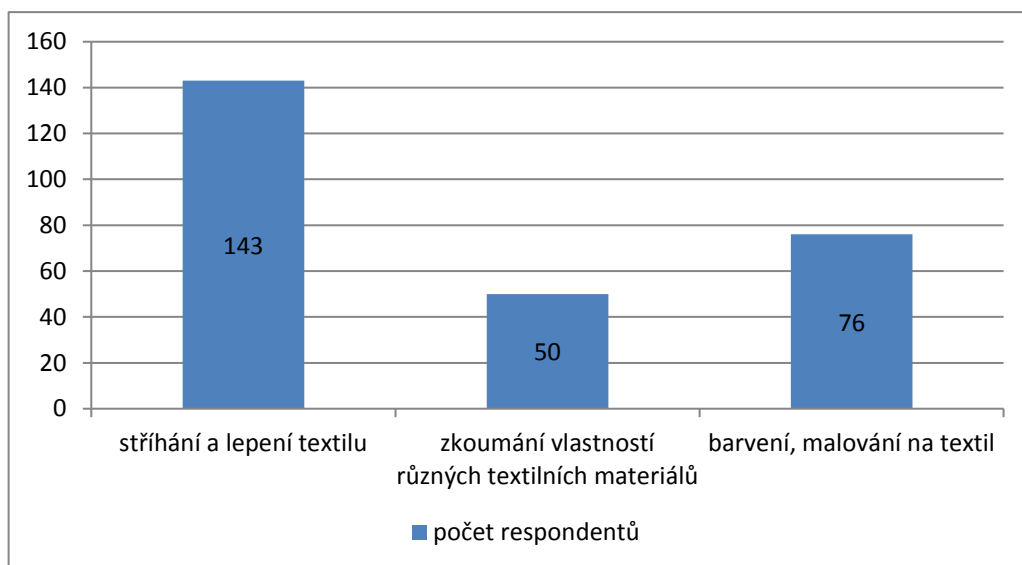
Jak často zařazujete v hodinách pracovních činností práci s textilem?

Graf 8 – Jak často zařazujete v hodinách pracovních činností práci s textilem?

Pouze 11 dotázaných uvedlo, že práci s textilem zařazují do výuky každý měsíc. Každé pololetí zařazuje do výuky práci s textilem 60 dotázaných.

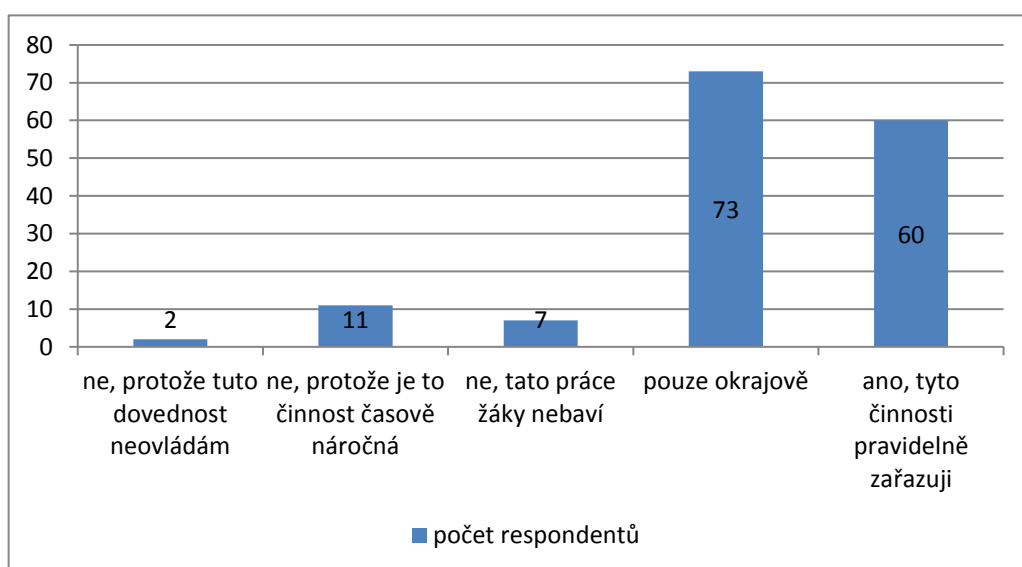
V jaké míře se v hodinách textilu věnujete?

Graf 9 – V jaké míře se v hodinách textilu věnujete?

Další z otázek, kde bylo možné označit více odpovědí. Převažuje část dotázaných, kteří uvedli, že se věnují hlavně stříhání a lepení. Naopak nejméně pedagogů označilo, že se věnují zkoumání vlastností různých textilních materiálů.

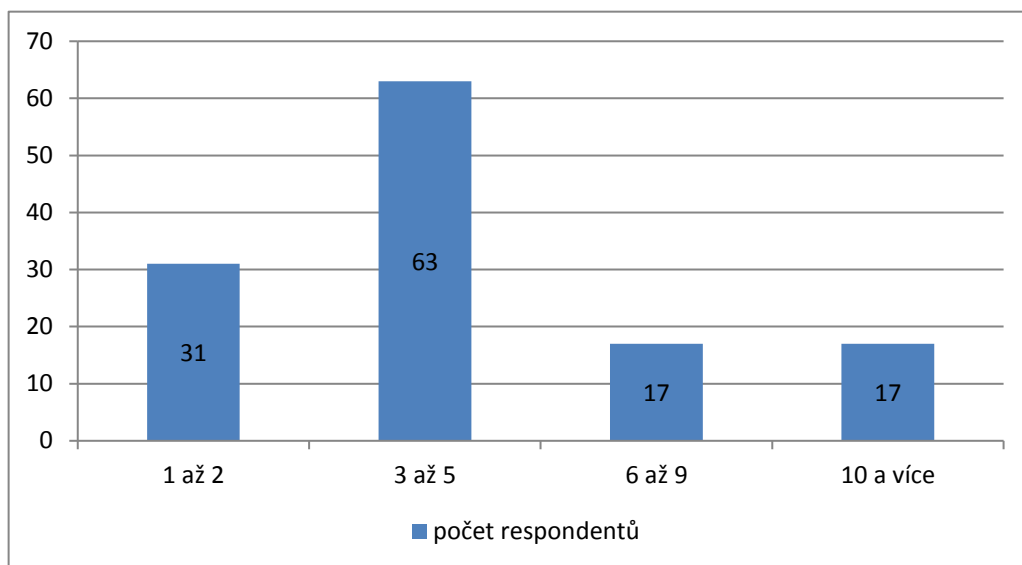
Věnujete se v hodinách pracovních činností šití?

Graf 10 – Věnujete se v hodinách pracovních činností šití?

I přesto, že šití je časově náročnou činností, pouze 11 respondentů uvedlo, že se kvůli tomu šití v hodinách nevěnují. Nejvíce dotázaných, 73, se šití v hodinách věnuje alespoň okrajově.

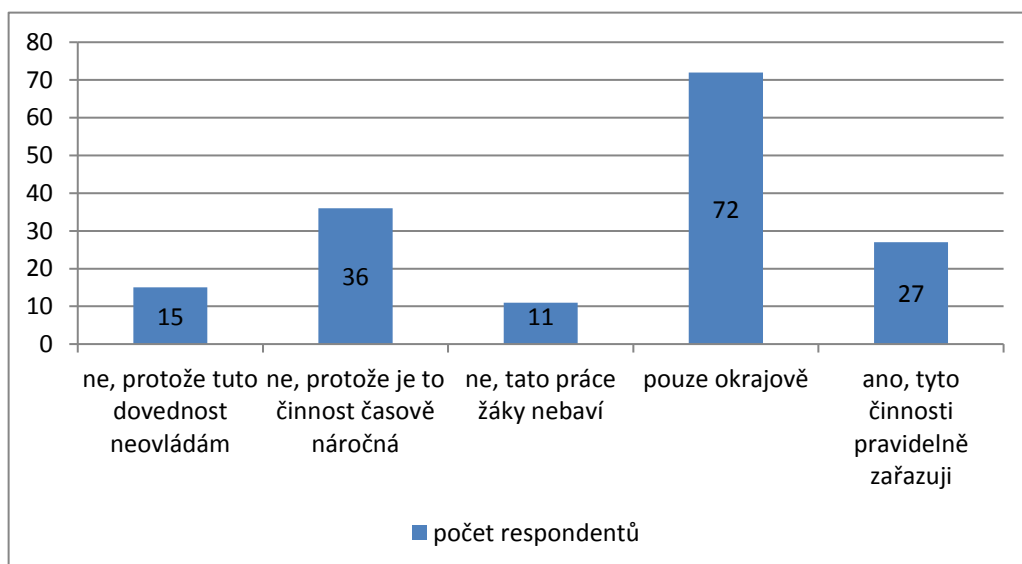
Kolik hodin pracovních činností věnujete šití?

Graf 11 – Kolik hodin pracovních činností věnujete šití?

1 až 2 hodiny pracovních činností věnuje šití pouze necelá čtvrtina respondentů a nejvíce, tj. 63 dotazovaných věnuje šití 3 až 5 hodin pracovních činností za rok.

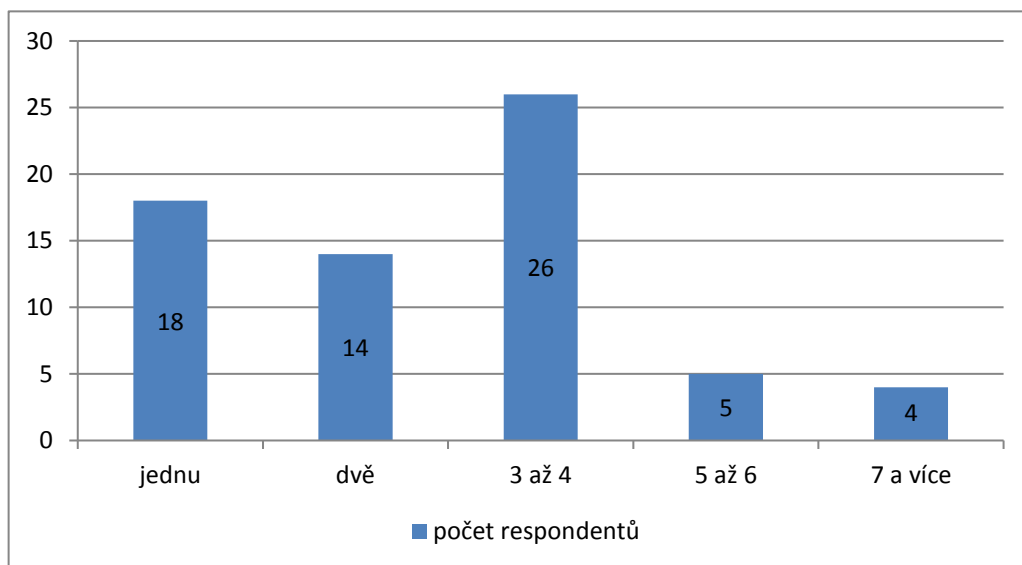
Věnujete se v hodinách pracovních činností vyšívání?

Graf 12 – Věnujete se v hodinách pracovních činností vyšívání?

Složitější činnosti než šití – vyšívání, se okrajově věnuje většina učitelů. Pouze 11 jich uvedlo, že se této činnosti nevěnují, protože žáky nebaví.

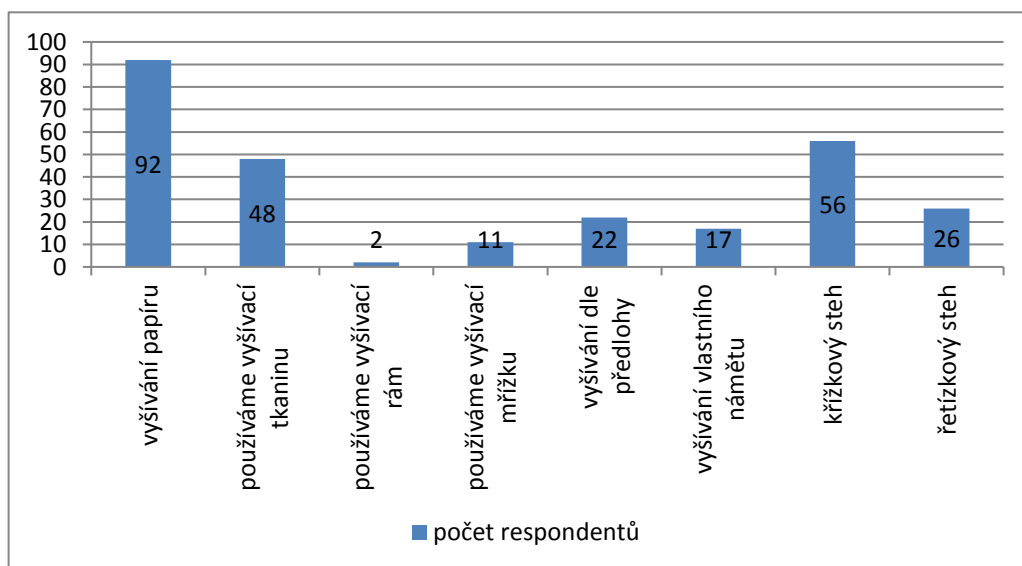
Kolik hodin pracovních činností věnujete vyšívání?

Graf 13 – Kolik hodin pracovních činností věnujete vyšívání?

Jednu hodinu věnuje vyšívání 18 dotázaných a pouze 4 učitelé věnují vyšívání 7 a více hodin pracovních činností za rok.

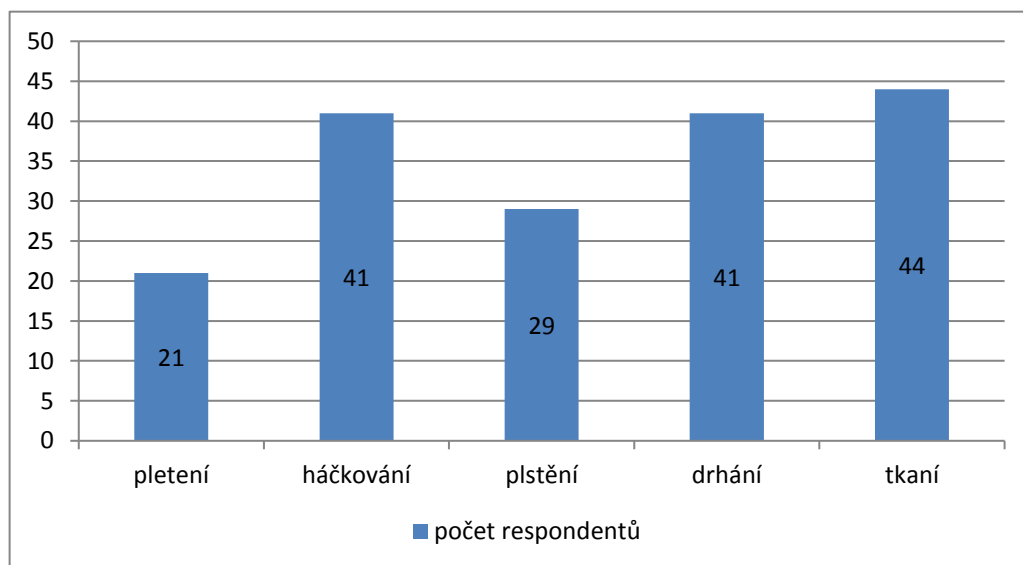
V jaké míře se vyšívání věnujete?

Graf 14 – V jaké míře se vyšívání věnujete?

Až 92 respondentů uvádí, že s žáky vyšívají papír. Vyšívací rám používají ve výuce pouze dva dotázaní učitelé. Techniku křížkového stehu pravděpodobně ve spojení s vyšívací tkaninou vyučuje na padesát dotázaných.

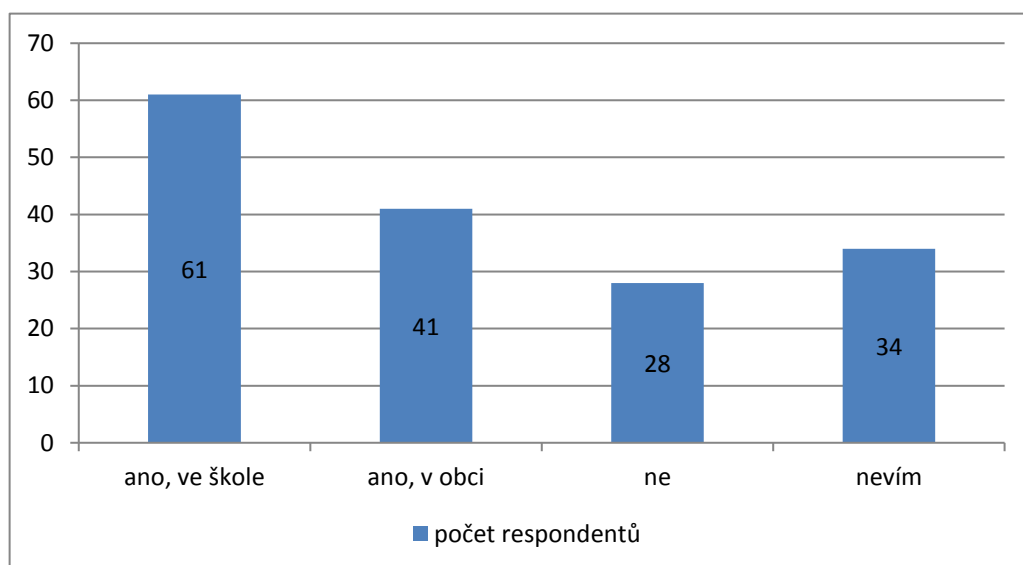
S jakými dalšími činnostmi žáky seznamujete?

Graf 15 – S jakými dalšími činnostmi žáky seznamujete?

Nejméně respondentů seznamuje žáky s pletením a následuje plstění. Zbylé činnosti jsou velice vyrovnané.

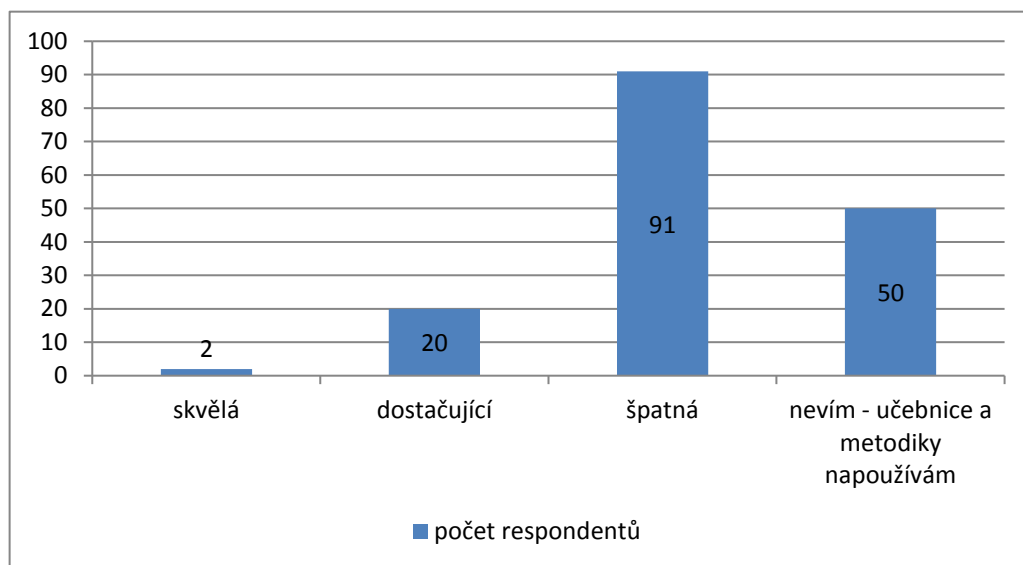
Nachází se ve vašem okolí zájmový kroužek ručních prací?

Graf 16 – Nachází se ve vašem okolí zájmový kroužek ručních prací?

61 učitelů odpovědělo, že se zájmový kroužek ručních prací nachází přímo u nich ve škole a dalších 41, že se nachází alespoň v obci. Zbytek dotázaných uvedlo, že se v jejich okolí takový kroužek nenachází nebo o něm neví.

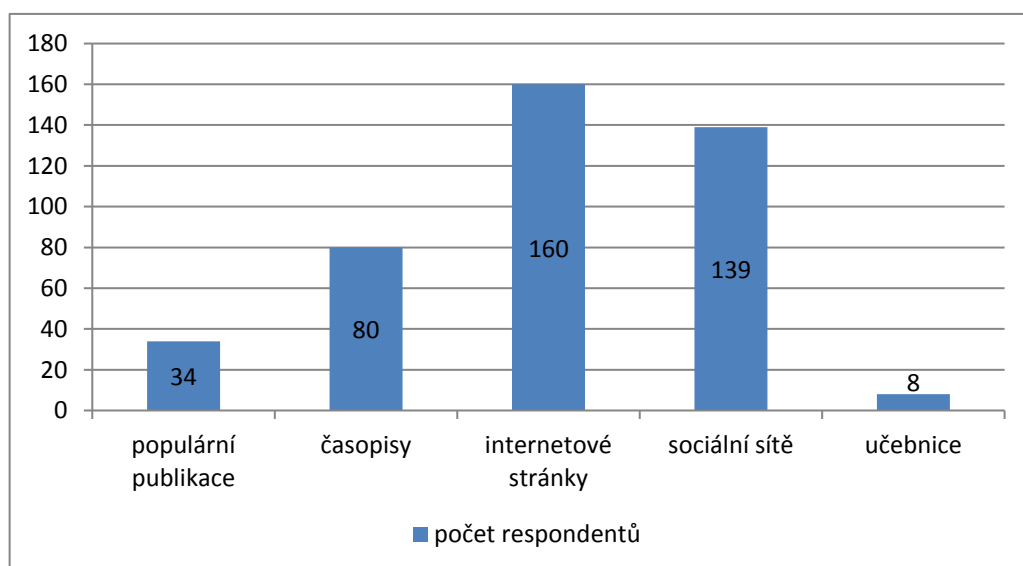
Jak hodnotíte nabídku učebnic a metodik pro předmět pracovních činností?

Graf 17 – Jak hodnotíte nabídku učebnic a metodik pro předmět pracovních činností?

Nabídku učebnic a metodik pro předmět pracovních činností hodnotí až 91 dotázaných jako špatnou a jen 21 jako nabídku dostačující. Pouze dva učitelé uvedli, že je skvělá. 50 respondentů vůbec s metodikami či učebnicemi nepracuje.

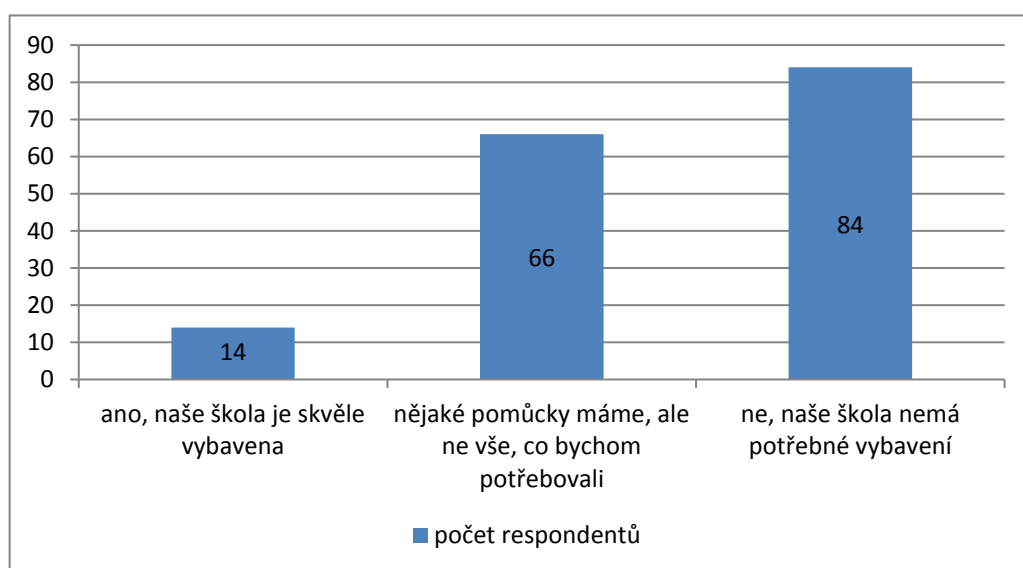
Odkud čerpáte inspiraci?

Graf 18 – Odkud čerpáte inspiraci?

Naprostá většina pedagogů, kteří se dotazníku zúčastnili, uvedli, že inspiraci čerpají z internetových stránek a z dodatečných poznámek vyplývá, že nejčastěji navštěvují server Pinterest.com nebo Krokotak.com. V závěsu vidíme sociální sítě, kde vedou především zájmové skupiny pro učitele na serveru Facebook.com. Překvapivý je také podíl odpovědí, které říkají, že inspiraci čerpají z časopisů. Celých 80 učitelů uvedlo například časopis Rozmarýnka, Mateřídouška nebo Kreativ.

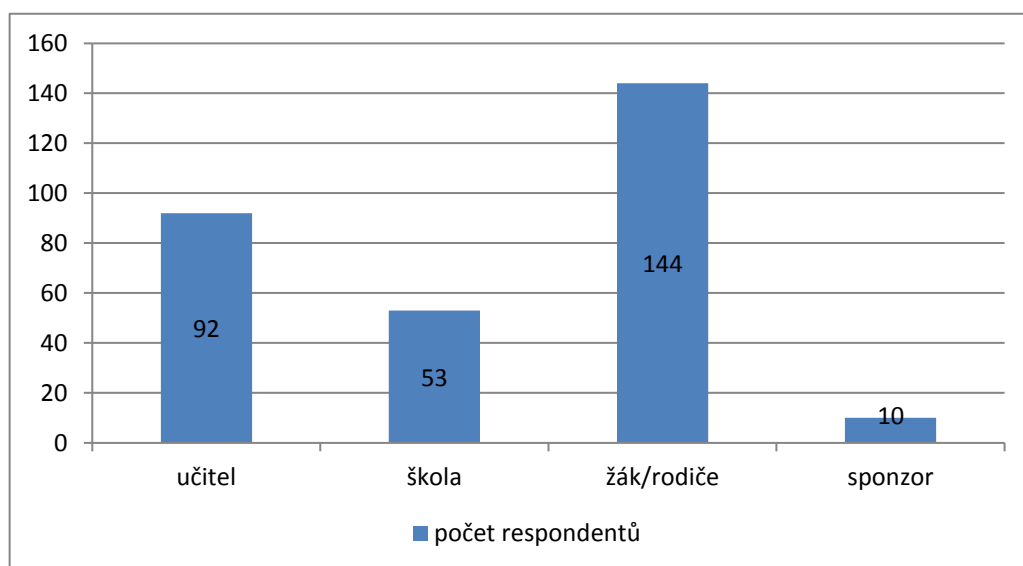
Je vaše škola vybavena pro práci s drobným materiálem a textilem? (knoflíky, korálky, látky, vyšívací obruče, jehly, nitě, vlna, bavlnky a další...)

Graf 19 – Je vaše škola vybavena pro práci s drobným materiálem a textilem?

Většina dotázaných uvedla, že jejich škola nemá potřebné vybavení pro práci s drobným materiálem a textilem. Jen 14 respondentů uvedlo, že je jejich škola v tomto ohledu vybavena skvěle.

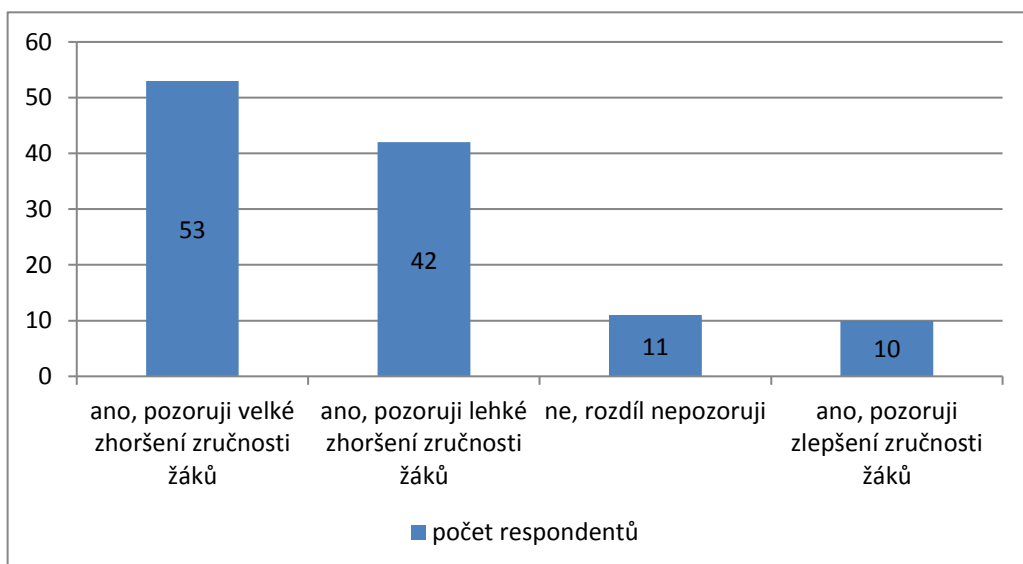
Kdo financuje pomůcky do pracovních činností?

Graf 20 – Kdo financuje pomůcky do pracovních činností?

Nepříznivý stav, kdy pomůcky do pracovních činností financuje i učitel, uvedlo 92 dotázaných. Škola se finančně podílí v 53 případech a ve většině, 144 případů, se podílí žák samotný, potažmo jeho opatrovník. Pouze 10 kantorů uvedlo, že má škola na tyto výdaje sponzora.

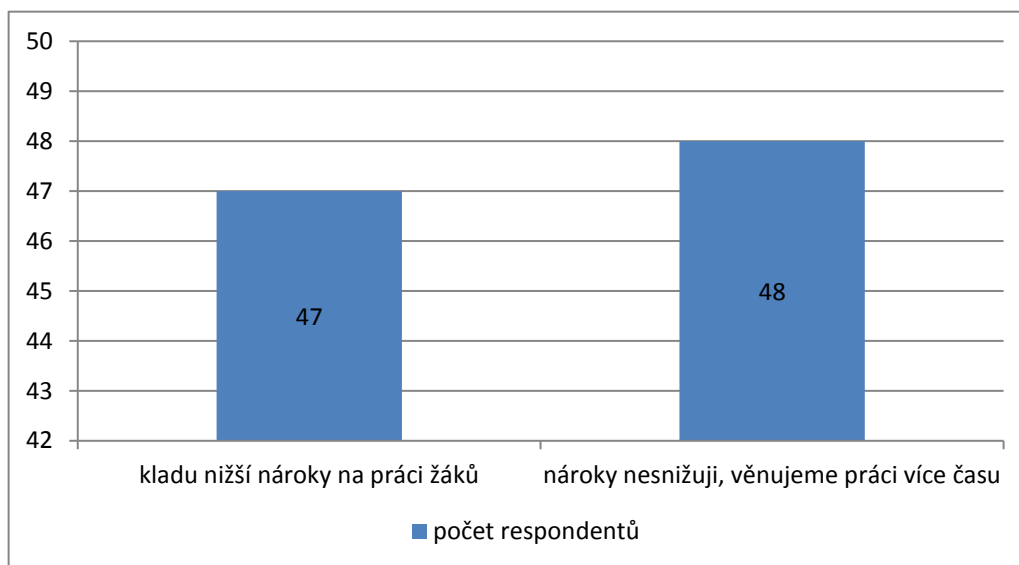
Pozorujete rozdíl ve zručnosti žáků (v období 5 – 10 let)?

Graf 21 – Pozorujete rozdíl ve zručnosti žáků (v období 5 – 10 let)?

V součtu až 95 dotázaných uvádí, že u žáků sledují zhoršení zručnosti v období 5 až 10 let. Naopak 10 respondentů uvádí, že pozoruje zlepšení zručnosti žáků a 11 pedagogů rozdíl nepozoruje žádný.

Pokud pozorujete změnu ve zručnosti žáků, jak reagujete?

Graf 22 – Pokud pozorujete změnu ve zručnosti žáků, jak reagujete?

V otázce reakce učitelů na zhoršení zručnosti žáků byly výsledky velice podobné a lze tedy říct, že žádný z těchto přístupů není dominantní.

5.5 Shrnutí dotazníkového šetření

V téměř nadpoloviční většině se dotazníkového šetření účastnili pedagogové s deseti a více lety praxe což ukazuje, že zájem o nové náměty do pracovních činností u nich neklesá ani s odučenými lety. Tuto domněnku dokazuje i to, že se k dotazníku dostali přes stránku sociální sítě, která se novým nápadům při výuce věnuje. S tím souvisí i počet pedagogů, kteří uvádí, že pracují s méně než dvaceti pěti žáky ve třídě. Je důvod se domnívat, že s rostoucím počtem žáků klesá chuť učitele zkoušet nové techniky a tím pádem je vyhledávat.

Součástí výzkumu bylo zjistit například to, jak moc se učitelé snaží urychlit tradiční techniku, jakou šití je, za pomoci tavné lepicí pistole. Tato domněnka se potvrdila a z komentářů zároveň bylo zřejmé, že je při jejím používání dbáno na bezpečnost

žáků. V některých školách, je používání tavných lepicích pistolí samotnými žáky dokonce zakázáno.

Z průzkumu je zřejmé, že je všeobecná tendence zařazovat práci s textilem v hodinách pracovních činností alespoň dvakrát za školní rok. Obvykle se věnují základní manipulaci s textilem, jako je stříhání a lepení. Naopak práci s různými typy textilií příliš nezařazují. Šití zpravidla nebývá z hodin vynecháno kvůli tomu, že by pedagog tuto dovednost neovládal, ani proto, že by žáky nudilo. Hlavním důvodem se zdá být jeho časová náročnost, i když v porovnání s učiteli, kteří tuto činnost zařazují, je počet respondentů, kteří tento důvod uvedli, zanedbatelný. Na otevřenou otázku ohledně počtu hodin pracovních činností věnovaných šití odpovědělo nejvíce dotazovaných v rozmezí 3 až 5 hodin za školní rok. Není však zanedbatelný ani podíl vyučujících, kteří šití věnují i dvojnásobek času.

Vyšívání se oproti šití nevěnuje více učitelů, protože jim tato činnost přijde časově náročná, neovládají ji, nebo jejich žáky nebaví. Tím je dokázána domněnka o časové náročnosti vyšívání vůči šití. Podíl respondentů, kteří vyšívání zařazují pravidelně je také výrazně nižší. Pokud už se této činnosti věnují, zařazují jí nejčastěji 3 až 4 krát do roka. Není tedy překvapující, že se nejvíce využívá časově nejméně náročná technika vyšívání papíru. Klasický křížkový steh se pravděpodobně používá ve spojení s vyšívací tkaninou, neboť je označil podobný počet dotazovaných. Čtvrtina všech respondentů seznamuje žáky také s dalšími činnostmi, jako je tkaní, háčkování a drhání.

V obecnějších otázkách ze závěru dotazníku se dozvídáme, že až 61 pedagogů odpovědělo, že se zájmový kroužek ručních prací nachází přímo v jejich škole. Dále byla velmi špatně hodnocena nabídka učebnic a metodik pro pracovní činnosti a nebylo tak překvapující, že je 50 učitelů vůbec nepoužívá. Inspiraci čerpají nejčastěji z internetových stránek a sociálních sítí což je u vzorku respondentů oslovených skrz tyto kanály očekávatelné, zároveň to ale potvrzuje domněnku, že pedagogové využívají při vyučování pracovních činností častěji internetové zdroje inspirací než učebnice nebo metodiky.

Na otázku ohledně vybavenosti školy pro práci s drobným materiálem odpovědělo pouze 14 dotazovaných, že je škola plně vybavena. Většina učitelů musí potřebné

pomůcky financovat skrze rodiče žáků nebo z vlastních prostředků. Potvrzuje se tak má domněnka, že pomůcky financují více rodiče žáků než škola. Důsledkem toho může být méně časté zařazení činností, které by mohly být pro žáky zajímavé a přínosné.

Odpovědi na předposlední otázku potvrzují domněnku, že pedagogové hodnotí manuální zručnost žáků za posledních 5 – 10 let slabší než dříve. Na tuto skutečnost reagují buď snížením nároků na žáky, anebo strávením více času nad stejným objemem práce.

6 Náměty v praxi

Praktickou část diplomové práce jsem se rozhodla vykonat v malotřídní škole v obci Chotětov. Školu, zaměstnance i žáky jsem již trochu znala, protože jsem zde plnila týdenní praxi na malotřídní škole v rámci svého studia.

Škola má pouze 1. stupeň a nachází se v ní pět učeben. Tři učebny slouží jako kmenové pro samostatný 1. ročník, a sloučené ročníky 2. se 4. a dále 3. společně s 5. Ve zbylých dvou učebnách se nachází učebna informatiky a školní družiny. Tato škola nemá sborovnu. Paní ředitelka se rozhodla sborovnu přebudovat na výtvarný ateliér s kuchyňkou. Díky vybudování této místnosti jsou žáci vedeni k různorodé tvořivé činnosti i k přípravě pokrmů, a jelikož je v celé škole pouze šest zaměstnanců, tak sborovna pedagogům neschází – přestávky tráví všichni společně v kuchyňce nebo ředitelně školy.

V každém ročníku jsem měla možnost odučit 2 hodiny pracovních činností. Během vedení žáků v hodinách jsem prováděla nesystematické pozorování a snažila se získat odpovědi na několik otázek.

První věc, kterou jsem chtěla zjistit, je to, jak se žáci staví k práci. Zajímalo mě, zda se snaží vytvořit výrobek tak dobře jak dokážou, nebo chtějí mít práci co nejrychleji za sebou. V souvislosti s tím, jsem pozorovala snahu žáků dokončit rozdělanou práci. Další mou otázkou bylo, jestli je v dnešní době vůbec možné zaujmout žáky činností tak „obyčejnou a zastaralou“ jako je práce s textilem. V neposlední řadě jsem se zaměřila na samostatnost žáků.

6.1 Náměty a techniky

Náměty jsou zaměřené na seznámení se s textilem, jehlou a nití, přízí a drobnými galanterními předměty. Vymýšlela jsem tvořivou činnost, jejíž výsledky budou mít další uplatnění a zároveň, aby vyhovovaly tématu „Dýňování“, strašidla, Halloween, které bylo ve škole zrovna aktuální.

Techniky šití a vyšívání jsem definovala pomocí učebnice Praktické činnosti (Kociánová, 1997) a populární publikace Šikulka (Bullová, 2011).

6.1.1 Techniky šití a vyšívání

Zauzlování nitě

Konec nitě podržíme mezi palcem a ukazováčkem. Nit obtočíme kolem ukazováčku. Ukazováčkem pevně sjedeme po palci tak, aby se nit zadržela ve smyčce ukazováčku. Potom pevně položíme ukazováček za zadržnutou nit a zatáhneme za delší konec.

Zakončení šití

Jehlu protáhneme posledním stehem na rubu látky a protáhneme ji vzniklým očkem. Pevně utáhneme a ještě jednou postup zopakujeme. Kousek od vzniklého uzlíku nit odstříhneme nůžkami.

Přední steh

Je to nejjednodušší steh. Odměříme si nit na délku paže, aby se nám dobře šilo. Navlékneme jehlu na nit a na konci uděláme uzel. Tímto stehem vytvoříme přerušovanou čáru, tak že zapichujeme jehlu shora a zdola. Šijeme zprava doleva, proto jehlu protáhneme vpravo z rubu, abychom měli uzlík na spodní straně.

Zadní steh

Tento steh vytvoří čáru nepřerušovanou a to tak, že jehlu zdola protáhneme ve dvojnásobné vzdálenosti a vrátíme se zpátky ke konci předchozího stehu. Také šijeme zprava doleva.

Řetízkový steh

Složitější ozdobný steh, který využijeme při vyšívání. Uděláme uzlík a protáhneme jehlu látkou. Dále zapíchneme jehlu hned vedle vpichu a protáhneme dolů. Necháme malé očko, kterým protáhneme přízi zpět nahoru a postup opakujeme.

Obnitkovací a smyčkový steh

Obnitkovací steh se používá na obšívání okrajů látky. Z rubu protáhneme jehlu, vedeme ji vrchem přes hranu látky a opět zapíchneme z rubové strany.

Smyčkový steh se také používá k obšití okrajů látky. Je podobný obnitkovacímu stehu. Také šijeme z rubu do líce a vedeme přízi přes okraj látky. Rozdíl tkví v tom, že kolem vpíchnuté jehly obtočíme nit ve směru šití.

Křížkový steh

Křížkový steh je ozdobný steh. Můžeme ho vyšívát tak, že vyšijeme řadu šikmých stehů v jednom směru a potom se vrátíme a vyšíváme přes ně ve směru opačném. Nebo vyšíváme rovnou celé křížky.

Přišívání knoflíků

Knoflíky jsou k dostání buď dvoudírkové, čtyřdírkové nebo s očkem. Knoflík s očkem má na spodní straně plastové nebo kovové očko a přišíváme ho spodem. Navlékneme jehlu a protáhneme ji látkou v místě, kde chceme knoflík přišít. Provlékneme očkem a zapíchneme zpět do látky. Postup opakujeme asi pětkrát a zapošijeme na rubu látky. Dvoudírkové knoflíky přišíváme také tak, že jehlu protáhneme látkou v místě, kde chceme knoflík mít a k tomu jednou knoflíkovou dírkou, ale zpátky na rub látky se vrátíme druhou dírkou. Postup opakujeme. Než přišívání zapošijeme na rubové straně textilie, obtočíme několikrát nit mezi knoflíkem a textilií a vznikne tak krček. Díky krčku se nám bude knoflík dobře zapínat. Čtyřdírkový knoflík můžeme přišít různými způsoby. Nejčastějším způsobem je přišívání ve tvaru dvou rovnoběžných stehů, ale můžeme použít i přišití ve tvaru křížku nebo čtverce. Knoflíky přišíváme dvojitým návlekem, tedy dvojitou nití.

6.1.2 Terminologie

Jehla je nástroj na šití. Existují jehly v několika velikostech a mohou být ostré nebo tupé. Ostré se používají na šití. Tupé můžeme použít na vyšívání. Jehla má špičku, stvol a ouško. Jehlu držíme v pravé ruce a její ouško navlékáme na nit.

Náprstek navlékáme na prostředníček pravé ruky. Chrání prst, o který se jehla opírá při šití.

Návlak je nit navlečená na jehlu. Dvojitý návlak je dvojitá nit.

Nit je jednoduché vlákno neomezené délky.

Příze může být bavlněná nebo vlněná a je složena z několika stočených vláken.

Vyšívací látky jsou například kaliko – lehká hustě tkaná bavlněná látka. Vyšívát můžeme také kanavu nebo gobelínové plátno, což jsou řídké tkané látky vhodné pro křížkový steh.

Vyšívací kruh používáme k vypnutí látky. Jsou to vlastně kruhy dva. Menší kruh vložíme pod látku, větší přitiskneme shora na látku a utáhneme šroubkem. Tak můžeme vyšívát na rovnou hladkou plochu (Kociánová, 1997; Bullová, 2011).

6.2 1. ročník

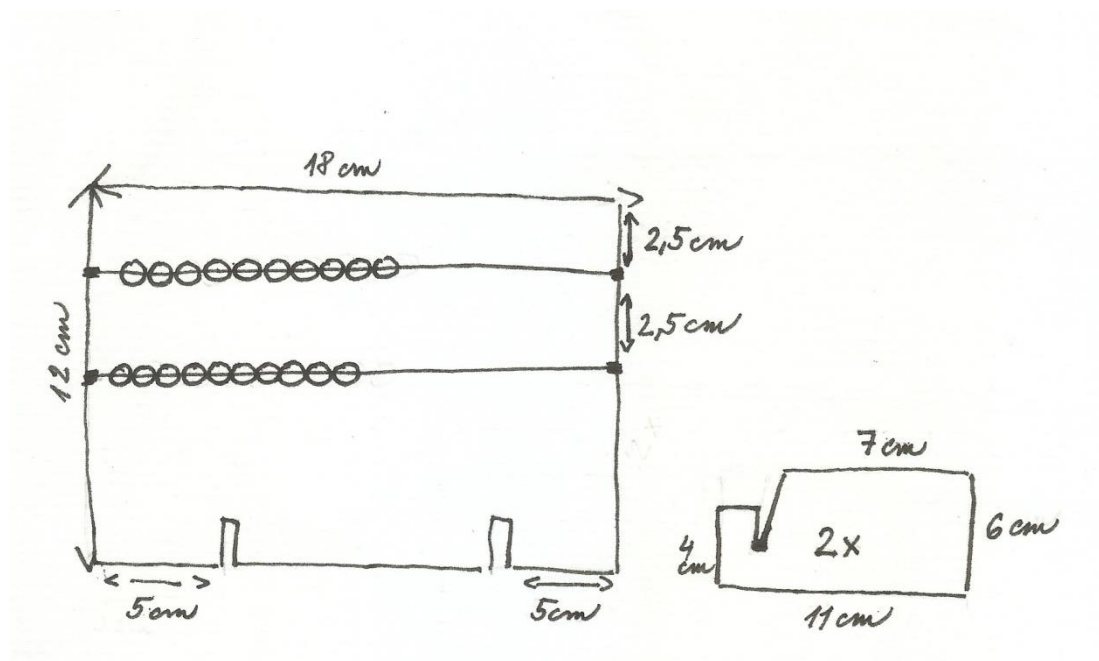
První ročník je v této škole vždy samostatná třída. V letošním školním roce tj. 2018/2019 má tato škola 8 žáků prvního ročníku. Všichni žáci jsou klidní, tiší, pozorní a zvyklí prosit a děkovat za pomoc.

6.2.1 Tvorba počítadla

Popis

S žáky prvního ročníku jsme tvořili počítadlo v oboru do 20. Prvňáčkové si vyzkoušeli práci s papírovým materiálem, stříhání a lepení bavlněné látky a procvičili si jemnou motoriku navlékáním korálků. Krok po kroku zkonstruovali vlastní počítadlo.

Nákres

Obr. 1 – Nákres počítadla

Tematický celek

Práce s textílem a drobným technickým materiálem.

Ročník

1.

Pracovní námět

Počítadlo

Vyučovací cíl

Během tohoto vyučování si žáci prvního ročníku procvičili dovednost obkreslit šablonu na látku. Vyzkoušeli si stříhání a lepení bavlněné textilie a papíru. Žáci si zopakovali pojem rub, líc a procvičili si dovednost navlékání korálek. Vyzkoušeli si konstrukční činnost.

Mezipředmětové vztahy

Matematika – pomůcka do hodin matematiky, pro sčítání a odčítání do dvaceti.

Motivace

Počítadlo žáci vytvářeli v období strašení a Halloweenu, proto bylo mou motivací vyprávění o staré čarodějnici, která sbírá a navléká mločí oči, které ve své chatrči suší k výrobě kouzelného lektvaru štěstí. Čarodějnice musí mločí oči navlékat na provázek vždy po deseti, jinak lektvar štěstí nebude fungovat. Pro lepší připodobnění k mločím očím, mohli žáci na hotové počítadlo nalepit drobná plastová očka.

Pomůcky

K výrobě počítadla žáci potřebovali kartón o velikosti 18x12 cm, kartónové stojany počítadla 2 ks/žák, korálky s větším průtahem 20 ks/žák, látka o velikosti A4, provázek (bavlněná příze/režná nit), nůžky, lepidlo, barevný papír, šablona s prostřihy kartónu, 8x čtvrtka A4 jako šablona pro stříh látky.

Postup práce

Než jsme začali s prací samotnou, představila jsem se žákům a pověděla jim příběh o staré čarodějnici, která žije sama v lese a je už moc dlouho jen nešťastná. Zeptala jsem se žáků, proč by mohla být čarodějnice nešťastná a jejich odpovědi jsem zakomponovala do příběhu.

Čarodějnice potřebovala namíchat lektvar, do kterého patří dvacet mločích očí, které jsou správně usušené, to znamená, že jsou navlečené na niti po deseti. Nechala jsem žáky, aby mi předvedli, jak umí počítat do deseti. Vyprávění jsem zakončila ukázkou hotového počítadla a na něm vysvětlím, jak jsem postupovala.

Představila jsem žákům materiál, pomůcky, náradí a nástroje, které budou k výrobě počítadla potřebovat. Každý žák dostal čtvrtku velikosti A4 (šablonu) a vybral si látku, na kterou čtvrtku z rubové strany obkreslí. Připomněla jsem, že šablonu umístíme zkraje látky, ne v prostoru.

Žáci, kteří měli obkreslenou a ustřiženou látku, odnesli zbytek složené textilie zpět ke mně. Vybrala jsem si šablony a rozdala jsem jim již nastříhané kartóny velikosti A5. Společně jsme si karton na látce srovnali a zkusili ho zabalit. Když se všem zkouška podařila, lepidlem natřeli nejdříve jednu stranu kartónu, přiložili na látku

a přitlačili a poté natřeli druhou stranu kartónu a přilepili látku z druhé strany. Zahnuli okraje a také je přilepili.

Když měli hotovou desku počítadla, odložili ji stranou a věnovali se kartónovému stojánku. Vybrali si barevný papír, kartón potřeli lepidlem z jedné strany a papír přilepili, vystřihli a opakovali postup. Já mezitím obcházel žáky a pomocí připravené šablony prostřihávala jsem zářezy pro provázky a stojánek v připravené desce.

Žáci s připraveným stojánkem i deskou si šli vybrat 20 korálků. Ke korálkům obdrželi dva kusy bavlněné vyšívací příze (cca 0,5 m/ks) a na každou navlékli 10 korálků. Společně jsme si zopakovali počítání do deseti.

Postupně jsem obcházel třídu a hotovým žákům jsem pomáhala zavazovat přízi na zadní straně desky. Žáci s uvázanými korálky, už pouze nasadili stojánek a uklidili své pracovní místo.

Časové rozvržení práce

Na výrobu počítadla jsme měli 2 vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Vzájemné představení. Sdělení vyučovacího cíle, motivace, předvedení výrobku. Poté následoval stručný popis postupu, ukázka a příprava materiálu, pomůcek, náradí a nástrojů, v neposlední řadě příprava pracovního místa.
(15 minut)
- Výběr a stříh látky.
(10 – 15 minut)
- Rozdání kartónových desek a zkouška zabalení kartónu do látky.
(5 minut)
- Lepení textilie na kartón (samostatná práce žáků).
(10 – 15 minut)
- Lepení a stříhání barevného papíru při tvorbě stojánku (samostatná práce žáků). Já mezi tím obejdu třídu a nastřihám žákům připravené desky.
(10 – 15 minut)
- Výběr a navlékání korálků (samostatná práce žáků).

(10 minut)

- Zavazování příze.

(10 minut)

- Úklid pracoviště, ukázka výrobků, zhodnocení hodiny a práce žáků a rozloučení.

(10 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Vyučovací metodou v úvodu hodiny bylo vyprávění, tedy metoda slovní. Formou práce bylo v této části hodiny hromadné vyučování. Během vysvětlování postupu práce byla využita metoda demonstrační a popis formou hromadného vyučování. Hromadné vyučování také probíhalo v okamžiku, kdy zkoušeli balit desku počítadla do látky, vyučovací metodou zde byla metoda řešení problému. Samostatná práce žáků proběhla během stříhání, lepení a navlékání korálek také formou hromadného vyučování. Poslední činností před dokončením tohoto výrobku bylo zavázání příze s navlečenými korálky. K té byla použita metoda demonstrační a proběhla formou individuálního vyučování.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě. Při práci s lepidlem si častěji myjeme ruce.

Očekávané výstupy

Žák vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence sociální a personální
- Kompetence k řešení problému
- Kompetence pracovní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Hodnotila jsem samostatnost a pracovitost žáků.

6.2.2 Pozorování a evaluace

Žáci prvního ročníku byli velice pečliví a svědomití. K práci přistupovali zodpovědně a opravdu dávali pozor při vysvětlování postupu. Při tvoření spolupracovali a sami věděli, jaký bude další krok. I tak ale vždy počkali na ostatní, nikdo ve třídě nespíchal, aby byl první hotový. Všichni dokončili téměř současně. Námět se žákům líbil, nečekaně se jim líbilo i přirovnání korálek k mločím očím. Ochotně mi předvedli, jak umí počítat do deseti, někteří i do dvaceti.

Nikdo ve třídě neměl problém při práci s textilem, ale ani s navlékáním korálek. Dokonce jsem dostala stížnost, že všechny ročníky se mnou šily a oni ne. Nečekala jsem, že o to budou tolik stát, ale v příštím pololetí jim to vynahradím. Jediný problém, který ve třídě nastal, bylo zavazování nitě, ale s tím jsem počítala. Nemají ještě sílu a cvik, aby mohli přízi dobře utáhnout a korálky tak nebyly prověšené. Proto jsem se zavazováním pomáhala a oni mi dávali pomocný prst na první uzel.

Metodické poznámky

Původně jsem chtěla vyrábět s žáky počítadlo do padesáti, ale po domluvě s paní učitelkou jsem jej omezila pouze na dvacet. V rámci urychlení jsem žákům kartón rozdala nastříhaný a to včetně dvou stojánek. Pokud bych v budoucnu měla více času na další realizaci, chtěla bych po žácích i tuto činnost, jen je potřeba dát pozor na sílu kartónu, či lepenky, aby se žákům v prvním ročníku dobře stříhal. Výběr látek pro žáky jsem měla omezený – pouze plátno, krepové plátno a flanel. Žáci si tedy nezkusili pracovat s pružným textilem. Jako poslední věc, co mne napadla pro vylepšení tohoto výrobku je možnost využít kloboukovou gumičku místo příze, či rezné nitě.

6.3 2. ročník

Druhý ročník tvoří 13 žáků. Dva z žáků opakují ročník. Tato třída je mnohem více nedočkavá, hlasitější, ale je možné, že byli divocí kvůli školní akci Učení v kostýmech, které právě probíhalo. Třída se místo žáky hemžila kostlivci,

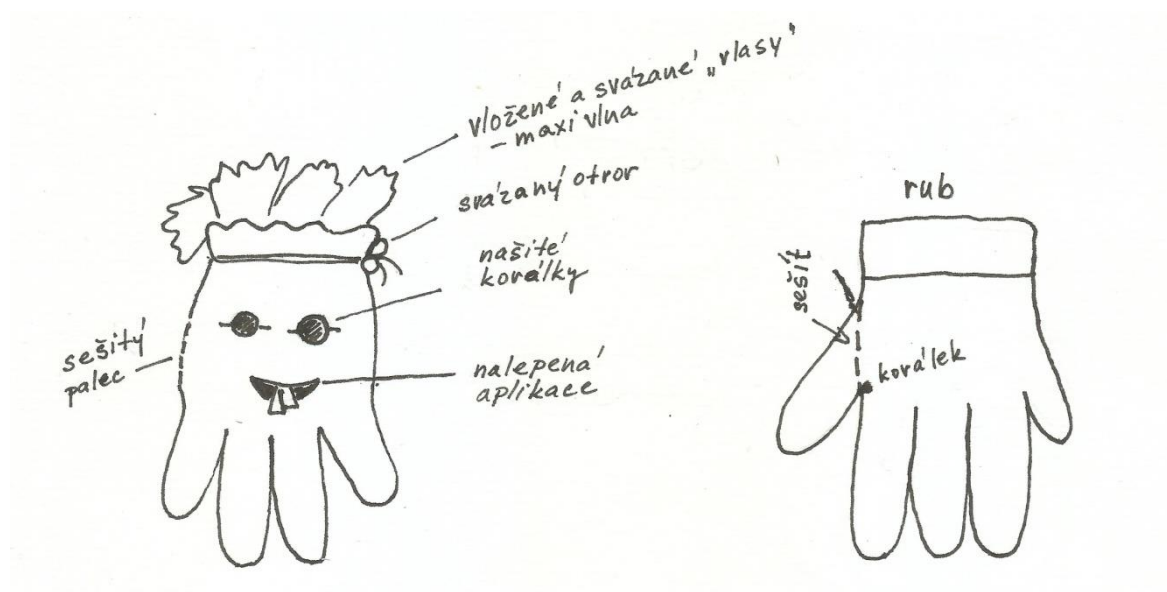
nevěstami a upíry. Proto není mé hodnocení třídního kolektivu objektivní. Je možné, že k rozjívěnosti také přispěla nová aktivita, kterou se mnou žáci zkoušeli, nebo mohla být chyba v mém vyučování. Vystupovala jsem před žáky v roli učitele po delší době a tato třída byla první, se kterou jsem tvořila. V každém případě práce zde byla náročnější.

6.3.1 Tvorba strašidla z rukavice

Popis

Tímto tvořením jsme si s žáky zopakovali pojem rub a líc a pojmenování prstů. Žáci se seznámili s jehlou, nití a navlékáčkem jehel. Procvičili si jemnou motoriku a zapojili logické uvažování a svou představivost. Při tvorbě strašidla z rukavice žáci pracovali s pružnou pletenou textilií, drobnými technickými předměty a nástroji a pomůckami potřebnými k ručnímu šití.

Nákres

Obr. 2 – Nákres strašidla

Tematický celek

Práce s textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

2.

Pracovní námět

Strašidélko z rukavice

Vyučovací cíl

V této vyučovací dvouhodinovce si žáci zopakují pojmy rub a líc. Vyzkouší si práci s jehlou a nití a naučí se šít přední steh. Dále se žáci seznámí s pružným textilem a výplní do polštářů (PES kuličky). Naučí se zatlačit výplň i do úzkých otvorů jako jsou prsty rukavice. Vymyslí a vyrobí si vlastní aplikace z filcu, korálků a knoflíků, které na svůj výrobek našijí nebo přilepí.

Mezipředmětové vztahy

Prvouka – zopakování pojmů rub a líc a názvu jednotlivých prstů.

Motivace

K motivaci jsem využila akci Den v kostýmech, která právě probíhá. Žáci představili sebe a masky, které mají na sobě. Společně jsme vybrali masky strašidelné. Popovídali jsme si o tom, kde se se strašidly můžeme setkat, jak mohou vypadat a proč vlastně působí strašidelně.

Pomůcky

Vlněná prstová rukavice, korálky, filc, jehla (stačí tupá), navlékaček, nit/ bavlněná příze, vlněná příze, maxi vlněná příze, nůžky, lepidlo v tyčince, korálek 1ks/žák.

Postup práce

Dříve, než jsme začali pracovat na samotném výrobku, seznámila jsem se s žáky. Zeptala jsem se, jak se jmenují, v jaké masce přišli a proč si ji vybrali. Žáci rozhodli, které masky vypadají strašidelně, a popovídáme si o tom, jak je možné, že na nás tak působí. Poté jsem žákům ukázala strašidlo z rukavice a vysvětlila jim, jak budou postupovat, aby si dnes mohl každý odnést své vlastní strašidlo.

Každý žák dostal jehlu, nit a pruh papíru. Ukázali jsme si, jak jehla vypadá, kde má hrot a kudy se provléká nit. Žáci si nejdříve vyzkoušeli nit navléknout podle pokynů bez navlékáčku, pokud se to nepovede, ukážu jim jak navléknout nit pomocí navlékáčku. Upozornila jsem žáky, že je jehla ostrá, špičatá a malá, proto musí být při práci opatrní, aby neublížili sobě ani spolužákům nebo ji neztratili. Po

úspěšném navlečení jehly jsme se pustili do prošívání připraveného papíru předním stehem. Žákům činnost jsem předvedla, potom jsem procházela třídu a pomáhala jednotlivcům.

Když se tento úkol všem podařil, vybrali si žáci rukavici a odnesli si ji na své místo. Žáci chodili pro rukavici postupně, vždy přišla pouze jedna řada lavic. Rukavici jsme si prohlédli, pojmenovali prsty a našli palec. Otočili rukavici na rubovou stranu a opět hledali palec. Místo sešití jsem ukázala žákům na mé připravené rukavici i na tabuli, kam jsem rukavici nakreslila a vyznačila místo sešití.

Než žáci začali šít, prošla jsem třídu a zkontrolovala jsem, že všichni žáci mají rukavici z rubu a vědí, kde rukavici sešijí. Žáci se podívali, zda mají navlečenou jehlu a pokud ano, provlékli malý korálek s dostatečně velkým průtahem a na konci nitě ho zavázali na dvojitý uzel. Korálek je větší než uzlík, který by nám pružnou pletenou rukavicí utekl, proto žáci nedělali klasický šicí uzlík. Když měli všichni vše v pořádku, mohli začít šít. Obešla jsem žáky, a kde bylo potřeba, poradila jsem nebo pomohla. Po sešití palce žákům jsem žákům ukázala, jak se šití zakončuje, zapošívá. Nechala jsem tuto činnost žáky zkusit, když to nešlo, pomohla jsem jim.

Rukavici se sešitým palcem přetočili rubem dovnitř a tedy lícem ven. Žáci si rozmysleli, jaký by chtěli na strašidélko obličej. Zda by chtěli zkusit našít korálky nebo raději obličej nalepí. Pokud by chtěli našívat korálky, udělají to před vyplněním rukavice a ustříhnou polovinu jejího lemu, aby se jim lépe přišívalo. Ti, kteří se na našívání necítili a lepili aplikace lepidlem, své strašidlo nejdříve vycpali a lem stříhat nemuseli.

Každý žák dostal hrstičku PES výplně. Předvedla jsem, jak budou rukavici plnit. Nejdříve vyplnili prsty – končetiny strašidla, přičemž si pomáhali tužkou nebo fixem. Potom vycpali dlaň – tělo strašidla. Nakonec do otvoru rukavice zasunuli vlněnou přízi, ze které mělo strašidlo vlasy, a kouskem příze svázali otvor. Nyní už pouze vystříhli aplikace z filcu a nalepili je kvalitním tyčinkovým lepidlem. Samozřejmě jsem procházela třídu a asistovala žákům při přišívání, vycpávání i zavazování otvoru. Po dokončení práce žáci odnesli jehly zpět do krabičky, kam patří a uklidili své místo.

Časové rozvržení práce

Na výrobu strašidla z rukavic máme 2 vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Úvod vyučování, tj. představení, sdělení vyučovacího cíle, motivaci a ukázka výrobku.
(10 minut)
- Zkouška šití na kusu papíru.
(15 minut)
- Příprava k šití rukavice.
(10 minut)
- Samotné šití rukavice.
(10 minut)
- Plnění rukavice.
(20 minut)
- Dokončení strašidla.
(20 minut)
- Úklid pracovního místa, zhodnocení hodiny a rozloučení s žáky.
(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Vyučovacích metod a forem práce se během hodiny vystřídal několik. Pro motivaci jsem zvolila vyučovací metodu slovní, konkrétně vyprávění a rozhovor. Formou práce bylo hromadné vyučování. Při vysvětlování postupu jsem použila metodu demonstrační a popis, také formou hromadného vyučování. Zkouška šití metodou slovní – vyprávění, hromadné vyučování. Šití a plnění rukavice byla samostatná práce žáků, vedená jako hromadné vyučování s prvky vyučování individuálního. Na poslední krok, tedy zavazování otvoru rukavice, byla použita metoda demonstrační a forma práce individuální vyučování.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami a jehlou. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě. Jehlu odkládáme na bezpečné, viditelné místo,

nejlépe zapichujeme do jehelníčku nebo kousku látky. Při práci s lepidlem si častěji myjeme ruce.

Očekávané výstupy

Žák zvládá manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami. Vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práci žáků jsem hodnotila podle snahy, pracovitosti a dokončení práce.

6.3.2 Pozorování a evaluace

Jak jsem již zmínila výše, žáci druhého ročníku byli živější a hlasitější, přesto ale pro práci nadšení. Rádi zkoušeli nové věci a snažili se práci odvést co nejlépe, ačkoliv v porovnání s ostatními ročníky vyžadovali mnohem více pomoci, takže jsem se v této třídě prakticky nezastavila. Několikrát jsem musela třídu utiшит, protože jejich nadšení současně s voláním o pomoc bylo slyšet po celé škole.

Problémem u většiny žáků nebylo ani tak navlečení jehly, jako zavázání dvojitého uzlu. U několika žáků jsem musela opravovat šití, protože i když jsme si to společně ukazovali a já obcházel třídu a kontrolovala je, rozjívenost a roztěkanost žáků způsobila, že palec sešili na špatném místě.

Přestože jsem pro tuto třídu vybrala opravdu těžký námět a s jehlou nikdy předtím nepracovali, poradili si s prací velice dobře. Nikdo práci nevzdával a všichni chtěli

strašidlo za každou cenu dokončit a hned si ho odnést domů, aby se mohli pochlubit rodičům a sourozencům.

Velice mě potěšil chlapec, který krom palce obšil celou rukavici zkrátka proto, že ho to bavilo.

Metodické poznámky

Původním záměrem tohoto tvoření bylo strašidlo, které nemělo sešitý pouze palec, ale také otvor rukavice. Po domluvě s paní učitelkou, jsem šití omezila pouze na palec. Tušila jsem že, pro tuto třídu bude tato tvořivá činnost složitá, ale chtěla jsem zjistit, zda to žáci zvládnou či nikoliv. A přestože tvoření s žáky bylo náročné, jsem ráda, že práci nevzdali, ale zdárně ji dokončili.

Chybnou volbou bylo tvoření z rukavice. Je to pro začátek dost „živý“ materiál. Lepším materiálem by mohla být ponožka nebo obyčejné plátno či filc, se kterými by se dětem lépe pracovalo.

6.4 3. ročník

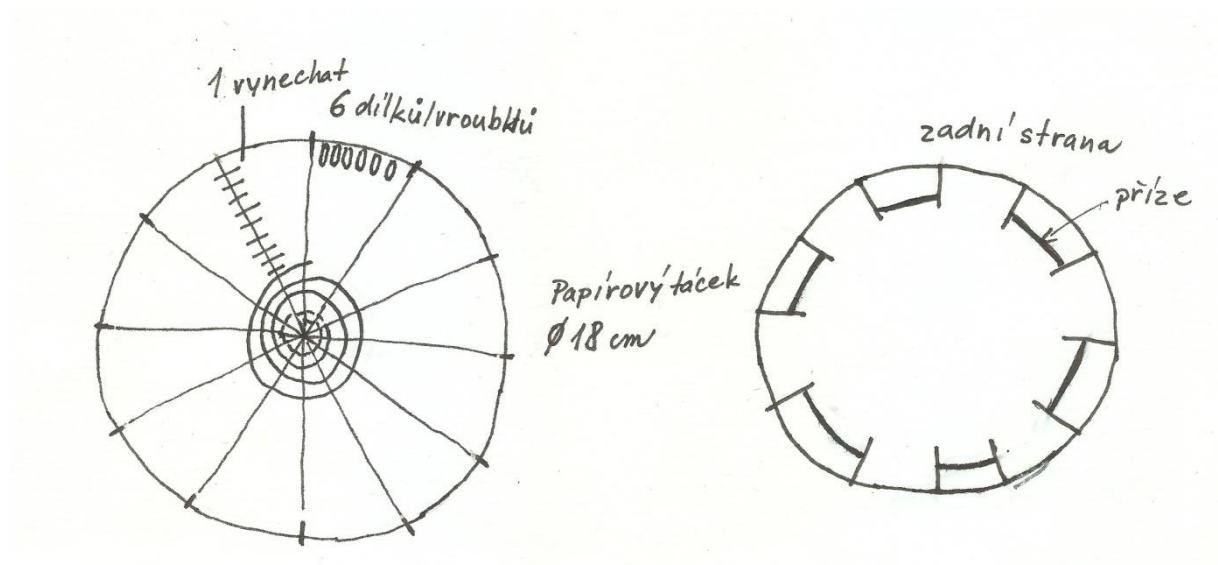
Ve třetím ročníku této školy je nyní 12 žáků. Nedávno se k jejich kolektivu přidala žákyně, která je ve střídavé péči rodičů a proto navštěvuje dvě školy. Dva týdny navštěvuje základní školu v Chotětově a další dva týdny chodí do jiné základní školy na Moravě. Žáci jsou šikovní a samostatní. Co mě u této třídy překvapilo je to, že preferují frontální výuku. Místo her raději sedí a v klidu pracují.

6.4.1 Tkaná podložka

Popis

Tvoření tkané podložky není náročné na nové dovednosti. Důležitější je pozornost žáků a systematickosti práce. Při této činnosti si žáci sami vyrobili improvizovaný stav z papírového tácku a proplétáním vlny vytvořili vlněnou podložku pod hrneček.

Nákres

Obr. 3 – Nákres tkané podložky

Tematický celek

Práce s papírovými a textilními materiály.

Ročník

3. ročník

Pracovní námět

Tkaná podložka

Vyučovací cíl

Žáci se v této hodině procvičí v práci s pravítkem a v dovednosti rýsování, konkrétně spojování protilehlých bodů. Poznájí techniku tkaní, vyzkouší si navazování vlněných přízí a různé kombinování barev.

Mezipředmětové vztahy

Prvouka, Matematika

Motivace

Tvoření tkané podložky jsem zasadila do tématu Halloweenu, jako výrobu podložky pod hrnek čarodějného lektvaru. Kterou pro čarodějnici utkal hodný pavouk. Namalovala jsem pavučinu na tabuli.

Pomůcky

Kulatý papírový tácek Ø 18 cm, vlněná příze, tužka, pravítko, nůžky, plastová jehla s velkým ouškem.

Postup

Práce na tkané podložce byla pro žáky novou zkušeností. Žáky jsem motivovala vyprávěním o pavoukovi, který chce potěšit starou čarodějnici, a proto jí utkal podložku pod hrnek, do kterého si nalévá čarodějný lektvar. Na tabuli jsem nakreslila nákres kulatého papírového tácku i s osnovou a naznačila jsem způsob tkaní. Stejně tak, jsem jej žákům předvedla i přímo na tácku.

Žáci si rozdali papírové tácky a rozvrhli si body, které budou spojovat v osnovu. Na okraji každého tácku jsou prolisy. Žáci odpočítali šest prolisovaných oválek a v mezeře za ním vyznačili bod. Tak pokračovali po celém obvodu. Když byli hotoví, vzali si pravítko a tužku a spojili vždy protilehlé body tak, aby jim ve středu vznikl průsečík. Okraje tácku na označených místech nastříhli a vlněnou přízí začali natahovat osnovu. V první řadě přízi uvázali kolem prostříženého dílu a potom ji podle narýsované linky vedli na protilehlou stranu, kde přízi zasuli mezi prostřížené díly, táhli ji po spodní straně dílu a prostřihem vytáhli ven a opět táhli k protějšímu bodu, kde postup zopakovali. Protože jsme potřebovali osnovu s lichým počtem natažených vláken, nespojili jsme poslední bod, ale zakončili jsme napínání osnovy uvázáním příze ve středu tácku.

Když měli žáci „tkací rám“ připravený, rozhodli se, jakou kombinaci barev pro svou podložku použijí. Každý žák dostal velkou vyšívací jehlu z umělé hmoty, do které navlékli vlněnou přízi. Druhý konec příze uvázali ve středu osnovy a pomalu začali s proplétáním. Na kruhovém stavu se začíná s tkaním od středu. Bylo nutné, aby si žáci dávali pozor a vždy za jehlou vytáhli celou přízi. Také bylo potřeba žáky upozornit, aby přízi neutahovali, jinak by jim místo podložky vznikla miska. Žáci pokračovali v proplétání, až k okraji tácku, poté přízi uvázali k osnově. Po dokončení práce osnovu vyháklí z prostřihů tácků a podložku rozložili. S koncem hodiny žáci uklidili své místo.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost jsou dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- V úvodu hodiny proběhlo vzájemné představení. Sdělení vyučovacího cíle, motivace, ukázka výrobku.
(10 minut)
- Poté bude následovat stručný popis postupu a ukázka a příprava materiálu, pomůcek, náradí a nástrojů. V neposlední řadě příprava pracovního místa.
(5 minut)
- Příprava stavu z papírového tácku a natažení osnovy. Žáci si k této práci připraví tužku, pravítko, nůžky a kus příze.
(5 – 10 minut)
- Žáci si vyberou vlnu a navlečou na ni jehlu. Druhý konec příze přivážou ke středu.
(5 minut)
- Začátek tkaní. Žáci zkouší proplétat vlnu. Kontrolují jejich správný postup.
(5 – 10 minut)
- Žáci samostatně pracují. Navazují příze a tkají, dokud nezaplní celý stav.
(40 minut)
- Úklid pracoviště, ukázka výrobků, zhodnocení hodiny a práce žáků a rozloučení.
(10 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Tvorba tkané podložky proběhla hromadnou vyučovací formou. Motivaci k této tvořivé činnosti jsem provedla metodou vyprávění. Příprava tkacího stavu a osnovy proběhla metodou demonstrace a popisu. Pro začátek tkaní jsem použila metodu demonstrační. Samotná činnost tkaní probíhala metodou samostatné práce žáků. K ukončení práce jsem využila metodu demonstrace a popisu.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů. Žák zvládá základní dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence občanská
- Kompetence komunikativní
- Kompetence k učení

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Hodnotila jsem snahu žáků a dokončení výrobku.

6.4.2 Pozorování a evaluace

Tkaní není složitá práce, ale i přesto žáky 3. ročníku trochu potrápilo. Problém většiny třídy pramenil z chybějící dovednosti vázat uzel. Jednoduchý, dvojitý uzel, svázání dvou konců příze k sobě, zvládli ve třídě dvanácti žáků pouze dva nebo tři. Přesto že jsme si to společně ukázali, obcházela jsem třídu a žáky jsem kontrolovala, případně opravovala. Velice to zdržovalo práci. Žáci potřebovali pomoci i s navazováním nové příze. Celou dobu jsem u sebe měla několik žáků, kteří bez pomoci uzel nezavázali. Jiní si stříhali vlnu hodně dlouhou, kvůli tomu, aby nemuseli tak často navazovat novou přízi. Proto se stávalo, že jsem žáky musela vysvobozovat, když se během tkaní zamotali do vlny.

Z většiny podložek vznikla spíš hnízda. Nemyslím si ani tak, že by to bylo způsobeno utahováním, ale spíš více vrstvami příze na jednom místě. I tak měli žáci z práce velkou radost a s výtvary se chlubili spolužákům. Myslím si, že na první seznámení s technikou tkaní dopadlo tvoření dobře.

Metodické poznámky

Na této činnosti bych nic neměnila. Jen bych žákům před tímto tvořením připravila nějaké aktivity na vázání uzlů. Pokud by totiž žáci uměli obyčejné uzlíky, bylo by snazší věnovat se žákům, kteří potřebovali pomoci s technikou.

6.5 4. ročník

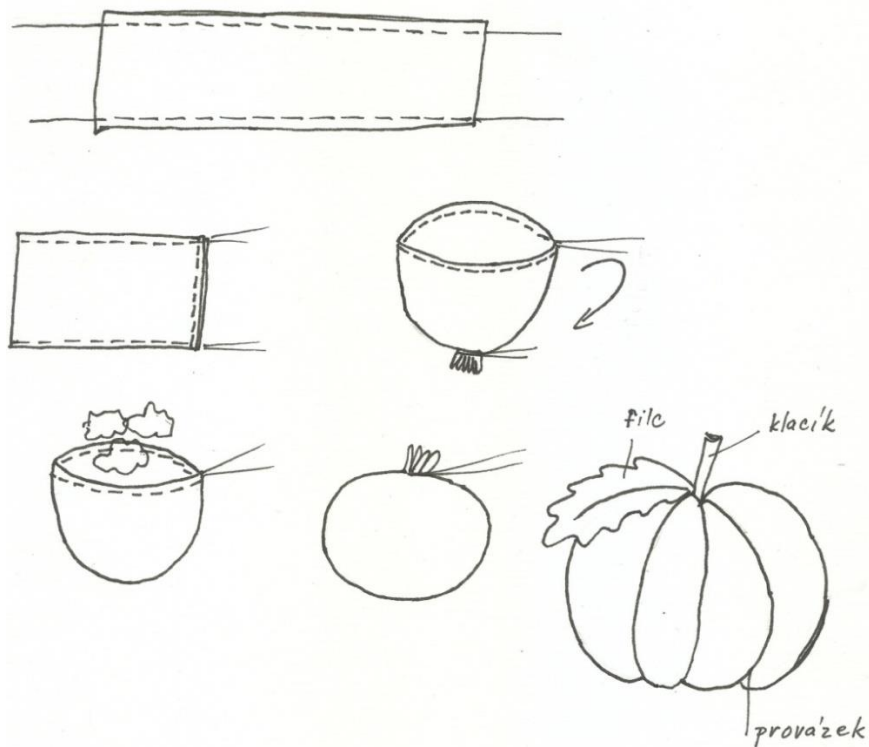
Čtvrtý ročník v této škole navštěvuje 7 žáků. Podle slov učitelů je to nejzručnější třída školy. Žáci jsou klidní, samostatní a dokážou si práci sami zorganizovat.

6.5.1 Šití dýně

Popis

V této hodině si žáci vyzkouší ušít dýni. Pracovat budou s bavlněnou látkou, jehlou a nití. Vyzkouší si práci s polyesterovou výplní polštářů, kterou dýni vycpou a dalšími materiály, díky kterým dýni dozdobí.

Nákres

Obr. 4 – Nákres šití dýně

Tematický celek

Práce s textilem a přírodním materiálem.

Ročník

4.

Pracovní námět

Šití dýně

Vyučovací cíl

Žáci touto tvořivou činností upevní dovednost měření a stříhání textilie. Dalším cílem této hodiny je opakování činností spojených s šitím, tedy navlečení jehly, používání navlékáčku jehel a sešití látky pomocí jednoduchého předního stehu.

Mezipředmětové vztahy

Přírodověda, Matematika

Motivace

Námět tvorby dýně se do období Halloweenu dobře hodil. Motivací jsem navázala na akci „Dýňování“, která proběhla pár dní před naším tvořením. Žáci při této akci vydlabávali dýně. Teď zkusili tvoření s dýněmi jiným způsobem.

Pomůcky

Bavlněná látka, jehla, nit, provázek, zelený filc, navlékaček, pravítko, tužka, kousek klacíku (cca 0,5 x 6 cm) 1ks/žák, výplň.

Postup

Hodinu pracovních činností jsem uvedla tím, že jsem se představila. Zeptala se žáků, jak se jmenují a jak se těší na dnešní práci. Navázala jsem na vyřezávání dýní, které ve škole probíhalo, a předvedla jsem dýni, kterou budou dnes tvořit. Ukázala jsem žákům postup na připravené látce.

Žáci si z vybrané látky vystřihli obdélník o rozměrech 36 x 12 cm. Navlékli si jehlu. Ukázali jsme si jak ji navléknout pomocí navlékačku. Podívala jsem se, zda umí udělat uzlík na konci nitě. S těmi, kteří to neuměli, jsme se to společně naučili.

Látku otočili lícem vzhůru a po delší straně ji přeložili na polovinu. Tak nám vznikla rubová strana. Navlečenou jehlou s uzlíkem na konci nitě sešili kratší strany k sobě předním stehem a šití ukončili.

Žáci znovu navlékli jehlu a tentokrát nemuseli dělat uzlík, ale museli si pohlídat, aby nechali dostatečně velký kus nitě vyčnívat z látky. Stejně tak nemuseli šití zapošívat, stačilo nit ustříhnout v dostatečné vzdálenosti od látky. Prošili celý spodní okraj dvojitou nití, předním stehem. Látky nesešivali k sobě. Postup opakovali i s horním okrajem látky.

Když měli žáci látku takto připravenou, uchopili oba konce nitě na spodním okraji látky, stáhli je, a zavázali na dvojitý uzel. Vznikla tak mistička, kterou žáci přetočili lícem ven. Mističku vyplnili PES kuličkami a stáhli horní okraj dýně. Před zavázáním se žáci přesvědčili, že je dýně dostatečně vyplněná a umístili do středu otvoru kus klacíku, a potom dýni zavázali. Ke klacíku žáci přivázali provázek, kterým vytvořili na dýni žebrování a to tak, že provázkem přejeli od klacíku dolů a

zpátky nahoru, obtočili jej kolem klacíku a provázek táhnou tak, aby vytvořili na dýni čtvrtiny. Mohli obmotávat dále. Nakonec provázek uvázali ke klacíku.

Když měli žáci dýni hotovou, odložili ji stranou. Poklidili pracovní místo, uklidili jehly a nitě. K ruce si vzali filc a nůžky a vytvořili listy dýně. Listy vystříhli ze zeleného nebo žlutého filcu. Vystřižené listy lehce prostříhli, aby je mohli navléknout na klacík. Listy umístěné na dýni upevnili provázkem, zavázaným nad listy. Tím práce žáků skončila a následoval úklid.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost byly dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- V úvodu hodiny proběhlo vzájemné představení. Sdělení vyučovacího cíle, motivace, ukázka výrobku.
(5 minut)
- Poté bude následovat stručný popis postupu a ukázka a příprava materiálu, pomůcek, náradí a nástrojů. V neposlední řadě příprava pracovního místa.
(10 minut)
- Výběr a nastříhání textilu. Žáci budou k práci potřebovat pravítko, tužku a nůžky.
(10 minut)
- Žáci samostatně šijí podle slovního návodu a názorné ukázky.
(15 minut)
- Tvarování dýně.
(20 minut)
- Žáci tvarují dýni, vytváří žebrování
(10 minut)
- Stříhání listů a dokončení dýně.
(15 minut)
- Úklid pracoviště.
(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

V úvodní části hodiny jsem využila vyučovací metodu slovní. Představení se a motivace žáků byla vedena formou dialogu. Formou práce bylo hromadné vyučování. K vysvětlení postupu práce jsem využila opět formu hromadného vyučování. Metodou práce byl popis a ukázka, tedy metoda demonstrační. Samotné šití bylo vedeno jako samostatná práce žáků, formou hromadného vyučování s prvky vyučování individuálního. Dokončení práce předcházela ukázka metodou demonstrace, potom následovala samostatná práce žáků hromadnou formou vyučování.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě. Při práci s lepidlem si častěji myjeme ruce. Jehlu odkládáme do jehelníčku nebo zapichujeme do kusu látky.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Hodnotila se samostatnost žáků. Přemýšlení o postupu práce a dokončení výrobku.

6.5.2 Pozorování a evaluace

Žáci čtvrtého ročníku byli opravdu velice zruční a hodní. Tvořivou činnost si užívali a ani chlapci neměli s šitím žádný problém. Pracovali samostatně krok po kroku. Dokázali přemýšlet o činnostech, které dělají a určit další postup. Chlapci měli malý problém s navlékáním jehly, ale poté, co jsem jim ukázala práci s navlékáčkem jehel problém již nebyl žádný. Naučili se vázat uzlík i zakončit šití.

Žáci měli práci hotovou rychleji, než jsem předpokládala. Překvapila mě otázka, zda mohou ušít ještě něco. Ráda jsem svolila a dívala se, jak žáci tvoří bez jakéhokoliv vedení, či pomoci.

Pracovali jsme o jednu vyučovací hodinu déle, aby žáci mohli dokončit své projekty. Řekla bych, že tato spontánní činnost vznikla i proto, že žáci měli na stole před sebou velké množství materiálu, se kterým nepracují moc často.

Pro tuto třídu jsem mohla zvolit těžší námět, ale takto měli alespoň čas pro vlastní tvorbu.

Metodické poznámky

Námět tohoto tvoření se žákům líbil. Pro příště bych vylepšila materiál výplně textilní dýně. Kuličková výplň by se mohla z části nahradit například rýží nebo pohankou, aby byla dýně o něco těžší a mohla sloužit, třeba jako těžítka.

Žáci pracovali naprosto samostatně, proto jsem nebyla dost ostražitá a následně jsem zjistila, že dva žáci šijí látku z lícové strany. Naštěstí se nám to podařilo zachránit a díky žebrování dýně nebyl švový přídavek na výrobku vidět. Ještě bych chtěla zdůraznit, že by bylo dobré šít okraje, které se budou stahovat, dvojitou nebo silnější nití, aby se nit tahem nepřetrhla.

6.6 5. ročník

Pátý ročník této školy měl pouze šest žáků. Slečny byly poněkud nejisté, raději se vzdaly, než aby vyvinuly trochu snahy, zatímco chlapci byli vyrovnaní a odhodlaní předvést co dokážou. Společně jsme se seznámili již první den projektového vyučování zaměřeného na vydlabávání dýní. Žáci měli za úkol uvařit dýňovou polévku, a protože jejich paní učitelce nebylo dobře, byla jsem pověřena vedením

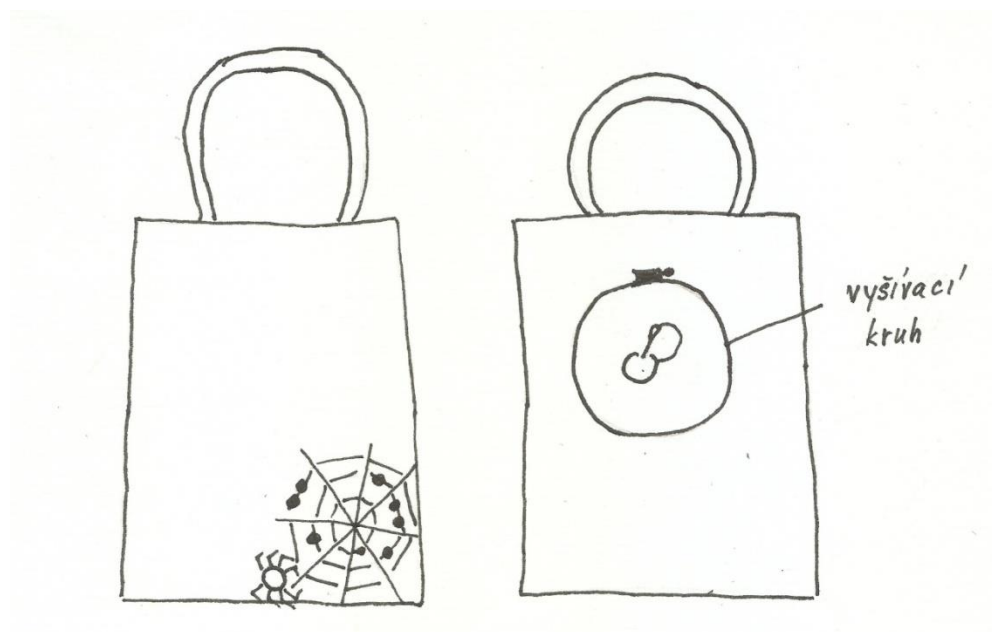
této činnosti já. Zvládli to skvěle – chlapci se postarali o smažení, vaření a mixování a dívky krájely suroviny. Na konci vyučování celá škola polévku ochutnala. Všem chutnala a chlapci se rozhodli, že si otevřou školní kuchyni.

6.6.1 Vyšití tašky

Popis

Žákům jsem rozdala plátěné tašky, které si vyzdobili dle své fantazie. Žáci mohli tašky vyšít nebo na ně našít různé aplikace. K dispozici měli filc, textilní bambulky, korálky, knoflíky, vyšívací bavlnky a různé stužky.

Nákres

Obr. 5 – Nákres vyšívání tašky

Tematický celek

Práce s textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

5.

Pracovní námět

Vlastní vyšití plátěné tašky

Vyučovací cíl

Při této tvořivé činnosti si žáci zopakují jednoduché vyšívací stehy. Naučí se pracovat s vyšívacím kruhem a našívat aplikace na bavlněnou textilií.

Mezipředmětové vztahy

Výtvarná výchova

Motivace

Motivací pro tuto činnost byl rozhovor s žáky. Povídali jsme si o Halloweenu a motivech, které s ním souvisí.

Pomůcky

Bavlněné vyšívací příze, plátěná taška 1ks/žák, vyšívací jehla, korálky, knoflíky, textilní bambulky, vyšívací kruh, kanava, navlékaček jehel.

Postup

V první části této hodiny pracovních činností jsem žáky motivovala rozhovorem o Halloweenu. Úkolem žáků bylo vymýšlení motivů spojených s tímto svátkem. Potom žákům jsem rozdala plátěné tašky, aby mohli začít přemýšlet, jaký motiv by se jim na ní líbil. Představila jsem jim materiál, který měli pro tvoření k dispozici.

S žáky jsem zkusila navléknout jehlu a udělat uzlík na konci nitě. Na kousku kanavy se naučili jednoduché stehy, tedy přední steh, zadní steh a vyšívací steh křížkový a zopakovali jsme si společně, jak ukončit šití.

V dalších částech hodiny žáci pracovali samostatně, každý na své vlastní plátěné tašce. Věnovala jsem se jim individuálně, podle toho jakou techniku si zvolili a s čím si věděli rady.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost byly dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Motivace metodou rozhovoru o Halloweenu. Vymýšlení pojmů vztahujících se k tomuto svátku.
(10 minut)
- Rozdání plátěných tašek a ukázka materiálu, který mohou použít.

(5 minut)

- Zkouška vyšívání na kousku látky.

(20 minut)

- Samostatná práce žáků. Vyšívání plátěné tašky.

(45 minut)

- Úklid pracoviště a reflexe.

(10 minut)

Vyučovací metody a formy práce

K motivaci pro tuto činnost jsem se rozhodla využít metodu rozhovoru a brainstormingu. Formou práce v úvodu hodiny bylo hromadné vyučování. V přípravné části hodiny jsem použila metodu demonstrační a výklad, forma práce zůstala stejná, tedy hromadná výuka. Individuální forma práce nastala v době, kdy žáci začali samostatně pracovat na své látkové tašce, protože každý žák zvolil jinou techniku a jiné materiály.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem, prvky lidových tradic. Žák volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků bude hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.6.2 Pozorování a evaluace

Žáci pátého ročníku byli nejistí, zvláště dívky. Chlapci se k vyšívání postavili jako k výzvě, kterou překonají. Rychle se naučili uzal na konci vyšívací přize a pochopili i práci s navlékáčkem. Jedna z dívek vyšívat uměla z domova, prý vyšívá ráda a k práci mě vůbec nepotřebovala. Ostatní dívky se mnou konzultovaly většinu práce. Jedna z nich práci vzdávala, tvrdila, že neví, jak to má udělat, protože už nešila asi tři roky.

Tašku během dvouhodinovky nestihli dokončit dle svých představ. Vzala jsem si je tedy po domluvě s paní učitelkou s sebou do první třídy, kde jsem měla další hodinu pracovních činností. S žáky pátého ročníku jsem se domluvila, že budou pracovat v tichosti a spolupracovat pouze mezi sebou, protože já na ně nebudu mít čas. A opravdu, žáci pracovali tak tiše, že jsem o nich ani nevěděla. Když jsem si na ně vyšetřila chvilku času, neptali se mě na rady, ale pouze se chlubili, co všechno vyšili a jak si poradili s problémy, které měli.

Metodické poznámky

Původně jsem měla v plánu naučit žáky ozdobné vyšívací stehy, ale tato třída na to nebyla připravená. Proto jsem požadavky stáhla pouze na přední steh a přišívací aplikací. Určitě se této činnosti budeme v budoucnu ještě věnovat, ale nyní mě tlačil čas, proto jsem zvolila jednodušší variantu.

6.7 Další náměty a techniky

V této kapitole uvedu několik námětů, které jsem buď s žáky zkoušela, nebo se chystám zkoušet v nejbližší době. Vyzkoušené náměty jsou více rozepsané a doplněné komentářem z průběhu hodiny.

6.7.1 Šití příšerky – vlastní návrh

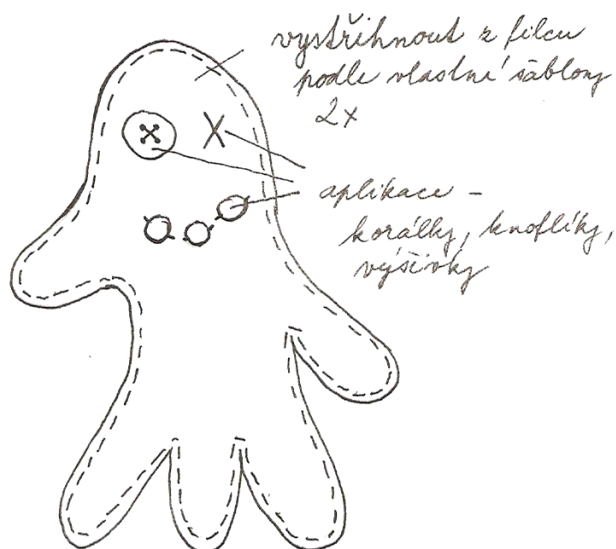
Žákům 3. a 5. ročníku jsem dala v hodině pracovních činností na výběr z několika druhů práce, všechny se týkaly práce s textilem, jen každá jinak. Třída, až na pár výjimek, zvolila výrobu vlastní příšerky. Vysvětlila jsem tedy postup, potřebné informace jsem zapsala na tabuli a dala jim k dispozici materiál.

Žáci 5. ročníku pracovali samostatně, případně se mnou konzultovali problémy. S žáky 3. ročníku jsme postupovali společně krok po kroku.

Popis

Příšerku žáci vyráběli z filcového materiálu, na který přenesli vlastní návrh. Figurka se skládá ze dvou stejných dílů. Na přední díl žáci našijí nebo vyšijí aplikace – korálky, knoflíky, bambulky, aj., potom díly po obvodu téměř celé sešijí, nechají otvor pro vycpání vatou. Po vyplnění příšerky, šití dokončí.

Nákres

Obr. 6 – Nákres příšerky

Tematický celek

Práce s textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

3. a 5.

Pracovní námět

Figurka z filcu

Vyučovací cíl

Touto činností žáci podpoří rozvoj vlastní fantazie. Osvojí nebo procvičí si práci s jehlou a nití, navlékáčkem jehel a různým, drobným galanterním materiálem.

Mezipředmětové vztahy

Výtvarná výchova, český jazyk – popis pracovního postupu nebo příšerky

Motivace

Pro motivaci k této činnosti jsem použila internetový generátor příšer. Také jsme si na téma příšerky povídali.

Pomůcky

Archy filcu, bavlněná příze, jehla, navlékáček, korálky, knoflíky, vata, kancelářský papír, tužka, fix.

Postup

V úvodu vyučování jsem si s žáky povídala o příšerkách, jak by mohly vypadat a proč. Kde by mohly žít, čím se živit. Pomocí internetového generátoru zkusíme vytvořit několik různých příšerek (k dispozici např. na www.scholastic.com).

Ukázala jsem jim materiál, který budeme pro tvorbu potřebovat. Předvedla jsem ukázkou hotové figurky a rozdala jim kancelářský papír. Jejich prvním úkolem bylo vymyslet obrys své příšerky – její tvar. Ve velikosti A5, aby se vešla na přepůlený arch filcu. Poté vymýšleli detaily.

Šablonu (střih) vystřihli a přiložili na dvojitou látku, kam ji fixem obkreslili. Potom pomalu a pozorně stříhali obě vrstvy filcu zároveň. Méně zručným žákům, jsem vrstvy látky sešpendlila k sobě, aby se jim při stříhání spodní látka nepohnula.

Po této samostatné práci jsem žákům 3. ročníku ukázala druhy jehel, které máme k dispozici (plastové, vyšívací tupé i ostré a jehly určené na šití), osahali si je a prohlédli. Společně jsme se naučili pracovat s navlékáčkem a zkusili i uvázat uzlík na konci příze. Žáci si vybrali korálky a knoflíky, které chtěli na svou příšerku

aplikovat. Postupně jsme si ukázali, jak na vrchní díl figurky, přišít korálek nebo knoflík, či vyšít křížek, ústa a jiné detaily.

Když měli našité aplikace, ukázali jsme si, jak sešít oba díly z filcu k sobě. Používali jsme steh přední nebo obnitkovací. Obšili téměř celý obvod příšerky, až na malý kus, kterým příšerku vyplnili vatou, po té otvor zašili.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost jsou dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Motivace formou vyprávění a použitím výpočetní techniky – interaktivní tabule.
(10 minut)
- Rozdání kancelářského papíru, vyslechnutí instrukcí a tvorba vlastního návrhu.
(15 minut)
- Překreslení šablony na textil a vystřihnutí obou dílů.
(10 minut)
- Příprava na šití.
(10 minut)
- Vyšívání předního dílu, našívání aplikací.
(20 minut)
- Sešívání a vyplňování těla příšerky.
(20 minut)
- Úklid pracoviště, zhodnocení hodiny.
(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Tato činnost byla motivována slovní metodou, a to vyprávěním. Dále jsem použila metodu demonstrace pomocí interaktivní tabule, formou práce hromadného vyučování. Při tvorbě vlastního návrhu příšerky byla využita samostatná práce, kterou vystřídala opět forma hromadná, když se žáci připravovali na šití. Při ukázce způsobu našívání aplikací byla zvolena metoda demonstrační. Při vlastním

vyšívání a sešívání dílů figurky byla využita samostatná práce s individuální formou práce.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s nůžkami. Podáváme nůžky rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem, prvky lidových tradic. Žák volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků byla hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.7.2 Pozorování a evaluace

Tuto činnost jsem dělala současně se 3. a 5. ročníkem. Původně jsem měla jinou práci pro každý ročník, ale celá má třída se nadchla pro výrobu vlastní příšerky a tak jsem svolila, abych zjistila, jaké budou rozdíly v práci těchto dvou ročníků.

Pátý ročník se po mém úvodu doptal na detaily, které je zajímali a pracovali samostatně. S ročníkem třetím jsem tvořila krok po kroku. Pro práci byli nadšení a žádný z nich svou práci nevzdával. Při práci bylo trochu rušno, ale myslím, že to

bylo způsobeno hlavně radostí z nové činnosti a tím, že se žákům námět líbil, měli nutkání povídat si o svém výrobku se spolužáky a chlubit se.

Byli nešťastní, když jsem jim nedovolila příšerky hned odnést domů. Chtěla jsem je alespoň na jeden den vystavit na chodbě, aby se i ostatní ročníky mohli podívat, co tvořili. Všichni výrobky žáků chválili.

Metodické poznámky

Myslím, že práce probíhala, až překvapivě dobře. A neshledala jsem výraznější problém. Pátý i třetí ročník si poradil s uzlíky, které stále ještě neumí. Bavlněná příze se jim často nezamotávala a přišívání aplikací i šití pochytili celkem rychle. Jen si myslím, že to bylo opravdu způsobeno tím, že šili zrovna PŘÍŠERKU, protože ta nemusela být přesná, krásná a dokonalá. Nedokážu si představit, že by se stejným nadšením šili například medvídka.

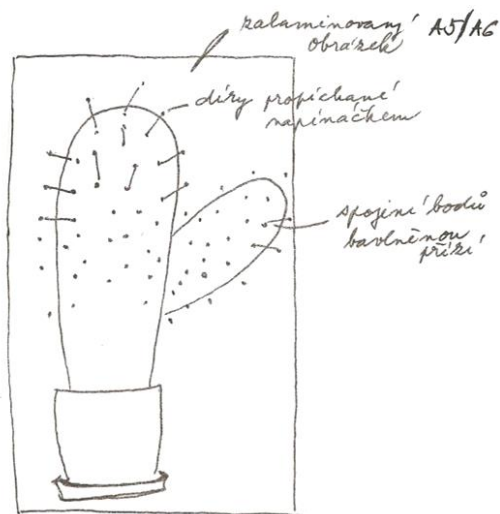
6.7.3 Vyšívání zalaminovaného obrázku

K vyšívání jsem využívala, jak obrázky stažitelné volně z internetových stránek, tak vlastní.

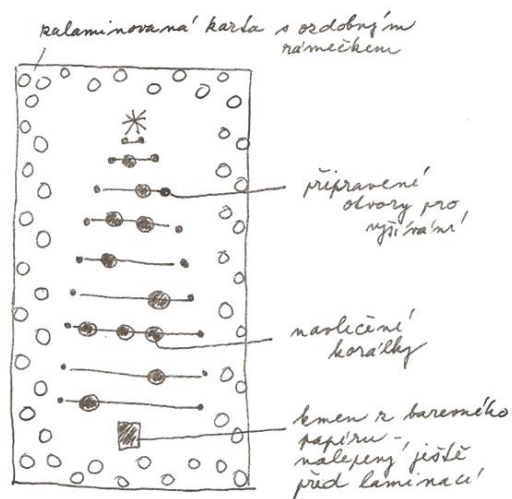
Popis

Obrázky jsem vytiskla ve velikosti A5 nebo A6 a zatavila pomocí laminovacích fólií, vytvořila jsem tak vyšívací karty. Díky laminaci jsou pevné a žákům se při práci netrhají. Žáci si podloží karty kartonem a propíchají je pomocí velkého napínáčku (mohou se využít i děrovací kleště nebo děrovačka). Mladší žáci konec příze nalepili ke kartě izolepou, starší žáci dělali na konci příze uzlík. K práci jsme používali vyšívací jehly z umělé hmoty a bavlněnou vyšívací přízi.

Nákres

Obr. 7 – Nákres vyšívacích karet 1

Obr. 8 – Nákres vyšívacích karet 2

Tematický celek

Práce s textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

1. - 5.

Pracovní námět

Vyšití části obrázku

Vyučovací cíl

Žáci touto technikou procvičí přesnost a barvocit. Naučí se manipulovat s ostrými předměty. Procvičí si práci s jehlou a nití.

Mezipředmětové vztahy

Výtvarná výchova, Matematika – geometrie, Přírodověda, Prvouka.

Motivace

Motivace se lišila podle období, ve kterém jsme pracovali. Na podzim jsme vyšivali listy. Motivací bylo vymalování podzimních listů. Předcházela procházka a nasbírané barevné listy.

V zimě před Vánoci jsme zdobili vánoční stromeček. Nejdříve jsme si vyprávěli o Vánocích, zvycích, a potom jsem se ptala, jak vypadá jejich stromeček, zda ho zdobí s rodiči nebo jim ho Ježíšek už nosí ozdobený.

Na jaře a s příchodem léta, jsme se zaměřili na zvířata, potraviny, rostliny a dopravní prostředky. Podle aktuálního tématu v hodinách. Např. V hodinách přírodovědy jsme se učili podnebné pásy. Navázala jsem v hodině pracovních činností otázkou, jaké rostliny můžeme najít v tropickém podnebném pásu. Ukázali jsme si různé kaktusy, zjistili jsme jejich nároky na pěstování a potom jsme je vyšili.

Pomůcky

Připravené obrázky určené pro vyšívání (žáci je mohou i nakreslit), laminovací fólie, laminátor, nůžky, karton/lepenka, izolepa, vyšívací jehla, bavlněná vyšívací příze, příp. korálky.

Postup

Na začátku hodiny jsem žáky uvedla do tématu hodiny pomocí motivace. Ukázala jsem jim obrázky a nechala jsem je vybrat si, který se jim líbí. Pokud si chtěli nakreslit vlastní, nebránila jsem jim, protože jsem měla k dispozici další laminovací fólie.

Žáci utvoří skupiny kolem lavic s kartonem. Každý si vezme velký napínací špendlík a obrázek si proděraví. Potom si vezmou jehlu a přízi vhodné barvy a začnou pracovat.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost jsou dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Motivace formou rozhovoru, vyhledávání informací.
(15 minut)
- Výběr vyšívací karty
(5 minut)
- Propíchnutí karty napínacím špendlíkem.
(15 minut)
- Příprava na vyšívání. Demonstrace.
(5 minut)
- Samotné vyšívání.
(30 minut)
- Sepsání informací, které žáci zjistili. Vytvoření nástěnky.
(15 minut)
- Úklid pracoviště, zhodnocení hodiny.
(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Motivace byla provedena slovní metodou – rozhovorem nebo vyprávěním. Formou práce bylo hromadné vyučování, které se střídalo s prací samostatnou např. u propíchnutí karty nebo vyšívání. Při vysvětlování postupu vyšívání byla použita metoda demonstrační. Vytváření nástěnky bylo provedeno formou skupinové práce.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s jehlou a nití. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem, prvky lidových tradic. Žák volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků byla hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.7.4 Pozorování a evaluace

Tato činnost se žákům líbí, protože se nemusí starat o látku, která se méně zručným stále někde přimotává do jehly. Navíc chyba na těchto kartách jde velmi snadno napravit, s textilem to tak snadné není.

Tuto techniku jsem zkoušela již se všemi ročníky 1. stupně a musím říci, že se žákům činnost líbí. Někteří z nich dokážou vyšít i více karet za hodinu a mají vždy velkou radost, když se jim to povede. Chlubí se a jsou na sebe pyšní.

Činnost jsem vyzkoušela na ZŠ Štefánikova v Hradci Králové pro žáky s vadami sluchu, kde jsem pracovala jako asistentka u žáků 1. ročníku. Nečekala jsem, že to půjde tak hladce. Je pravda, že jsme ve třídě tou dobou měli pouze tři žáky, tak bylo jednoduché je kontrolovat, a také dostali kartu k vyšívání již připravenou, nemuseli nic stříhat lepit ani děrovat. Jehlu jsem navlékla s každým zvlášť a konec

nitě jsem zalepila izolepou. Ale opravdu jsem byla velice překvapená, jak pěkně a relativně sami pracovali.

Metodické poznámky

Vyšívání obrázku zařazuji do hodin ráda. Je to činnost, která žákům jde a čím častěji ji děláme, tím jsou odvážnější. Zkouší nové způsoby vyšívání i kreslit vlastní návrhy.

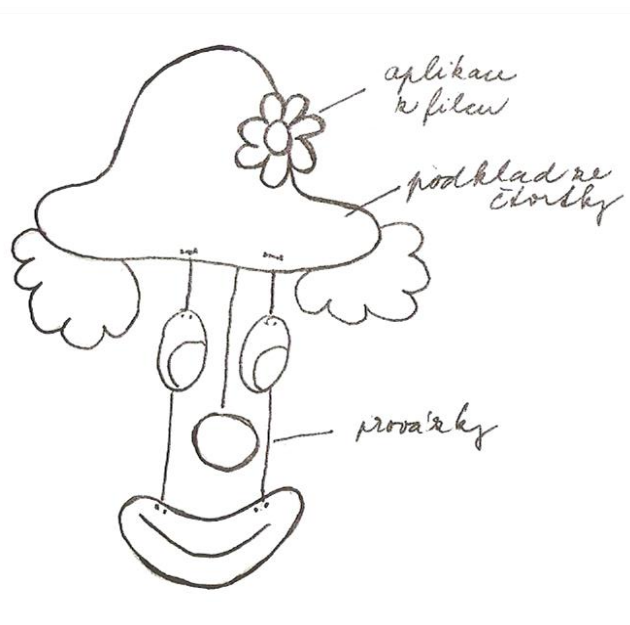
6.7.5 Klaun

V pátém ročníku se snažím práci s nití a jehlou zařazovat, co nejčastěji. Pořád se do příze či nitě zamotávají. Pokud vyšívají podle šablony, dopadá to podstatně lépe, než když mají svázat věci dohromady.

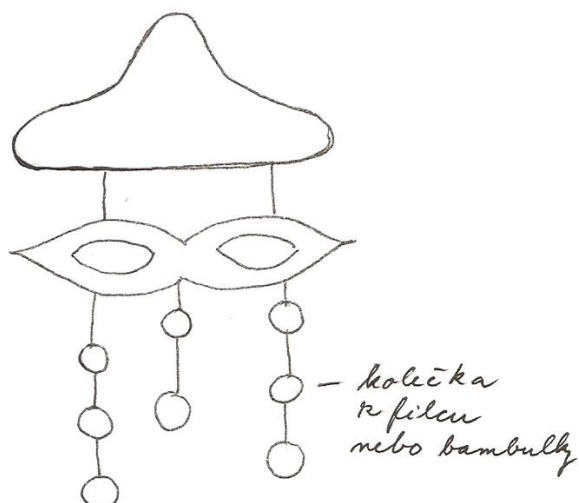
Popis

V období masopustu jsme s žáky 5. ročníku tvořili klauna. Základem byla čtvrtka a jejich vlastní návrh, potom žáci pracovali s filcem, textilními bambulkami a hlavně s jehlou a nití. Úkolem bylo vytvořit obličej klauna, přičemž vlasy, oči, nos, ústa a jiné doplňky měli být k sobě připevněny pomocí provázku/nitě.

Nákres

Obr. 9 – Nákres klauna 1

Obr. 10 – Nákres klauna 2

Tematický celek

Práce s papírem, textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

5.

Pracovní námět

Sestav svého klauna

Vyučovací cíl

V této vyučovací hodině si žáci procvičí v práci s jehlou a nití. Naučí se spojovat části výrobku i jiným způsobem než lepidlem, lepicí páskou nebo sešívačkou.

Mezipředmětové vztahy

Výtvarná výchova, Český jazyk, Přírodověda

Motivace

K motivaci jsem zvolila metodu brainstormingu. Na tabuli jsme psali pojmy související karnevalem a hlavně klaunem. Dále jsme si povídali o masopustu a zvycích.

Pomůcky

Čtvrťka A3, barevné papíry, filc, vlněná příze, bambulky, nůžky, jehla, nit, tužka, pastelky, fixy.

Postup

Po brainstormingu, který nám uvedl téma a podpořil představivost žáků, jsem každému rozdala čtvrťku, na kterou si rozkreslili všechny části svého klauna. Postupně je vystříhali a dozdobili barevným papírem, fixy, filcem, vlněnou přízí, aj. podle svého uvážení. Když měli připravené všechny části, rozložili si je na lavici do obrazce jejich klauna a připravili si jehlu s nití.

Ukázali jsme si, jakým způsobem budou jednotlivé části přišívat a potom už žáci pracovali samostatně. Když práci dokončili, každý svého klauna pojmenoval.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost jsou dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Brainstorming a povídání o masopustu.
(15 minut)
- Rozdání čtvrtků a kresba jednotlivých částí klauna.
(20 minut)
- Vystříhání a dotvoření všech dílů.
(20 minut)
- Vysvětlení dalšího postupu a následná kompletace.
(25 minut)
- Vymýšlení jména. Úklid pracoviště.
(10 minut)

Vyučovací metody a formy práce

První metodou, kterou jsem tuto vyučovací hodinu použila, byla metoda slovní (i písemná) brainstorming a dále vyprávění. Jako vyučovací forma bylo použito hromadné vyučování. V době kdy žáci svého klauna kreslili, stříhali a zdobili, byla použita forma samostatné práce. Při vysvětlování postupu přišívání jednotlivých částí k sobě bylo využito metody názorné ukázky/demonstrace, formou

hromadného vyučování, a poté opět samostatná práce s prvky individuální formy práce.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce s jehlou, nití a nůžkami. Nůžky podáváme rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě. Při práci s lepidlem si častěji myjeme ruce.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem, prvky lidových tradic. Žák volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků byla hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.7.6 Pozorování a evaluace

Z této hodiny žáci nebyli úplně nadšení. Nelíbilo se jim, že musí přemýšlet a vymýšlet nejvhodnější místo pro vedení provázku tak, aby vše viselo jak má, nepadalo a nekroutilo se. Vadilo jim časté zavazování uzlíků a nové navlékání jehly. S kresbou dílčích částí neměl nikdo problém, ačkoliv jsem musela některé žáky opakovaně upozorňovat, že mají před sebou velkou čtvrtku (velikost A3), proto by

bylo vhodné, aby tomu přizpůsobili velikost jednotlivých částí a nekreslili oči velikosti hrášku.

Práce se žákům povedla a šla jim celkem pěkně od ruky i přes věčné stížnosti, že je to těžké, že neví, jak to mají přišít, a také že neumí udělat uzlík. Ano ten uzlík, je opravdu problém, protože i když žákům pomohu ráda, nemohu všem vázat každý uzlík. Bohužel je to problém téměř v každém ročníku a ne pouze v Chotětově.

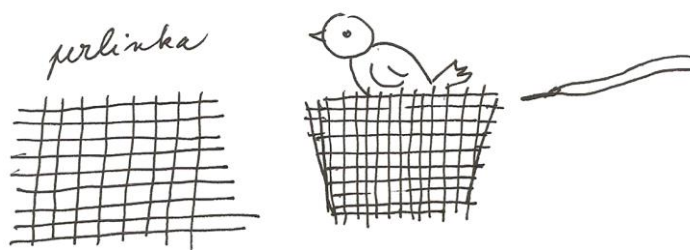
6.7.7 Ptačí hnízda

S příchodem jara jsme začali ve výtvarné výchově malovat posly jara - ptáky, a abychom nezůstali pouze u malování, v pracovních činnostech jsme namalovaným ptáčkům vytvořili hnízda z perlínky a vlněné příze (příp. kousků textilu).

Popis

Perlínka je síťovaný materiál využívaný ve stavebnictví. Využili jsme jeho čtvercovou osnovu a proplétali jsme přízi, stejným způsobem jako při tkaní.

Nákres

Obr. 11 – Nákres hnízda

Tematický celek

Práce s textilem a technickým materiálem.

Ročník

2.

Pracovní námět

Propletené ptačí hnízdo.

Vyučovací cíl

Cílem této hodiny je vytvořit ptačí hnízdo pomocí textilie a perlínky využívané ve stavebnictví.

Mezipředmětové vztahy

Výtvarná výchova, Prvouka

Motivace

Hodinu jsme začali rozhovorem o jaru. A pustili jsme si video toho, jak si ptáci staví hnízdo.

Pomůcky

Perlinka, silná vlněná příze nebo proužky textilu, plastová jehla, nůžky.

Postup

Na začátku hodiny jsme si pustili video o tom, jak staví ptáci svá hnízda, a povídali jsme si o jaru. Poté jsem ukázala postup práce.

Žáci dostali kus perlínky a zastříhli ji do tvaru ptačího hnízda (lichoběžník). Navlékli jehlu a zopakovali, jak budou postupovat a na co si mají dát pozor, abych předešla pozdějším zmatkům a otázkám.

Navlečenou jehlu provlékali sítí perlínky. Nemuseli provlékat každé oko sítě, záleželo na jejich představivosti. Střídali barvy příze i přízi a textilu. Na začátku a na konci nedělali uzlíky, pouze nechali u osnovy delší kousek příze/textilu.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost je jedna vyučovací hodina, tedy 45 minut.

- Video ukázka stavby ptačího hnízda. Rozhovor o jaru.
(10 minut)
- Předvedení postupu práce.
(5 minut)
- Začátek práce – stříh perlínky, příprava jehly.
(5 minut)
- Provlékání perlínky.

(20 minut)

- Úklid pracoviště.

(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

Motivace k této činnosti byla provedena metodou slovní - rozhovor a názorně demonstrační – videoukázka. Forma výuky byla nejdříve hromadná, a poté se změnila na samostatnou práci žáků. Předvedení postupu bylo metodou demonstrace.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce nůžkami. Nůžky podáváme rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů. Žák zvládá základní dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků bude hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.7.8 Pozorování a evaluace

Žáci druhého ročníku jsou trochu divocí a roztěkaní, proto jsem postup několikrát postupně zopakovala a chtěla jsem i po nich, aby mi postup zopakovali. Ale nebylo to nic platné, stejně ve třídě panoval chaos a musela jsem je několikrát tišit. A postup znovu ukazovat.

Práce se jim, i přes neklid v hodině, povedla, ale museli jsme ji dodělat ještě následující hodinu, protože jsme ji kvůli neposednosti žáků nestihli.

Metodické poznámky

Hnízda by se mohla tvořit i se staršími žáky, ale zvolila bych pro ně trochu náročnější činnost. Například skupinovou práci, kdy každá skupina omotává klacíky přízí a potom z nich skládá hnízdo.

Tato práce byla opravdu jednoduchá, ale i tak jsme ji nestihli během jedné vyučovací jednotky.

6.7.9 Tvorba z bambulek

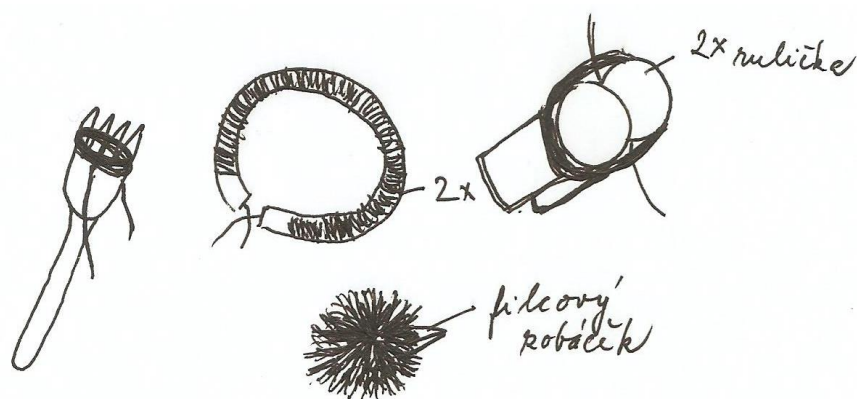
Učili jsme se vytvořit bambulky z vlněné příze, a z nich následně kuřátka. Protože se blíží jaro a s ním i Velikonoce.

Popis

Ukázali jsme si různé způsoby tvorby vlněných bambulek. Namotávali jsme bambulky na vidličku, zkusili jsme klasický způsob pomocí kartonových kruhů, také jsme využili ruličky od toaletního papíru. Šikovní žáci zkusili i umotat bambulku pouze pomocí svých prstů, s konečným zavázáním jim musel pomoci kamarád, protože uvázat uzel jednou rukou je těžké.

Z bambulek jsme pomocí filcu a lepidla vytvořili kuřátka.

Nákres

Obr. 12 – Nákres tvorby bambulek

Tematický celek

Práce s textilem a drobným technickým materiálem.

Ročník

4.

Pracovní námět

Kuřátko z vlněné bambulky

Vyučovací cíl

Cílem této vyučovací hodiny je seznámit žáky s různými postupy tvorby bambulek z vlněné příze.

Mezipředmětové vztahy

Přírodověda, Český jazyk, Matematika

Motivace

K motivaci jsem využila již vytvořené bambulky, různých velikostí a barev. Ukázala jsem žákům, co všechno mohou z bambulek vytvořit.

Pomůcky

Vidlička, kartonové kruhy (příp. i kružítko), ruličky od toaletního papíru, vlněná příze žluté, bílé, světle hnědé barvy, nůžky, filc a lepidlo.

Postup

Ukázala jsem žákům bambulky. Poslala jsem jim je, aby si je osahali, prohlédli a zkusili přijít na to, jak se dělají. Ptala jsem se, jestli je už někdo dělal.

Představila jsem jim pomůcky, které budeme využívat při jejich tvorbě, a postupně jsem předvedla, jak se bambulky vytváří pomocí vidličky, kartonových kruhů a ruliček od toaletního papíru.

Každý žák si vzal jeden nástroj pro tvorbu, vybral si vlněnou přízi a podle slovního návodu se pustili do práce.

Po namotání dostatečného množství příze, ji svázali a pomocí nůžek zastříhli do tvaru koule. Poté zkusili vytvořit bambulku jiným způsobem. Když měli hotové tři bambulky, dolepili zobáček a oči vystřižené z filcu.

Časové rozvržení práce

Časová dotace na tuto činnost jsou dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

- Názorná ukázka hotových výrobků. Rozhovor.
(10 minut)
- Předvedení práce s pomůckami.
(15 minut)
- Výběr pracovního nástroje a příze.
(5 minut)
- Práce na bambulkách.
(30 minut)
- Stříhání a lepení detailů.
(15 minut)
- Rozhovor. Čím se jim tvořilo nejlépe?
(10 minut)
- Úklid pracoviště.
(5 minut)

Vyučovací metody a formy práce

V této vyučovací jednotce byla použita hlavně metoda demonstrace a instruktáže. Dále byla využita metoda slovní- rozhovor a to v úvodu a závěru hodiny. Výuka měla formu hromadného vyučování a samostatné práce.

Bezpečnost práce

Žákům připomeneme zásady práce nůžkami. Nůžky podáváme rukojetí napřed. S ostrými předměty neběháme po třídě ani je nepřibližujeme k očím. Pracovní místo udržujeme v čistotě.

Očekávané výstupy

Žák vytváří přiměřenými postupy a pracovními operacemi různé výrobky z daného materiálu na základě své představivosti. Žák využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem, prvky lidových tradic. Žák volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu.

Rozvíjené klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence pracovní
- Kompetence k učení
- Kompetence občanské
- Kompetence komunikativní

Průřezová témata

- Environmentální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zhodnocení práce žáků

Práce žáků byla hodnocena podle snahy a dokončení práce.

6.7.10 Pozorování a evaluace

Ve čtvrtém ročníku ZŠ Chotětov se sešli zruční žáci. Bambulky pro ně nepředstavovaly žádný problém. Bavilo je zkoušet různé způsoby jejich tvorby a porovnávat výsledné výrobky mezi sebou.

Žáci pracovali samostatně a nedoptávali se na další postup. Dokázali ho sami odvodit. A vymýšleli, jak by se dal námět ještě vylepšit. Kuřátka dostala tělíčko z druhé bambulky, křídla z filcu a některé z nich i nohy z chlupatých drátků.

V tomto ročníku se pracuje skvěle. Žáci jsou šikovní a většina z nich ví, jak zavázat dvojitý uzel. Takže jsem je nemusela obcházet a každému zvlášť pomáhat a vysvětlovat postup.

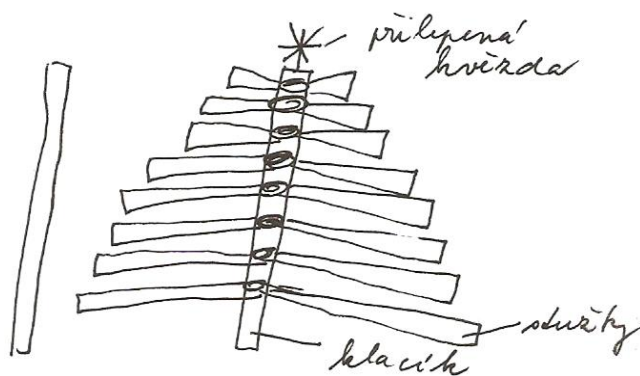
Myslím, že cíl hodiny byl splněn, žáci opravdu vyzkoušeli všechny pomůcky a zhodnotili, že nejlepší je práce s vidličkou. Je nejrychlejší, snadno se zavazuje i sundává. Nejhůře se jim pracovalo s kartonovým kruhem.

Metodické poznámky

Pro příště bych rozšířila pomůcky ještě o šablonu z umělé hmoty, kterou lze zakoupit na internetu nebo v galanterii. Existují různé průměry této šablony.

6.7.11 Náměty, které zatím nejsou vyzkoušené

Vánoční stromek ze stužek a klacíku

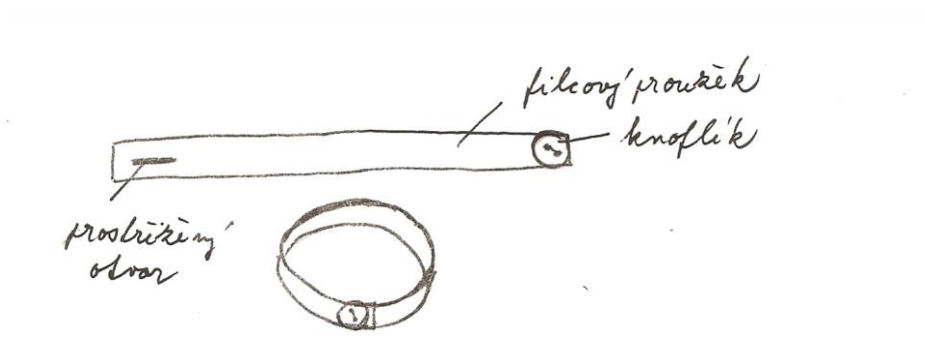

Obr. 13 – Nákres stromku ze stuh

Pomůcky: rovný klacík, stužky stejné šířky, nůžky.

Postup: Nastříháme si stužky různých délek (od nejkratší po nejdelší) tak, aby po uvázání jednoduchého uzlu na klacíku vznikl ze stužek tvar stromu. Případně můžeme tvar výsledného stromečku upravit pomocí nůžek.

Řetěz na stromeček z filcu a knoflíku

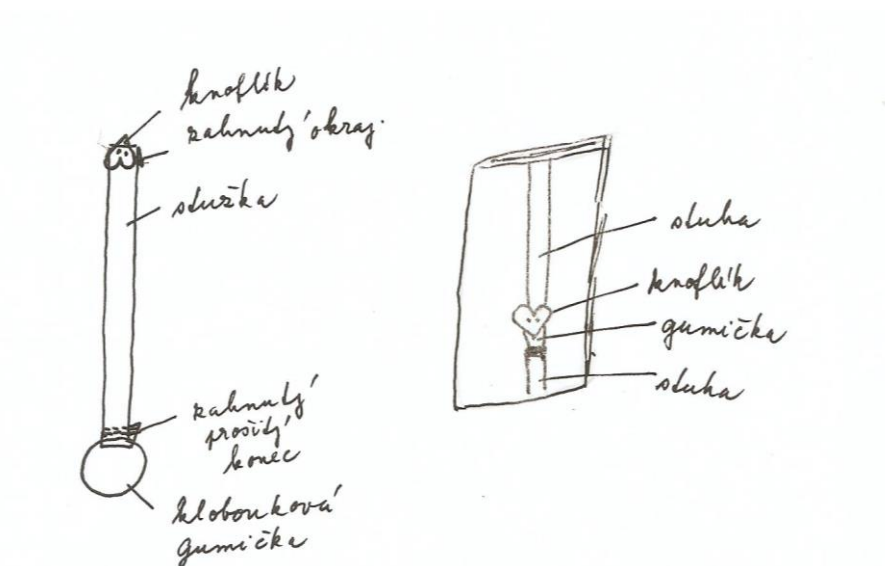

Obr. 14 – Nákres filcového řetězu

Pomůcky: různé barvy filcu, nůžky, knoflíky, jehla, nit, navlékaček.

Postup: Nastříháme proužky filcu (asi 2 x 15 cm), na jeden konec proužku přišijeme knoflík. Na druhém konci prostříhneme díрку a knoflík provlékneme dírkou. Další takto připravený proužek nejprve protáhneme proužkem již spojeným a teprve potom zapneme knoflík. Postup opakujeme.

Záložka do knihy

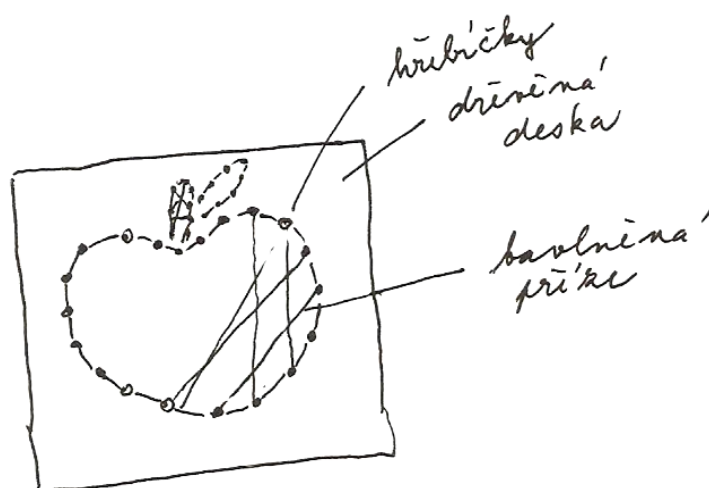

Obr. 15 – Nákres záložky do knihy

Pomůcky: stuha šíře alespoň 3 cm, klobouková gumička, knoflík, jehla, nit, nůžky.

Postup: Stuze zahneme jeden okraj a sešijeme ho, aby se nepáral. Na tento kraj přišíjeme knoflík. Než zahneme druhý konec stuhy, vložíme do záhybu svázaný kus kloboukové gumičky. Sešitím okraje vytvoříme tunýlek. Záložku zapínáme na vnější straně knihy.

Vyplétaný obraz

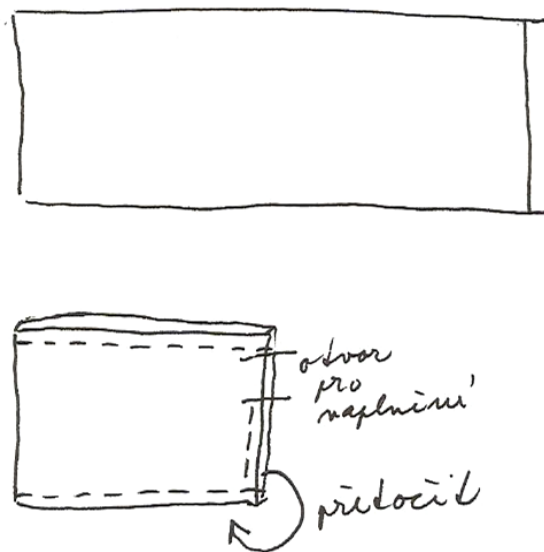

Obr. 16 – Náskres vyplétaného obrazu

Pomůcky: dřevěná deska (kuchyňské prkénko, dřevěná kulatina,...), hřebíčky (krátké s malou hlavičkou), kladivo, bavlnky, tužka, šablona.

Postup: Na dřevěnou desku si namalujeme obrys tvaru, který budeme chtít vyplétat. Do nakresleného tvaru zatloukáme hřebíčky v pravidelných rozstupech. K hřebíku přivážeme bavlnku a omotáváme hřebíčky dle vlastní fantazie.

Hřejivé polštářky

Obr. 17 – Nákres hřejivého polštářku

Pomůcky: textilie, nit, jehla, navlékáček, rýže/pohankové slupky/třešňové pecky.

Postup: Ušijeme obdélníkový polštářek (i jakýkoliv jiný tvar). Šijeme z rubu, zadním stehem. V poslední straně necháme otvor pro otočení a naplnění. Po přetočení naplníme polštářek rýží nebo jakýmkoliv jiným výhřevným materiálem. Otvor zašijeme skrytým stehem.

Závěr

Původním záměrem mé diplomové práce bylo vypracovat seznam námětů do hodin pracovních činností z celé vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Nicméně toto téma by bylo natolik obsáhlé, že jsem se po domluvě s mou vedoucí práce, rozhodla vybrat si pouze práci s drobným materiálem a zaměřila jsem se především na práci s textilem. Má orientace zrovna na tuto skupinu činností vyplývá v první řadě ze zkušeností na pracovišti a školní praxe. Dalším důvodem výběru tohoto tématu byly výsledky předvýzkumu a výzkumu, které sice dopadly lépe, než jsem očekávala, ale přisuzuji to spíše vzorku respondentů, kteří na dotazník odpovídali. Pokud bych v budoucnu prováděla nějaký výzkum tohoto typu, asi bych pro lepší

objektivitu rozesílala dotazníky přímo do škol v různých obcích. A v neposlední řadě jsem si toto téma vybrala, protože mě práce s textilem těší.

Cílem mé diplomové práce bylo sestavit seznam námětů a technik, které je možné realizovat se žáky v jednotlivých ročnících v hodinách pracovních činností. Náměty byly vybírány tak, aby u žáků rozvíjely jemnou motoriku a manuální zručnost. V teoretické části jsem se zabývala začleněním předmětu a klíčovými kompetencemi, které u žáků rozvíjí vzdělávací oblast Člověk a svět práce, a také samozřejmě Rámcovým vzdělávacím programem, ze kterého vše vychází. Dále jsem se v teoretické části zabývala rozdělením drobného materiálu a postupem práce s ním.

Část výzkumnou jsem zaměřila na práci učitelů v hodinách pracovních činností, a také na využití textilních materiálů. Zajímaly mě ale i odpovědi na otázky, které se „textilu“, příliš netýkaly. Např.: Jak učitelé hodnotí nabídku učebnic, pro tento vyučovací předmět, zda je používají a pokud ne, kde čerpají inspiraci. O tyto otázky jsem se zajímala, protože jsem sama měla problém sehnat novější učebnici, o kterou bych se mohla při psaní své práce opřít. Dotazník byl mezi pedagogy velice kladně přijat. Mnoho z nich mi do poznámek připsalo, že je dobré, že se o téma textilu v hodinách pracovních činností někdo více zajímá, a že by uvítali nějaké kurzy a školení k této problematice. Což vychází i z nedostatku kvalitních metodik a učebnic pro tento předmět.

Praktickou část jsem zaměřila na tvorbu příprav pro pracovní činnosti, které jsem hned vyzkoušela v praxi. Snažila jsem se vypracovat náměty tak, aby nebyly příliš složité, ale zároveň ani příliš jednoduché, protože mě zajímalo, co žáci 1. – 5. ročníku dovedou. Práce šla žákům všech ročníků velmi dobře, ale narazila jsem na problém, který nás velmi zdržoval a to ten, že žáci neumí uvázat uzlík, svázat přízi k sobě a uvázat si tkaničky. Bohužel se nejedná pouze o 1. nebo 2. ročník, kde by se to ještě dalo pochopit, ale problém s vázáním uzlů, se vyskytl ve všech ročnících. Vystávají mi tak na mysl otázky, jak je to vůbec možné, a čím to může být způsobené. Což by mohl být námět pro další průzkum.

Předmět pracovní činnosti mě opravdu velmi zajímá a tato práce by mi mohla posloužit jako odrazový můstek pro vytvoření publikace určené pedagogům, ve

které bych se snažil obsáhnout všechny kategorie vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, a také výrobu didaktických pomůcek. Jednou možná...

Seznam použité literatury

- BAUGHOVÁ, Gail. 2012. *Encyklopedie textilních materiálů*. Bratislava : Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-616-9.
- BRITTANIOVÁ, Judy. 1996. *Velká obrazová encyklopedie ručních prací*. Praha : CESTY, 1996. ISBN 80-7181-086-X.
- BULLOVÁ, Jane. 2011. *Šikulka*. Praha : Mladá fronta a. s., 2011. ISBN 978-80-204-2504-1.
2017. *Dárečky od srdce*. Praha : Mladá fronta a. s., 2017. ISBN 978-80-204-4586-5.
- GAVORA, Peter. 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GRIMMICOVÁ, Alena Isabella. 2017. *Originální textilní techniky*. Brno : CPress, 2017. 978-80-264-1610-4.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila. 2013. *Kdo tvoří, ten nezlobí*. Plzeň : NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-455-9.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila. 2006. *Materiály pro pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2006. ISBN 80-7043-453-8.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila. 2000. *Pracovní činnosti na 1. stupni základní školy*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2000. ISBN 80-7082-634-7.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila. 2015. *Pracovní výchova s didaktikou*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-111-9.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila, BAJTOŠ, Ján. 2004. *Didaktika pracovní výchovy na 1. stupni ZŠ*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2004. ISBN 80-7043-255-1.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila, MICHÁLKOVÁ, Ludmila a kol. 2000. *Praktické činnosti II*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2000. ISBN 80-7290-003-X.
- CHRÁSKA, Miroslav. 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOCIÁNOVÁ, Ludmila a kol. 1997. *Praktické činnosti pro 1.-5. ročník základních škol*. Praha : Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-441-4.
- KŘOVÁČKOVÁ, Blanka, SKUTIL, Martin a kol. 2014. *Pedagogický a psychologický slovník*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-513-4.
- LADA, Stanislav. 1981. *Technické materiály pro studující učitelství 1. stupně základní školy*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 1981.

- LOKŠOVÁ, Irena, LOKŠA, Jozef. 2003. *Tvořivé vyučování*. Praha : Grada, 2003. ISBN 80-247-0374-2.
- MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. 2003. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
- MAREŠ, Jiří. 2013. *Pedagogická psychologie*. Praha : Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- MAREŠ, Karel, CIMBURKOVÁ, Hana a kol. 1976. *Pracovní vyučování na základní škole*. Praha : SNP, 1976.
- MILEC, Andrej, BRÁZDOVÁ, Blanka a kol. 1977. *Pracovní vyučování v 3. a 4. ročníku ZŠ*. Praha : SNP, 1977.
- PECINA, Pavel. 2008. *Tvořivost ve vzdělávání žáků*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4551-4.
- PRŮCHA, Jan. 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- SIMONDIES, Jan. 1975. *Výtvarné nápady pro šikovné ruce*. Praha : Mladá fronta, 1975.
- SKALKOVÁ, Jarmila. 1999. *Obecná didaktika*. Praha : ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
- SKUTIL, Martin, KŘOVÁČKOVÁ, Blanka a kol. 2014. *Psaní odborných textů a tvorba elektronických prezentací ve společenských vědách*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-503-5.
- SKUTIL, Martin, ZIKL, Pavel a kol. 2011. *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník*. Praha : Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3855-0.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, Marta, BRÁZDOVÁ, Blanka a kol. 1984. *Pracovní vyučování*. Praha : SNP, 1984.
- VANČÁT, Jaroslav, LOVASOVÁ, Vladimíra a kol. 2014. *Motivace k tvořivosti na pedagogické fakultě*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2014. ISBN 978-80-261-0428-5.
- VAŇKOVÁ, Hana, VANĚK, Vladimír. 1991. *Technické materiály pro učitelství 1. stupně ZŠ*. Ostrava : Pedagogická fakulta v Ostravě, 1991. ISBN 80-7042-042-1.
- VONDROVÁ, Petra. 2008. *Zábavné výtvarné lekce*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-480-9.

VORLÍČEK, Chrudoš. 2000. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany : Nakladatelství H & H, 2000. ISBN 80-86022-79-X.

ZORMANOVÁ, Lucie. 2012. *Výukové metody v pedagogice*. Praha : Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0.

Internetové zdroje

1. ZŠ, MŠ, PŠ, KOLÍN: *Výukové soubory* [online]. Kolín [cit. 2018-12-14].
Dostupné z: <http://www.zskolin.cz/zs-specialni-pracovni-dovednosti-vyukove-materialy.php>
2. *Sion život na plno: Natáčení pořadu Šikulové* [online]. 2012 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.sion.cz/sion/index.php/kontakty-all/aktual/546-porad-sikulove-ct-decko-se-natacel-v-nasi-skole>
3. *Tvořivý Amos* [online]. [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.tvorivyamos.cz/amos>
4. *Kreativ e-shop: Kreativně s dětmi* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://eshop.kreativ.cz/kreativne-s-detmi-p73>
5. *Fíha Dýha* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.fihadyha.cz/>
6. *Ani-Muk* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.animuk.cz/>
7. *Pikle z pytle* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.pikle.cz/>
8. *Testováno na dětech: Testování* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.testovanonadetch.com/otestovano/49V%C3%BDtvarn%C3%A9%20pot%C5%99eby>
9. *Instantní Patchwork* [online]. [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.instantni-patchwork.cz/>
10. *Testováno na dětech: Makabox* [online]. 2016 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.testovanonadetch.com/test/0029-makabox>
11. PEČÍRKOVÁ, Jaroslava. Příze - nit - vlákno. In: *Naše řeč* [online]. 1986, s. 167-168 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6635>
12. *Co vybrat: Nejlepší modelovací hmoty* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.covybrat.cz/nejlepsi-modelovaci-hmoty/>
13. *The spruce craft: String Art* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.thesprucecrafts.com/string-art-1791403>

14. JOHANSON, Mollie. Stitch along whit adorable kid-friendly cactus card. *Handmade Charlotte: String Art* [online]. 2015 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.handmadecharlotte.com/stitch-along-with-adorable-kid-friendly-cactus-cards/>
15. *Sadie Seasongoods: Country Bumpkin Halloween Bandana Pumpkin* [online]. 2016 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <https://www.sadieseasongoods.com/halloween-bandana-pumpkin/>
16. *Davona: Textilní techniky* [online]. [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.tvorive-projekty.cz/textilni-techniky/>
17. *Grafomotorika: Činnosti rozvíjející jemnou motoriku* [online]. 2012 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.grafomotorika.eu/cinnosti-rozvijejici-jemnou-motoriku/>
18. Bíla kniha. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2002 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>
19. RVP. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Dokumenty* [online]. [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/dokumenty>
20. Školský zákon. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2018 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2018>
21. Školní vzdělávací program: ZŠ Chotětov. *Základní škola Chotětov: Dokumenty* [online]. Chotětov, 2016 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.zschotetov.cz/uploads/mediafiles/5/26.pdf>

Seznam grafů

Graf 1 – Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?.....	41
Graf 2 – Kde se nachází škola, ve které učíte?	41
Graf 3 – Jaký počet žáků máte ve třídě?.....	42
Graf 4 – Jaký ročník právě vyučujete?	43
Graf 5 – Vedete žáky k poznání vlastností různých materiálů?.....	43
Graf 6 – Pracujete s žáky v hodinách pracovních činností s textiliemi?.....	43
Graf 7 – Používáte při práci s textilem tavnou lepicí pistoli?	44
Graf 8 – Jak často zařazujete v hodinách pracovních činností práci s textilem?.....	45
Graf 9 – V jaké míře se v hodinách textilu věnujete?	45
Graf 10 – Věnujete se v hodinách pracovních činností šití?.....	45
Graf 11 – Kolik hodin pracovních činností věnujete šití?	46
Graf 12 – Věnujete se v hodinách pracovních činností vyšívání?	46
Graf 13 – Kolik hodin pracovních činností věnujete vyšívání?.....	47
Graf 14 – V jaké míře se vyšívání věnujete?	47
Graf 15 – S jakými dalšími činnostmi žáky seznamujete?	48
Graf 16 – Nachází se ve vašem okolí zájmový kroužek ručních prací?	48
Graf 17 – Jak hodnotíte nabídku učebnic a metodik pro předmět pracovních činností?.....	49
Graf 18 – Odkud čerpáte inspiraci?	49
Graf 19 – Je vaše škola vybavena pro práci s drobným materiálem a textilem?	50
Graf 20 – Kdo financuje pomůcky do pracovních činností?.....	51
Graf 21 – Pozorujete rozdíl ve zručnosti žáků (v období 5 – 10 let)?.....	51
Graf 22 – Pokud pozorujete změnu ve zručnosti žáků, jak reagujete?	52

Seznam obrázků

Obr. 1 – Náčrt počítadla	58
Obr. 2 – Náčrt strašidla	63
Obr. 3 – Náčrt tkané podložky.....	69
Obr. 4 – Náčrt šití dýně	74
Obr. 5 – Náčrt vyšívání tašky	79

Obr. 6 – Náčres přišerky.....	83
Obr. 7 – Náčres vyšívacích karet 1	88
Obr. 8 – Náčres vyšívacích karet 2	88
Obr. 9 – Náčres klauna 1	92
Obr. 10 – Náčres klauna 2.....	93
Obr. 11 – Náčres hnízda	96
Obr. 12 – Náčres tvorby bambulek	100
Obr. 13 – Náčres stromku ze stuh	103
Obr. 14 – Náčres filcového řetězu.....	104
Obr. 15 – Náčres záložky do knihy	104
Obr. 16 – Náčres vyplétaného obrazu.....	105
Obr. 17 – Náčres hřejivého polštářku	106
Obr. 18 - Práce žáků 1. ročníku (1).....	VI
Obr. 19 - Práce žáků 1. ročníku (2).....	VI
Obr. 20 – Práce žáků 1. ročníku (3).....	VI
Obr. 21 – Práce žáků 2. ročníku	VII
Obr. 22 – Práce žáků 3. ročníku (1).....	VIII
Obr. 23 – Práce žáků 3. ročníku (2).....	VIII
Obr. 24 – Práce žáků 3. ročníku (3).....	IX
Obr. 25 - Práce žáků 4. ročníku (1).....	IX
Obr. 26 – Práce žáků 4. ročníku (2).....	X
Obr. 27 – Práce žáků 4. ročníku (3).....	X
Obr. 28 – Práce žáků 5. ročníku (1).....	XI
Obr. 29 – Práce žáků 5. ročníku (2).....	XI
Obr. 30 – Práce žáků 5. ročníku (3).....	XII
Obr. 31 – Práce žáků 5. ročníku (4).....	XII
Obr. 32 – Práce žáků 5. ročníku (5).....	XIII
Obr. 33 – Práce žáků 5. ročníku (6).....	XIII

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník.....	I
Příloha B – Práce žáků.....	VI

Příloha A – Dotazník

Pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ

Dobrý den,

Jsem studentka Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. V rámci své diplomové práce zaměřené na výuku pracovních činností na 1. stupni základní školy, provádím výzkum zaměřený na obsah hodin pracovních činností.

Vyplnění dotazníku Vám zabere nanejvýš 10 minut a odpovědi jsou zcela anonymní. Získané údaje budou použity pouze pro mou diplomovou práci.

Předem děkuji za Váš čas,

Lucie Raclavská

Poznámka:

Povinné otázky jsou označeny hvězdou v pravém okraji rámečku s otázkou. Povinnou otázku většinou rozvíjí otázka nepovinná (bez hvězdy), tu nevyplňují respondenti, kteří na povinnou otázku odpověděli záporně. Kulaté odrážky znamenají výběr pouze jedné možnosti, u čtvercových odrážek můžete vybrat možností více.

Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

- méně než 5 let
- 5 - 10 let
- více než 10 let

Kde se nachází škola, ve které učíte?

- ve městě
- na vesnici

Jaký počet žáků máte ve třídě?

- méně než 20 žáků
- 20 - 25 žáků
- více než 25 žáků

Jaký ročník právě vyučujete?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Vedete žáky k poznání vlastností různých materiálů? (Přírodniny, modelovací hmota, karton, dřevo, drát, textil, plast,...)

- ano
- ne

Pracujete s žáky v hodinách pracovních činností s textiliemi?

- ano
- ne

Používáte při práci s textilem tavnou lepicí pistoli?

- ano, lepidlem nahrazujeme šití
- ano, ale šití lepidlem nenahrazujeme
- ne
- jiná možnost

Jak často zařazujete v hodinách pracovních činností práci s textilem?

- každý rok
- každé pololetí
- každé čtvrtletí
- každý měsíc

V jaké míře se v hodinách textilu věnujete?

- stříhání a lepení textilu
- zkoumání vlastností různých textilních materiálů
- barvení, malování na textil
- jiná možnost

Věnujete se v hodinách pracovních činností šití?

- ne, protože tuto dovednost neovládám
- ne, protože je to činnost časově náročná
- ne, tato práce žáky nebaví
- pouze okrajově
- ano, tyto činnosti pravidelně zařazuji
- jiná možnost

Kolik hodin pracovních činností věnujete šití?

.....

V jaké míře se šití věnujete?

- navlečení jehly, přední steh
- zadní a obnitkovací nebo smykovací steh, přišívání knoflíků
- práce s pružnou textilií
- práce s plátnem nebo filcem
- ozdobné stehy
- jiná možnost

Věnujete se v hodinách pracovních činností vyšívání?

- ne, protože tuto dovednost neovládám
- ne, protože je to činnost časově náročná
- ne, tato práce žáky nebaví
- pouze okrajově
- ano, tyto činnosti pravidelně zařazuji
- jiná možnost

Kolik hodin pracovních činností věnujete vyšívání?

.....

V jaké míře se vyšívání věnujete?

- vyšívání papíru
- používáme vyšívací tkaninu
- používáme vyšívací rám
- používáme vyšívací mřížku
- vyšívání dle předlohy
- vyšívání vlastního námětu
- křížkový steh

- řetízkový steh
- jiná možnost

S jakými dalšími činnostmi žáky seznamujete?

- pletení
- háčkování
- plstění
- drhání
- tkaní
- jiná možnost

Nachází se ve vašem okolí zájmový kroužek ručních prací?

- ano, ve škole
- ano, v obci
- ne
- nevím

Jak hodnotíte nabídku učebnic a metodik pro předmět pracovních činností?

- skvělá
- dostačující
- špatná
- jiná možnost

Uveďte, prosím, alespoň jeden titul učebnice, kterou používáte pro předmět pracovní činnosti.

.....

Odkud čerpáte inspiraci?

- populární publikace
- časopisy
- internetové stránky
- sociální sítě
- učebnice
- jiná možnost

Uveďte, prosím, alespoň jeden zdroj Vaší inspirace, který používáte pro předmět pracovní činnosti

.....

Je vaše škola vybavena pro práci s drobným materiálem a textilem? (knoflíky, korálky, látky, vyšívací obruče, jehly, nitě, vlna, bavlnky a další...)

- ano, naše škola je skvěle vybavena
- nějaké pomůcky máme, ale ne vše, co bychom potřebovali
- ne, naše škola nemá potřebné vybavení

Kdo financuje pomůcky do pracovních činností?

- učitel
- škola
- žák/rodiče
- sponzor
- jiná možnost

Pozorujete rozdíl ve zručnosti žáků (v období 5-10 let)?

- ne, rozdíl nepozoruji
- ano, pozoruji velké zhoršení zručnosti žáků
- ano, pozoruji lehké zhoršení zručnosti žáků
- ano, pozoruji zlepšení zručnosti žáků

Pokud pozorujete změnu ve zručnosti žáků, jak reagujete?

- kladu nižší nároky na práci žáků
- nároky nesnižuji, věnujeme práci více času
- jiná možnost

Poznámky nebo připomínky

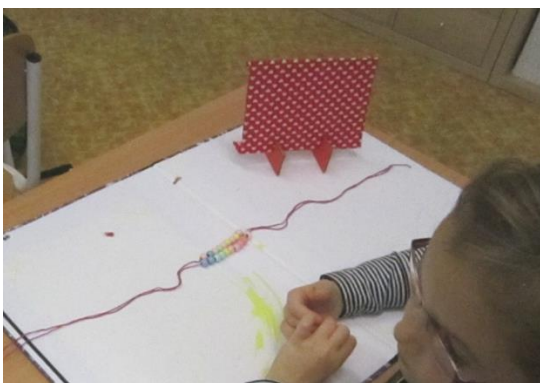
.....

Příloha B – Práce žáků

1. ročník

Obr. 18 - Práce žáků 1. ročníku (1)

Obr. 19 - Práce žáků 1. ročníku (2)

Obr. 20 – Práce žáků 1. ročníku (3)

2. ročník

Obr. 21 – Práce žáků 2. ročníku

3. ročník

Obr. 22 – Práce žáků 3. ročníku (1)

Obr. 23 – Práce žáků 3. ročníku (2)

Obr. 24 – Práce žáků 3. ročníku (3)

4. ročník

Obr. 25 - Práce žáků 4. ročníku (1)

Obr. 26 – Práce žáků 4. ročníku (2)

Obr. 27 – Práce žáků 4. ročníku (3)

5. ročník

Obr. 28 – Práce žáků 5. ročníku (1)

Obr. 29 – Práce žáků 5. ročníku (2)

Obr. 30 – Práce žáků 5. ročníku (3)

Obr. 31 – Práce žáků 5. ročníku (4)

Obr. 32 – Práce žáků 5. ročníku (5)

Obr. 33 – Práce žáků 5. ročníku (6)